MARIA GARDIN FLORIN GARDIN

LIMBA ROMÂNĂ ÎN CONCURSURI ŞCOLARE

clasa a IV-a

- exerciţii gramaticale
- variante de subiecte propuse pentru concursurile şcolare

Colecţia „Campionii"

EDITURA DELTA CART EDUCATIONAL

MARIA GARDIN FLORIN GARDIN

LIMBA ROMÂNĂ
în concursuri şcolare

clasa a IV-a

Ediţia a VII-a
revizuită şi adăugită

Δ exerciţii gramaticale
Δ variante de subiecte propuse
pentru concursurile şcolare

EDITURA DELTA CART EDUCAŢIONAL

Conţinutul prezentului auxiliar este în conformitate cu cerinţele programei şcolare în vigoare şi cu standardele curriculare aprobate de Ministerul Educaţiei şi Cercetării prin O.M. 4686/05.08.2003.

Referent ştiinţific:
Lector univ. dr. Mihai Brăslaşu, Universitatea din Piteşti

Editor: Delta Cart Educaţional
Tehnoredactare: Georgiana Sandu
Corectură: autorii
Design copertă: Roşu Laurenţiu

Piteşti * Apărut 2011 * Editată în România
© Copyright Editura Delta Cart Educaţional

Comenzi: C.P. 6, O.P. 5, Gh. 1, Piteşti, Jud. Argeş
e-mail: deltacart@zappmobile.ro
Web: www.deltacart.ro

Tel/fax: 0248-222.322
Mobil: 0729-006.565 – persoană de contact Georgiana Sandu

ISBN 978-973-86418-4-5

E LIMBA NOASTRĂ CA UN RAI!

E primul scâncet de copil
Şi ale mamei calde mâini,
Şi zorile venind tiptil
Româna noastră din latini!

E prima literă pe carte
Şi anii tăi cei mai frumoşi,
E rândunica de departe
Româna noastră din strămoşi!

E turma albă de pe dealuri
Şi orizontul peste şesuri,
E marea spumegând în valuri,
Româna-i plină de-nţelesuri!

E hora-ntinsă pentru joc
Şi ciocârlia-n zări când cată,
Ea strânge graiuri la un loc,
Româna noastră cea bogată!

Ea e căsuţa cu zorele
A bunilor ce stau la ţară,
E cerul năpădit de stele
Şi simfonia din vioară!

E pasul tău bătut spre şcoală
Şi lanul plin de grâu şi maci,
E vorba spusă cu sfială
În limba de latini şi daci!

Ea e poteca din pădure
Şi un izvor băut din mâini
Ascuns prin tufele de mure.
Româna noastră din bătrâni!

Ea e Brâncuşi şi Eminescu,
Şi Sadoveanu e, şi Creangă,
E simfonia lui Enescu
Româna ni-i averea dragă!

E lutul cald dintr-un ulcior,
Muşcata roşie-n fereastră,
Şi doina cea de drag şi dor,
Româna-i pasăre măiastră!

Ea e cireşul plin de floare
Şi strugurele copt în vie,
Şi dorul când de dor ne doare,
Şi brazda trasă în câmpie!

Ea e icoana din perete
Şi chipul blând al mamei tale,
E basmul spus pe îndelete
Şi vinul roşu din pocale!

Tu, să nu uiţi, păstreaz-o bine,
Pe orişicâte drumuri ai!
Să o rosteşti cum se cuvine
Că limba noastră-i ca un rai!

Maria Gardin

CAPITOLUL I

PĂRȚILE DE VORBIRE

I. VERBUL

1. Subliniați verbele:

a) „Și la el toți se înhamă:
Trag, întind, dar iau de seamă
Că sacul stă neclintit,
Căci se trăgea neunit.

Racul înapoi se da,
Broasca tot în sus sălta,
Știuca foarte se izbea
Și nimic nu isprăvea."

(*Racul, broasca și o știucă* – Al. Donici)

b) „Și după ce se strâmbă la urâtul , se spânzură iar (...) de vergeaua de alamă și scoate iar capul. Dar n-apucă să răspunză ceva urâtul, și mititelul își trage îngrozit capul gol înăuntru și-ncepe să zbiere."

(*D-l Goe* – I.L. Caragiale)

c) „Și le-a dat să se spele și să se șteargă cu ștergare albe, și i-au ospătat, le-au pus și în traistă niște mere cum nu mai văzuseră și le-au urat drum bun.

Și cum au ieșit din sat, Sfântul Petru a început să se roage la Dumnezeu:

– Doamne, fă ceva pentru oamenii aceștia că tare ne-au primit frumos!"

(Basm – Geo Bogza)

2. Completați spațiile punctate cu verbe la timpul trecut.

Florile	..... pasările.
Norii	..... copilul.
..... soarele.	Cocorii ..... .
Bunica	Ploaia ..... .

3. Analizați verbele din fragmentul dat:

„Decebal întocmește țara, aduce de pretutindeni meșteri iscusiți, alege pe oamenii cei mai pricepuți și îi pune la treabă, întărește orașele, armează pe toți supușii, leagă prietenie cu neamurile nestăpânite încă de Romani."

(*Din trecutul nostru* – Al. Vlahuță)

4. Puneți verbele la timpul trecut și apoi transcrieți fragmentul de la exercițiul de mai sus.

5. Realizați o compunere gramaticală în care să folosiți următoarele verbe:

soseşte, șuieră, urcă, admiră, coboară, cade, ajunge, se întoarce, se bucură, recunoaște, se împacă.

6. Completați spațiile punctate cu forma corectă a verbului din paranteză, la timpul prezent:

a) Andrei și Ana	(a se întoarce)
b) Fructele și legumele ..... vitamine.	(a conține)
c) Iar ..... toamna rece și ploioasă.	(a veni)
d) Cei harnici..... de dimineață.	(a se trezi)
e) Pădurile ..... de ciripit vesel.	(a răsuna)
f) Soarele și luna nu ..... niciodată.	(a se întâlni)
g) Toți ..... vacanța de iarnă.	(a aștepta)

7. Transcrieți versurile de mai jos, trecând verbele la timpul viitor. Analizați cuvintele subliniate.

„S-a dus zăpada albă de pe întinsul țării,
S-au dus zilele babei și nopțile vegherii.
Câmpia scoate aburi, pe umedul pământ
Se-ntind cărări uscate de-al primăverii vânt.
Lumina e mai lină și-n inimă pătrunde;
Pe râpi adânci zăpada de soare se ascunde.
Pâraiele umflate curg iute, șopotind
Și mugurii pe creangă se văd îmbobocind."

(„Sfârșitul iernei" – Vasile Alecsandri)

8. Schimbați substantivele de mai jos în verbe:

vorbitul	fuga	liniștea	mersul
cântatul	sosirea	desenul	ocolirea
alergatul	alunecușul	trecutul	împărțirea
săltatul	urma	plutirea	legătura
umbritul	zborul	zâmbetul	cinstea
așezarea	urmărirea	șoptitul	întâlnirea

9. Așezați în trei coloane separate verbele, substantivele și adjectivele:

merge, vorbitul, mergător, strângeam, vorbesc, repetare, vorbirea, mersul, strânsă, repetăm, strânsul, repetat, alunecări, dormitor, alunecos, dormitează, alunecare, adormită, îndreptăm, lenevește, îndreptare, leneș, îndreaptă, lenevie, supărăm, călătoare, supărător, călătoriți, supărarea, călătoria, ascultau, nins, ascultătoare, ninsoare, ascultarea, ninge.

10. Treceți verbele într-un tabel ca cel de mai jos:

noi admirăm, noi depășiserăm, voi duce, eu cânt, veți râde, ea a repetat, ele zumzăie, vor petrece, noi am căutat, el plutește, ei sperau, ele căutaseră, veți acționa, voi promite, ei aduc, noi trecem, eu visasem, va întârzia, tu petrecuseși, vom concura, voi ați urmărit, voi veniți, ea pictează, vor uda, voi urmăriți, tu vii, va spera, umblam, voi aprinde.

Prezent	Trecut	Viitor

11. Barați varianta incorectă:

a) Tu vii (vi-i) la școală.
Banii vii (vi-i) dau mâine.
Cade bruma peste vii (vi-i).
Vii (vi-i) greu urcușul?
Statuile păreau vii (vi-i).

b) Nu ții (ți-i) la Ana?
De ce ții (ți-i) să vii (vi-i).
Ții (ți-i) bani în casă?
Azi ții (ți-i) dau pe toți.
Ții (ți-i) foame rău?

c) Mii (mi-i) de fluturi zboară.
Mii (mi-i) dai sau nu?
Mii (mi-i) dragă cartea.

d) Mai (m-ai) vine trenul?
Mai (m-ai) impresionat.
Mai (m-ai), m-ai (mai) să cad.

12. Transcrieți propozițiile folosind cratima:

a) Nu ai văzut bine.
Nu am răbdare.
Nu am sosit.
Să îmi aduci patinele.
Să îi înveți repede.
Să îți amintești de noi.
Știu că îți trebuie.
Cred că îl doare.
Știu că îți trebuie.
Părea că o ceartă.
Mă bucur că îți place.

b) Nu ați cântat.
Nu am curaj.
Nu are timp.
Să își țină vorba.
Să o întrebe pe Alina.
Să îl aducă aici.
Ce îmi aduci?
Ce îl deranjează?
Ce îți face canarul?
Ce o să facă Alex?
Ce vor căuta acolo?

13. Scrieți mai multe verbe cu înțeles asemănător pentru: a vesti, a căuta, a desena, a termina, a râde, a culege, a plânge, a vedea, a străluci, a munci, a îndoi.

Ex.: a munci – a lucra, a roboti, a trudi, a trebălui.

14. Barați varianta incorectă:

O veni (venii) ploaia?
Ema dovedii (dovedi) bunătate.
Acum venii (veni) și eu.
Eu nu dovedii (dovedi) acuzațiile.
Anca privii (privi) în urmă.
Radu șoptii (șopti) iar la lucrare.
Eu privii (privi) cerul.
Eu nu șoptii (șopti) de frică.
Eu nu pot folosii (folosi) acul.
Dan se gândii (gândi) mult.
Eu nu folosii (folosi) aparatul.
Eu mă gândii (gândi) la el.
Mara pornii (porni) pe munte.
El minții (minți) intenționat.
Eu pornii (porni) la drum.
Tu minții (minți) fără voie.

15. Scrieți mai multe verbe care să aibă același înțeles cu „a liniști".

16. Uniți corespunzător expresia cu verbul care i se potrivește:

a) a da buzna	a slobozi
a da de știre	a năvăli
a da de belea	a rostogoli
a da de-a dura	a vesti
a da frâu liber	a o păți

b) a da din gură	a se îndrepta
a se da pe brazdă	a se lăuda
a se da bătut	a greși
a se da mare	a sporovăi
a da cu bățu-n baltă	a renunța

17. Scrieți 10 verbe care să fie la persoana a doua, numărul plural, timpul viitor. Trece-le apoi la timpul prezent.

18. Subliniați verbele din fragmentele de mai jos:

a) „Când l-a găsit, când i-a văzut aripa ruptă a înțeles că este pierdut; dar și-a ascuns durerea ca să nu-l deznădăjduiască pe el ..."

b) „Decât să moară toți puii, mai bine numai unul – și fără să se uite înapoi, ca să-i slăbească hotărârea, a zburat cu puii zdraveni, pe când ăl rănit striga cu deznădejde."

c) „A încercat să se târască după ei, dar n-a putut și a rămas în loc, urmărindu-i cu ochii până au pierit (...)"

(*Puiul* – I. Al. Brătescu Voinești)

19. Scoateți verbele care sunt la timpul trecut din fragmentele de la exercițiul anterior.

20. Scrieți verbe cu același înțeles pentru: a vorbi, a vedea, a înțelege, a ascunde, a muri, a striga.

21. Transcrieți propozițiile, punând verbele la timpul viitor:

Soarele a răsărit. Florile se dezmorțesc, pământul aburește, păsările cântă, albinele zumzăie, fluturii zboară. Astrul zilei trimite sulițe ascuțite în frunzișul pădurii.

Vietățile se ascund în umbra desișurilor, pe când oamenii trudesc sub arșița verii.

22. Transformați enunțurile date după model:

Ex.: a) Dacă mergi desculț, te vei înțepa. (2 predicate, 2 propoziții)

b) Mergând desculț, te vei înțepa. (1 predicat, o propoziție)

a) Dacă minți, o vei păți. (.....)
b) ..... (.....)
a) Dacă ceri, ți se va da. (.....)
b) ..... (.....)
a) Dacă bați, ți se va deschide. (.....)
b) ..... (.....)
a) Dacă munceşti, vei reuși. (.....)
b) ..... (.....)

a) Dacă pleci, îmi va fi dor. (.....)
b) ..... (.....)
a) Dacă ai bani, te vei descurca. (.....)
b) ..... (.....)
a) Dacă te grăbești, vei ajunge. (.....)
b) ..... (.....)

23. Treceți într-un tabel asemănător celui de mai jos verbele următoare, la timpul prezent:
a ridica, a călători, a lupta, a reuși, a fugi, a scăpa, a recita, a primi.

eu	tu	el / ea	noi	voi	ei / ele

24. Încercuiți forma corectă a verbului „a fi" în enunțurile date:

a) Să fii (fi) om e lucru mare.
b) O fii (fi) așa greu exercițiul?
c) Fii (fi) atent la traversare!
d) O fii (fi) venit acasă?
e) Este (ieste) bine să taci.
f) Munții erau (iereau) înalți.
g) Atunci era (iera) cald.
h) Parcă erați (ierați) prieteni.

25. Completați spațiile cu verbe la timpul viitor:

a) Elevii ...vor.. duce..... în tabără.
b) Noi .....vom..mânca..... și alte meleaguri.
c) Mama ...va..avea..... oaspeți dragi.
d) Tu .....vei..duce..... greutățile vieții.
e) Eu .....voi..lucra..... o altă lucrare.

26. Înlocuiți verbele din enunțurile date cu forma corectă a verbului „a fi":

a) În satul meu există o gară mică.
b) În vremea aceea se aflau soldați viteji.
c) Nu mai există ciulini în Bărăgan.
d) Ciuperci otrăvitoare se găseau în pădure.
e) Noi ne aflăm în apropierea podului.
f) Voi vă găseați în încurcătură.

27. Subliniați verbele care sunt la timpul prezent:

vorbișI, au aranjat, tac, voi aștepta, spuseră, cântai, iau, uităm, am observat, vor înțelege, au rămas, dusei, citii, urcăm, desenarăm, erau, avusei, sar, coboară, este, cer, are, auzirăm, ieșii, trebuia, tăcuseră, cărau, dă.

28. Transformați vorbirea directă în vorbire indirectă:

a) „– Tom, ridică mătușa glasul, nu minți! Toate ca toate, dar știi că minciuna nu pot s-o sufăr.

– Nu te mint, vino să vezi!"

(*Aventurile lui Tom Sawyer* – Mark Twain)

b) Tom îi spune imediat:

„– Jim, lasă-mă pe mine să duc apă și dai tu niței cu bidineaua!

– Nu se poate! Mătușa Polly mi-a spus să mă întorc imediat, să nu stau să mă joc pe drum."

(*Aventurile lui Tom Sawyer* – Mark Twain)

c) „– Dumneata nu poți căpăta, moș Miroane, îi răspunse primarul. N-ai pe nime în război.

– Dar nici acasă."

(*Darul lui moș Miron* – Ioh Agârbiceanu)

d) „– Bună dimineața, cinstită pisică!

– Pentru mine, miorlăi pisica, este intr-adevăr bună, cumetre ciocârlan, c-am pus gheara pe tine și-am să mă ospătez de minune!"

(*Grădina înțelepților* – Grigore Băjenaru)

ENUNȚURI PENTRU RECUNOAȘTEREA ȘI ANALIZA VERBULUI

1. Baruțu a găsit ușa unui dulap crăpată și a strigat la Mițu să aducă scaune să se suie pe ele.

2. Vă dăm vouă cheile și să faceți mâncare, să aduceți parale, să pregătiți masa și să lucrați grădina.

3. Bătrâna stătea pe prispă și torcea și, deodată, tresare când un călăreț se oprește în fața ei și îi cere sfatul.

4. Turcii ne-au călcat țara, eu vin din război, oastea mi-e spartă... și-s singur.

5. Domnul s-a pornit cu oastea și s-a lăsat asupra turcilor, care se credeau stăpâni pe țară.

6. Ce zarvă a fost când s-a zvonit că se va muta într-o altă comună, să învețe acolo alți copii!

7. Ne-am strâns cu toții, unii plângeau și am luat hotărârea de a ne duce și noi acolo, peste Siret.

8. Îi spunea tatăl său că noi trebuie să învățăm, ca să știm să ne cucerim libertatea.

9. El a muncit pentru a găsi arme împotriva microbilor, a cercetat și a experimentat mult până a descoperit vaccinul.

10. Mergi pe drumuri cu grijă, că nu știi de unde vine primejdia și nu încerca să te joci cu focul, căci îți arzi cojocul.

11. Să nu fii prea îndrăzneț la vorbă, înfățișează-te cu sfială, răspunde cu chibzuință, căci graba strică treaba.

12. Nu pune paie pe foc, ci mângâie, de ai vreun mijloc, de nu, lasă-l mai bine, ca să nu-și descarce mânia pe tine.

13. Nu fi mândru, ci vizitează prietenii, dar du-te mai rar și șezi puțin.

14. Băiatul se bucură și încearcă s-o facă să cânte, însă vioara scoate un zbârnâit metalic.

15. Munții se înalță trufași în văzduh, nopțile încântă auzul și ziua farmecă văzul.

16. S-a întors cu tot trupul și a întâlnit ochii mamei care-l priveau.

17. Mama cânta în timp ce frământa aluatul și-n casă mirosea a scorțișoară, iar afară se pornise să ningă îndesat.

18. Bănică privea pe fereastră și se bucura de jocul fulgilor care se roteau și cădeau pe sania lui.

19. Țăranul, după câte văzuse și pățise el, nu prea punea temei pe vorbele boierești și avea gâdilici la limbă când îl scormonea ceva la inimă.

20. Aveți bunătate și vorbiți mai moldovenește să ne dumirim și noi, că eu unul, nu pricep nimica!

21. Cuza trece spre București, poposește la Agiud unde, mulțimea în care se afla moș Ion, venise să-l întâmpine și să-l salute pe domnitor.

22. Cuza s-a uitat la moș Ion Roată cât a vorbit, iar când a isprăvit i-a dat bani ca să-și întâmpine nevoile.

23. Spune sătenilor că, unde te-a scuipat boierul, te-a sărutat domnitorul și ți-a șters rușinea.

24. Pentru a se perfecționa, a mers în străinătate, a citit mult, a observat și a cercetat tainele plutirii în aer.

25. Aparatul lui Vlaicu a ajuns cele două avioane, le-a întrecut și a urcat sus, sus de tot.

26. Acum înțelegem că am găsit cheia care deschide taina citirii.

27. În mine pătrundea o înfiorare caldă, când se pregătea Domnu' Trandafir să ne citească ori să ne povestească.

28. Bunicul stă pe prispă, se uită în fundul grădinii, numără florile care se scutură din salcâm și se gândește.

29. Albe tulpane / Fâlfâie-n soare. / Ies gospodinele / Iuți ca albinele / Părul le flutură, / Toate dau zor, / Unele mătură, / Altele scutură / Colbul din pătură / Și din covor.

30. Decebal își întocmește țara, aduce meșteri, alege oameni pricepuți, îi pune la treabă, întărește orașele, armează supușii. Leagă prietenie cu neamurile vecine și, în această însuflețire, se ridică un popor mare la poalele Carpaților.

31. (...) Dar eu râd, căci mi-am adus aminte de-un prieten, care mi-a spus că, de-oi trece pe la Hanul Ancuței, să bem o oală cu vin (...).

32. Vântul își schimbase direcția și sufla dinspre coastă de ziceai că dărâmă toate casele.

33. Eu aștept să vină tata să mă ducă la medic ca să mă consulte și să-mi dea un tratament.

EXPRESII CARE POT FI ÎNLOCUITE PRIN VERB

a da înapoi – a se retrage;
a da năvală – a se năpusti;
a se da peste cap – a se strădui;
a da peste ochi – a se grăbi;
a da de furcă – a face greutăți;
a da de belea – a o păți;
a-și da seama – a înțelege;
a da din coate – a se zbate;
a da cu piciorul – a renunța;
a da de urmă – a găsi;
a sta (cuiva) în cale – a i se împotrivi;
a bate un record – a depăși;
a se bate cap în cap – a se contrazice;
a bate pasul pe loc – a stagna;
a-și bate joc de cineva – a jigni;
a face ochi – a se trezi;
a face gât – a se enerva;
a-și face gânduri – a se îngrijora;
a face de râs – a umili;
a-și face sânge rău – a se supăra;
a face din noapte zi – a munci;
a face din țânțar armăsar – a exagera;
a se face bine – a se însănătoși;
se face că pleacă – se preface;
fă-te-ncoace! – vino!;
a sta cu ochii pe cineva – a urmări;
a-și lua seama – a se răzgândi;
a lua seama – a observa;
a lua ochii cuiva – a fermeca;
a lua la refec – a mustra;

a o lua pe departe – a ocoli;
a sta grămadă – a se îngrămădi;
a strânge din dinți – a răbda;
a strânge cu ușa – a forța;
a băga la cap – a reține;
a trage de timp – a tărăgăna;
a trage la cântar – a fura;
a trage pe sfoară – a păcăli;
a trage de mânecă – a atenționa;
a trage sforile – a complota;
a-și trage sufletul – a se odihni;
a trage să moară – a agoniza;
a băga în sperieți (răcori) – a înspăimânta;
a pune piciorul în prag – a se împotrivi;
a o lua înainte – a depăși;
a-i sta bine cu ceva – a i se potrivi;
a strânge șurubul – a restricționa;
a i se strânge inima – a se îndurera;
a-și băga nasul – a se amesteca;
a pune preț pe – a aprecia;
a prinde de veste – a afla;
te prinde roșul – ți se potrivește;
a prinde rădăcini – a se fixa;
a pune în libertate – a elibera;
a scoate ochii – a reproșa;
a pune în balanță – a cântări;
a-și băga mințile în cap – a se cumineți;
a-l băga în seamă – a-l lua în serios;
a duce cu vorba (cu preșul, cu cobza, de nas, cu zăhărelul) – a amăgi, a amâna, a păcăli.

Găsiți verbe potrivite pentru expresiile de mai jos:

a trage foloase
a trage la hotel
a-i trage una
a trage cu urechea
a o lua pe departe
a trage curent
a trage la răspundere
a scoate capul
a scoate din sărite
a scoate peri albi
a duce la bun sfârșit
a-l băga în pământ
a-și da seama
a-și da viața
a bate palma
a bate drumurile
a-și lua o grijă
a lua peste picior
a se lua de piept cu ...
a face ochi dulci
a face la dreapta
a da cu ochii pe foc
a da raportul
a da de necaz
a se da cu capul de toți pereții
a i se face negru (roșu) înaintea ochilor
a o lua pe departe
a ține legătura
a-și trage sufletul
a trage a rău
a pune la socoteală
a pune preț pe ...
a pune rămășag
a pune la suflet
a se ține scai
a-l pune pe drumuri
a pune pe jar
a pune în gând
a șterge cu buretele
a scoate din necaz
a scoate sufletul din ...
a o scoate la capăt
a băga frica în oase
a băga în seamă
a sta cu mâinile-n sân
a strânge cureaua
a bate la cap
a da din gură
a lua la întrebări
a lua pe departe
a-și lua câmpii
a face cu mâna
a ține în frâu
a se da bătut
a da târcoale
a da la ziar
a face (pe cineva) cum îi vine la gură
a-și lua picioarele la spinare
a-și da silința
a trece cu vederea
a scoate din rădăcini
a ține minte
a-și lua ziua bună
a lua aminte

a pune ochii în pământ
a se pune pe picioare
a pune pe gânduri
a se pune cu gura pe
a pune față în față
a pune la cazne
a pune bază pe ...
a scoate la lumină
a se duce de râpă
a se duce cu gândul
a se băga pe sub pielea cuiva
a trece cu vederea
a sta locului
a strânge la sân
a bate din palme
a-și lua gândul de la...

a-și lua tălpășița
a lua ființă
a da din gură
a face nopți albe
a da cu piciorul la ...
a da ortul popii
a se da de gol
a lua parte
a face praf (pe cineva)
a-și lua o piatră de pe inimă
a se ține scai
a da din mâini
a ține la cineva
a ține un discurs
a trece strada
a întrece măsura

2. SUBSTANTIVUL

1. Subliniați substantivele:

„Apoi veni zăpada, și după zăpadă gerul. Străzile parcă erau acoperite de argint (...); de streșinile caselor atârnau ca niște pumnale de cristal țurțuri prelungi. Toată lumea umbla îmbrăcată în blănuri, iar băieții își puseră hăinuțe stacojii și se dădeau pe gheață."

(*Prințul fericit* – Oscar Wilde)

2. Taie cuvintele care nu sunt substantive:

soare, grădină, alb, viață, miercuri, Dunărea, cântec, sabie, vânt, supărare, iartă, mersul, voi, aprilie, aur, cărare, bun, dreptunghi, leneșul, ghicitoare, profesor, vis, bucurie, sămânță, patru, ceață, călătorie.

3. Scrie numele localității în care trăiește fiecare locuitor (a) și numele locuitorilor (masculin și feminin) din orașele date (b):

a) sibian, reșițean, tulcean, craiovean, băcăuan, sucevean, constănțean, piteștean, parizian, londonez, berlinez, moscovit;
b) Brașov, Galați, Timișoara, Cluj, Oradea, Iași, Botoșani, Bârlad, Târgoviște, Ploiești, Brăila, București, Orșova, Hațeg.

4. Scrieți cuvinte cu sens opus pentru substantivele:

lenevie, bunătate, curățenie, vorbărețul, deșteptul, urâtul, limpedele, albul, bătrânul, urcușul, prezentul, lungul, veselia, strălucirea.

5. Ce denumește fiecare din substantivele următoare? (Urmărește definiția substantivului!):

frunză, copil, salopetă, inimă, cuvânt, zmeură, palton, veveriță, electrician, argint, viscol, patine, toamnă, ceas, bujor, albină, Olt, Târgoviște, cerc, morcov, aragaz, Ionuț, Moldova, clește, vorbitul, mâhnirea, Europa, Argeș, șifonier, abecedar, iunie, Polonia, miercuri, „Dumbrava minunată".

6. Transformați adjectivele în câte două substantive:

bun, curat, frumos, tânăr, calic, sănătos, negru, cald, leneș, harnic, tăcut, amar, acru, dulce, bătrân, simpatic, modest, des, slab, moale, crud, vesel, supărăcios, liniștit, alb, portocaliu, furios, lung, lat, mânios, verde.

7. Completați proverbele de mai jos cu substantive potrivite:

a) ..... mai mult aleargă.
b) ..... mai mult păgubește.
c) La ..... lăudat să nu te duci cu .....
d) La ..... înapoi, la ..... înainte.
e) ..... la nevoie se cunoaște.
f) ..... îi șade bine cu drumul.

8. Scrieți cuvinte înrudite cu:

sticlă, școală, frunză, floare, pădure, umbră

9. Tăiați cuvintele care nu se înrudesc cu verbul „a fierbe":

fierar, fierbinte, fierărie, fierbător, fierăreasă, înfierbântat, fiertură, fierbătură, fierbere, fiert, fierbințeală, nefiert, neînfierbîntat

10. Selectați, prin subliniere, numai substantivele:

înalt, vioiciune, înălțime, voioșie, voioasă, bucuria, voios, bucurosul, tânără, blândețea, întinerit, tineretul, îmblânzitorul, tinerețea, îmblânzirea, blândă, neîmblânzitul, înălțător, tineresc.

11. Scrieți cuvinte cu înțeles asemănător, apoi cu înțeles opus pentru substantivele:

bucurie, bogăție, hărnicie, supărare, iubire, blândețe, frică, rătăcire, urcare, mare, trezire, tărie.

12. Treceți la plural substantivele următoare:

coadă, casă, fată, masă, an, pom, nor, scaun, dulap, covor, baie, școlar, pâine, vin, lingură, om, lanț.

13. „Alintați" substantivele de la exercițiul anterior.

14. Analizați substantivele din versurile următoare:

„De la gârlă-n pâlcuri dese
Zgomotoși copii vin;
Satul e de vuiet plin;
Fumul alb alene iese
Din cămin."

(*Noapte de vară* – George Coșbuc)

15. Înlocuiți cuvintele: gârlă, pâlcuri, zgomotoși, vuiet, alene, din versurile de la exercițiul anterior cu altele cu același sens.

16. Alegeți varianta corectă de plural a substantivelor următoare, prin încercuire:

a) căpșună – căpșune – căpșuni
   uzină – uzine – uzini
   coală – coale – coli
   plasă – plase – plăși
b) piersică-piersice – piersici
   credință – credinți – credințe
   plajă – plaje – plăji
   salată-salate – salăți

17. Scrieți substantivele următoare la numărul plural:

a) albuș, cablu, chibrit, defileu, șiret, înghețată;
b) brâu, cămin, ciubuc, corn, cor, ghiveci, minut, poiană, vreme, mătase, dulceață;
c) blestem, coteț, ghișeu, refren, nod .

18. Subliniați cuvântul care nu aparține grupei de obiecte.

a) uniformă, ghiozdan, carte, penar, stilou, umbrelă, riglă, carnet;
b) medic, vânzător, cofetar, soldat, fotbalist, avocat;
c) lac, râu, deal, fluviu, mare, ocean, baltă;
d) inimă, braț, ficat, gust, rinichi, intestin, ochi, deget;
e) câine, hipopotam, gazelă, vultur, tigru, șopârlă, rechin.

19. Înlocuiți cuvintele subliniate cu altele cu înțeles opus:

a) Spre apus s-a înroșit tot cerul. (_____)
b) Vânătorul nu știa ce este curajul. (_____)
c) Expoziția s-a închis devreme. (_____)
d) Acolo semănase tata porumbul. (_____)
e) În depărtare se zărea pădurea. (_____)
f) Mulți au luat-o la fugă. (_____)

20. Transformați verbele următoare în câte două substantive:

citește, suflă, uită, plătește, vinde, dansează, pictează, caută, fuge, gândește, povestește, pășește, uimește, dorește.

21. Construiți enunțuri cu substantivele:

legendă, gând, izvoare, plai, holde, suflet, armonie, veac, turle.

22. Adăugați substantivelor de la exercițiul anterior câte două adjective potrivite.

23. Înlocuiți consoana „b" din cuvântul „bară" cu alte litere, scrieți cuvintele obținute și subliniați substantivele.

24. Treceți la plural perechile substantiv – adjectiv:

seară bună	vară fierbinte
haină nouă	munte înalt
vreme grea	cântec duios
vorbă dulce	pâine neagră
boltă înstelată	vis urâte
frunză veștedă	vale adâncă
câine rău	toamnă bogată
timp frumos	cap luminat

25. Completați întrebările cu mai multe substantive:

a) Ce aduce .....?
b) Cui îi place .....?
c) Pentru cine caută .....?
d) Unde pleacă .....?
e) Cu ce se scrie .....?

26. Înlocuiți cu un substantiv grupul de cuvinte subliniat:

a) M-a ajutat un om cu dare de mână. (.....)
b) Cu băgare de seamă am trecut puntea. (.....)
c) Am plecat cu părere de rău. (.....)
d) Dana nu are ținere de minte. (.....)
e) Suportam greu bătaia de joc a lor. (.....)
f) Fac sport cu tragere de inimă. (.....)

27. Completați propozițiile cu forma corectă a substantivului din paranteză:

a) Alina cere ..... un stilou.(coleg)
b) Plăcintele ..... sunt aromate.(mătușă)

c) ..... i-a plăcut spectacolul. (Dana)
d) Crengile ..... sunt tinere. (copac)
e) Dansul ..... era grațios. (fata)
f) ..... le-am făcut o surpriză. (băieți)
g) La marginea ..... era o cabană. (pădure)
h) În jurul ..... se înalță un gard. (vie)

28. Despărțiți în silabe substantivele:

întunecime, unghie, simplu, panglică, microscop, împrumut, construcție, surpriză, cumpănă, dreptunghi, desparte, inegal, trompetă.

29. Analizați substantivele din fragmentul dat:

„La aceste lucruri îi era gândul, cu sufletul împăcat, la adăpostul acelei cabine, în spatele perdelei, când cei trei călători discutau, așezați la masă, în mijlocul sălii de la clasa a doua."

(*Micul patriot padovan* – Edmondo de Amicis)

30. Înlocuiți substantivele proprii cu substantive comune:

a) Pe Dunăre trec vase ușoare.
Voi pleca la Marea Neagră.
b) Pufi doarme toată ziua.
În Bucegi sunt cabane.
c) Lângă poartă stă Lăbuș.
România este în tranziție.
d) Clujul nu este poluat.
Am așteptat-o pe Dana.
e) Bunica spune „Scufița Roșie".
„Evenimentul" s-a vândut.

31. Scrieți forma de masculin a substantivelor:

rândunică, rață, vulpe, roméncă, păuniță, puică, gâscă, vițică, leoaică, curcă, ursoaică.

32. Separați, în coloane, substantivele masculine, feminine și neutre:

papuc, pisică, corn, scaun, viespe, băiat, spiriduș, ureche, zbor, pământ, făptură, om, steag, podea, braț, văzduh, ogradă, prichindel, gâscan, spinare, stilou, drum, pană, conducător, pas, oboseală, lucru, ceas, brad, grădină, lopată, ghiveci, ochi, lanț, bancă, arici, sac, lan, stea.

33. Ordonați cuvintele următoare în trei enunțuri diferite:

pădurarului, la, căprioara, de pui, un, a venit, cabana, speriat.

34. Construiți enunțuri cu ortogramele date:

mi-a, să-ți, să-mi, să-l, și-i, a-mi, a-i, a-l, v-ar .

35. Barează cuvântul nepotrivit în următoarea enumerare:

succesor, succesiv, succesiune, succes, succedare.

36. Subliniați substantivele din enumerarea de mai jos:

curățenie, curat, lumină, luminarea, curatul, luminoasă, umbrire, umbrar, umbră, umbros, privitul, privirea, privind, luminator, privitorul, curățătorie, curățător, necurățat, neumbrită, luminiță, neluminat, luminație.

37. Construiți enunțuri în care cuvintele: car, par, dar, vii să aibă înțelesuri diferite.

38. Analizați substantivele din textul de mai jos:

„Sculată din patul ei, împărăteasa se aruncă pe treptele de piatră ale unei bolte de zid, în care veghea, deasupra unei candele, (...) icoana îmbrăcată în argint a maicii durerilor."

(*Făt-Frumos-din-Lacrimă* – Mihai Eminescu)

39. Încercuiți varianta corectă:

bare/ bări	cețe/ cețuri
boale/ boli	dumbrave/ dumbrăvi
cade/ căzi	coperte/ coperți
coale / coli	piețe / pieți
cozi/ coade	plaje/ plăji
vulpii/ vulpei	stelii/ stelei
prăpastii/ prăpăstii	liniștei/ liniștii
femeii/ femeiei	mingei/ mingii
floarei/ florii	foarfece/ foarfece

40. Alege, prin subliniere, varianta corectă de plural:

blestem/ blesteme/ blestemuri	albuș/ albușe/ albușuri
burghiu/ burgie/ burghiuri	chibrit/ chibrite/ chibrituri
coteț/ coțețe/ coțeți	vis/ vise/ visuri
ghișeu/ ghișee/ ghișeuri	cablu/ cable/ cabluri
defileu/ defilee/ defileuri	adaos/ adaose/ adaosuri
tunel/ tunele/ tuneluri	rod/ roade/ roduri

41. Subliniați varianta corectă:

conductă petrolieră/ petroliferă	examen oral/ orar
zăcământ petrolifer/ petrolier	fișă de telefon/ fișă
greutăți familiare/ familiale	revistă literală/ literară
întreprindere minieră/ mineră	alineatul/ aliniatul al doilea

42. Barați varianta greșită de despărțire în silabe a cuvintelor:

des-că-zut / de-scă-zut	dez-a-mă-git / de-za-mă-git
de-scri-e / des-cri-e	de-za-pro-ba / dez-a-pro-ba
des-pre / de-spre	de-zgo-li-re / dez-go-li-re
des-tu-pat / de-stu-pat	în-a-poi / î-na-poi
des-par-te / de-spar-te	as-tu-pa / a-stu-pa
co-pii-i / co-pi-ii	cot-lon / co-tlon
a-stăzi / as-tăzi	gâ-tlej / gât-lej
e-xa-men / ex-a-men	i-ne-dit / in-e-dit
i-ne-gal / in-e-gal	e-ner-va / en-er-va
i-no-dor / in-o-dor	in-u-til / i-nu-til
in-u-man / i-nu-man	mai-stru / mais-tru
i-nun-da / in-un-da	res-pi-ră / re-spi-ră
în-ăl-bi / î-năl-bi	res-cri-e / re-scri-e
res-trân-ge / re-strân-ge	în-ă-un-tru / î-nă-un-tru

43. Înlocuiți expresiile date cu substantive:

Ex.: bătaie de joc – jignire, umilire, batjocură

aducere aminte	băgare la apă
băgare de seamă	băgare la răcoare
tragere de inimă	batere la cap
tragere de limbă	cădere in cursă
tragere de timp	ducere cu vorba
punere la cale	venire pe lume
punere la punct	scoatere de ochi
ridicare de glas	

I. Reţineţi !

Numele zilelor săptămânii sunt de genul feminin.

Numele lunilor şi al notelor muzicale sunt de genul masculin.

Numele simţurilor sunt de genul neutru.

II. Reţineţi scrierea unor cuvinte care se rostesc la fel, dar au înţeles diferit:

aşadar	(deci)	întruna	(mereu)
aşa dar	(cadou)	într-una	(în una)
bineînţeles	(desigur)	odată	(cândva)
bine înţeles	(lămurit)	o dată	(o zi, o singură dată)
cuminte	(aşezat)	pesemne	(probabil)
cu minte	(deştept)	pe semne	(simboluri)

altfel / alt fel
altădată/ altă dată
bunăstare / bună stare
câteodată / câte o dată
numai / nu mai
nicicând / nici când
cumsecade / cum se cade
demult / de mult
deloc / de loc
deoparte / de o parte
întrucât / întru-cât
nicicum / nici cum

III. Există în limba română substantive care:

a) au numai formă de singular:

aur	vată	noblețe	geografie	nume
argint	cimbru	avariţie	fotbal	învăţătoare
cupru	fasole	foame	box	vânzătoare
sânge	linte	sete	lene	unchi
onoare	curaj	biologie	mărar	orez
unt	mai	iunie	iulie	august
ruşine	bade	neică	taică	cânepă
ovăz	marţi	volei	luni	miercuri

b) au numai forme de plural:

câlţi	pui	ochelari	lături	zori
tăieţei	pantaloni	iţari	aplauze	zorele
popice	haltere	cuişoare	arici	carate
blugi	coclauri	măruntaie	confeti	nădragi
icre	nazuri	ghilimele	cioareci	

c) au două sau mai multe forme de plural (dar sensuri diferite):

bandă / bande / benzi
dată / date / dăţi
copcă / copci / copce
cot / coate / coturi / coţi
hotel / hotele / hoteluri
copertă / coperte / coperţi
cămin / cămine / căminuri
ghiveci / ghivece / ghiveciuri
raport / rapoarte / raporturi
corn / coarne / corni / cornuri
cap / capete / capuri / capi
dulceaţă / dulceţi / dulceţuri

d) au formă numai de masculin:

bâtlan	crocodil	dinozaur	elefant	greier
cocostârc	dihor	dromader	fluture	jder
pescăruş	zimbru	medic	sugar	liliac

e) au formă numai de feminin:

albină	balenă	cămilă	prepeliţă	furnică
girafă	lăcustă	lebădă	libelulă	molie
ştiucă	veveriţă	vidră	călăuză	gaiţă

IV. Atenție la scrierea și pronunțarea următoarelor cuvinte:

contraatac	acceptă	succes	scriitor
supraalimentație	accident	fiindcă	creez
ultraaglomerat	Nottara	fiind	licee
teleenciclopedie	cooperare	zoologie	reziduu
microorganism	alcool	continuu	accent
toxiinfecție	ideea	înnădi	accelerat
discontinuu	înnebunit	înnegri	vaccin
feerie	înnobila	înnoi	Negruzzi
înnăscut	înnora	înnoroi	idee
înnisipa	acces	boccea	înnegurat
înnopta	accident	succesiv	înnodat

Propoziții propuse pentru:

a) recunoașterea substantivului;

b) analiza substantivului;

1. Văile și dealurile înverziseră primăvara asta ca niciodată.

2. Bunicul săpase cu greutate via din deal și răzoarele din grădină.

3. Ochii galeși ai fetei zâmbeau la gândul petrecerii de joi.

4. Iarna se arată în toată splendoarea ei cu o mantie argintie.

5. Aurul și argintul sunt metale prețioase folosite la confecționarea bijuteriilor.

6. Se zăreau, din vârful dealului, sate răzlețe și drumuri șerpuitoare.

7. Nevăzătorii și surzii au dezvoltate celelalte simțuri pentru orientare.

8. Leneșul se vaită ziua-ntreagă de oboseală și de durere.

9. Mersul pe jos e sănătos pentru toată lumea.

10. În livada din spatele curții s-au copt merele și perele de toamnă.

11. Urcăm anevoie cărarea șerpuitoare spre crestele Ceahlăului.

12. Argeșul trece prin sate și orașe înfloritoare spre locul de vărsare.

13. La marginea cerului apare soarele ca o jumătate de minge înroșită.

14. În gura peșterii Dâmbovicioara s-au încolonat vizitatori din țară și din străinătate.

15. Băieți și fete adună vreascuri și cetină pentru focul de tabără.

16. Echipa de volei a clasei a plecat în cantonament la Suceava.

17. Florile de lămâiță își scutură petalele florilor la picioarele crinilor.

18. Am citit cu pasiune și curiozitate povestea lui Harap-Alb.

19. Pupăza din teiul mătușii Mărioara era ceasornicul satului.

20. Niculăieș îndemna cu bățul oile spre dumbrăvioara Siretului.

21. Făt-Frumos se înfășura în mantaua din raze de lună dată de Ileana.

22. Vlaicu a zburat cu aparatul peste munți, în Ardeal, la flăcăii săi din Binținți.

23. Flăcăii și fetele de pe imașul din apropierea satului au văzut minunea.

24. George Enescu a devenit compozitor, violonist, pianist și dirijor.

25. Am luat două puşti pe umăr, două pistoale la brâu şi sabia.

26. Se aflau aici tigri, elefanţi, lupi, vulpi şi alte multe soiuri de jivine.

27. Monstrul era ca un păianjen mare, cu trup gros de elefant şi cu picioare lungi cât un trunchi de copac.

28. Pe crengi erau lumânări şi poze colorate ca acelea din vitrinele magazinelor din centrul oraşului.

29. În ungherul dintre cele două case, fetiţa cu obrajii roşii şi zâmbet pe buze zăcea moartă, degerată de frig.

30. Lupul şi acum era furios din pricina durerii arsurilor de pe labe şi de pe spinare.

31. Plantele aveau, în loc de frunze, un fel de plăcuţe de forme ciudate, de un colorit mărginit la câteva culori.

32. Pictorul Ştefan Luchian era o valoare certă pentru sensibilitatea şi intuiţiile de profunzime ale lui George Enescu.

33. În tăurile negre rămăseseră cuibarele şi ouăle părăsite ale balaurilor viscolelor şi furtunilor.

34. Nu era decât inimioara ei de puişor al fagului, al pădurii, ş-al primăverii.

35. Sticleau ochiuri de apă în încovoieturi de vâlcele şi tăuri reci şi negre în funduri de râpi.

36. Era o veveriţă, un ghem de blăniţă roşcată de culoarea flăcării, cu coada stufoasă adusă pe spinare spre urechi, c-un căpşor minuscul, cu ochişorii ca două boabe de ploaie ori de lacrimi.

37. „Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoţel în floare,
După o iarnă lungă şi-un dor nemărginit,
Aprind un soare dulce în sufletu-mi uimit!"

(*Sfârşitul iernei* – V. Alecsandri)

3. ADJECTIVUL

1. Subliniaţi adjectivele din versurile următoare:

„Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină şi căldură.
În curând şi el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineţii de pe câmpul înverzit.
El se-nalţă de trei suliţi pe cereasca, mândră scară
Şi cu raze vii sărută june flori de primăvară,"

(*Dimineaţa* – Vasile Alecsandri)

2. Subliniaţi adjectivele şi substantivele pe care le determină:

„Era un copilaş galben, mărunţel şi târa pe pământul reavăn nişte ciubote grele ale unui frate mai mare. Ridică spre mine ochii trişti, învăluiţi ca-ntr-o umbră cenuşie şi-şi scoase anevoie din cap pălărioara veche, pleoştită, ca o ciupercă. Îmi dădu bună ziua cu glas moale în care suna o suferinţă timpurie."

(*Un om năcăjit* – Mihail Sadoveanu)

3. Scrieţi mai multe însuşiri pentru fiecare din substantivele următoare: iarnă, cuib, pădure, ramuri, pământ, glas, privire, suflet, cântec, potecă noapte, cer, copil, câine, aşteptare, nor, ploaie, ger, luptă, haină, chip.

4. Transformaţi substantivele date în adjective. Aşezaţi în faţa adjectivului obţinut un substantiv potrivit.

Ex.: nor – noros – cer noros

căldură, vorbă, aur, portocală, linişte, tăcerea, credinţă, bănuială, fum, nod, ploaie, alunecare, umbră, teamă, colţ, vişină, minciună, lene, bunătate, bătrâneţe, călătorie.

5. Completați spațiile punctate cu adjective:

a) „Câmpia scoate aburi, pe ..... pământ.
Se-ntind cărări ..... de-al primăverii vânt.
Lumina e mai caldă și-n inimă pătrunde;
Prin râpi ..... zăpada de soare se ascunde
Pâraiele ..... curg iute, șopotind,

b) Un fir de iarbă ....., o rază .....,
Un gândăcel, un flutur, un clopoțel în floare,
După o iarnă ..... și-un dor .....,
Aprind un soare ..... în sufletu-mi .....!"

(*Sfârșitul iernei* – Vasile Alecsandri)

6. Însoțiți opusul adjectivelor următoare cu un substantiv:

greu, voios, întunecat, alb, bătrân, slab, guraliv, însemnat, secetos, des, îmbujorat, răcoroasă, umedă, vechi, obosit, cald, rău.

7. Scrieți adjectivele de la exercițiul anterior la numărul plural, masculin și feminin.

Ex.: greu – grei – grele

8. Atașați fiecărui adjectiv de la exercițiul anterior câte un substantiv.

Ex.: grei ani – grele vorbe

9. Atașați fiecărui adjectiv de la exercițiul anterior cuvântul „toți".

Ex.: toți greii ani – toate grelele vorbe.

10. Scrieți substantivul înaintea adjectivului în formele obținute la exercițiul anterior.

Ex.: toți anii grei – toate vorbele grele.

11. Transformați verbele de mai jos în adjective:

a iubi, a gândi, a sclipi, a mânca, a se urca, a se cățăra, a umbri, a pofti, a studia, a urma, a minți, a trece, a fermeca, a tremura, a iscodi, a călători, a vorbi, a plânge, a hrăni, a lumina.

12. Așezați în fața fiecărui adjectiv obținut la exercițiul anterior câte un substantiv potrivit.

Ex.: tată iubitor – mamă iubitoare

13. Treceți la numărul plural grupurile substantiv – adjectiv de mai jos:

minte îngustă, cântec duios, cal blând, horă românească, vară fierbinte, luptă cumplită, lac străveziu, față rotundă, lanț muntos, holdă aurie, geam fumuriu, sport periculos, văzduh plumburiu, oraș aglomerat, pânză subțire, sală spațioasă.

14. Subliniați adjectivele din enumerarea de mai jos:

linie, curios, limpede, alergare, obosită, mătăsos, vopsitorie, mătase, coasă, vaporoasă, liniatură, măsliniu, vaporaș, evaporare, vânăt, împachetat, sunător, ușor, șireți, aspră, posomorât, usturător, limpede, argintiu, lină.

15. Scrieți la genul feminin, numărul plural, adjectivele date:

ușor, greu, rar, liniștit, drăgălaș, leneș, harnic, trecător, crud, frumușel, aspru, frumos, cald, galeș, duios, mărunt, copilăros, silitor, scump, inferior, atent, redus, grozav, uimitor.

16. Construiți enunțuri în care cuvintele date să fie, pe rând, adjective și substantive:

sunătoare, muncitori, tineri, sărmane, bătrâne, luptători, iscoditori, necunoscute, trecători.

Ex.: Femei bătrâne ies la poartă. (adjectiv)

Două bătrâne stau de vorbă. (substantiv)

17. „Alintați" adjectivele date, la masculin și feminin, singular: mic, tânăr, curat, frumos, ușor, bun, sărac, subțire. Însoțiți adjectivele obținute cu substantive potrivite.

Ex.: mărunt

a) mărunțel — b) mărunțică

a) un copil mărunțel — b) o fată mărunțică

18. Înlocuiți expresiile date cu un adjectiv.

om de treabă, om cu cap, om cu tragere de inimă, om de seamă, om cu luare-aminte, om cu scaun la cap, om în vârstă, cusut cu ață albă, om de nimic, lucru de folos.

19. Completați spațiile libere cu forma corectă a adjectivelor din paranteză.

Mere ..... se coc în livadă. (argintiu)

Stele ..... apar pe boltă. (flămând)

Se scutură petalele ..... ale florilor. (roșu)

Au ieșit la vânat..... ..... lupi. (purpuriu)

Delfinii înoată în ape ..... . (străveziu)

20. Construiți enunțuri cu adjectivele următoare:

mândru, încântător, înviorat, cuviincios, înnoit, accidentat, depărtată, rezistent.

21. Treceți la numărul plural adjectivele date, însoțite de substantive potrivite:

zglobiu, argintiu, fumuriu, portocaliu, străveziu, cărămiziu, pământiu, auriu, azuriu, arămiu, plumburiu.

22. Analizați adjectivele din textele de mai jos:

a) „S-au aurit a toamnă pădurile cu arbori tineri, ale Ipoteștilor.

Iazurile s-au acoperit cu o pânză subțire, de verdeață. Firele ierburilor ascunse taie oglinda (...) mișcătoare și păsările cu pene galbene trec peste ele (...). Se aud sunete îndepărtate (...). Nu, gospodarii bat nucii cu prăjini lungi și cad în iarbă frunze rupte. Și cad nuci lemnoase, îmbrăcate în cămăși zdrențuite. Must amar curge în pământ."

(*S-au aurit o toamnă pădurile* – Gheorghe Tomozei)

b) „Împărat la Roma e Traian, om hotărât, cumpănit la minte, făptură mândră de ostaș și fire aleasă de stăpân bun în toată puterea cuvântului, de adevărat părinte al poporului său."

(*Traian* – text din manual)

23. Completați spațiile punctate cu adjective provenite din substantivele din paranteză:

a) Pe crengile ..... apar mugurii. (frunză)

b) Bătrânul ..... era tăcut. (gând)

c) Crivățul biciuia obrajii ..... (bujor)

d) Dealurile ..... atrag norii. (pădure)

e) Omul ..... nu minte. (cinste)

f) Puii aveau o mamă ..... (grijă)

24. Adăugați substantivelor din enunțuri adjective potrivite și transcrieți propozițiile:

a) Valea răsună de glasuri.
b) Viscolul se abate asupra satului.
c) Crestele se ridicau spre cer.
d) Din umbră apăru un urs.
e) Veverița sare în copac.
f) Câinele apără pe stăpân.

Ex.: Valea înverzită răsună de glasuri vesele.

25. Precizați genul și numărul adjectivelor din grupurile de mai jos:

trecător grăbit, cumplită iarnă, nori grei, iarbă deasă, vânturi aspre, înguste văi, câine credincios, nopți înstelate, repezi izvoare, liniștite nopți, cai năzdrăvani, orașe aglomerate, uși ferecate, dulap vopsit, tablouri expuse.

26. Construiți enunțuri cu grupurile de la exercițiul anterior.

27. Înlocuiți expresiile de mai jos cu adjective potrivite ca sens:

cu capul pe umeri	în toată firea
cu caș la gură	la mintea cocoșului
cu scaun la cap	prieteni la cataramă
cu sânge rece	om cu judecată
de pus la rană	om de frunte
în carne și oase	om de seamă
fără pereche	fără ocolișuri
ruptă din soare	grea de cap
fără rost	om de nimic
fără pată	cu amănuntul
fără milă	tras de păr

28. Înlocuiți expresiile de mai jos cu substantive;

ducere cu vorba	venire pe lume
băgare la apă	trecere în revistă
batere la cap	punere la îndoială
cădere în cursă	punere în scenă
luare cu asalt	punere în balanță

Rețineți câteva adjective compuse!

binefăcător	binecuvântat	atotputernic
binevoitor	nemaiauzit	atotștiutor
binecredincios	clarvăzător	cuminte
binecrescut	răufăcător	dulce-amar
binecunoscut	nemaiîntâlnit	prost-crescut
binevenit	răuvoitor	nou-născut

29. Recunoașteți adjectivele din proverbele și zicătorile de mai jos:

Brânză bună în burduf de câine.
Buturuga mică răstoarnă carul mare.
Mâța blândă zgârie rău.
Minciuna are picioare scurte.
Omul pățit e mai învățat.
Vorba dulce mult aduce.
Cele bune să se-adune.
Omul cinstit se ține de cuvânt.
Omul harnic, muncitor de pâine nu duce dor.
Năpasta cade tot pe omul sărac.
Din om bun, bun lucru iese.
Cine are mână lungă pierde și ce are-n pungă.
Greșeala recunoscută e pe jumătate iertată.
Femeia harnică ține casa.
Merele putrede strică și pe cele bune.
În sacul legat nu știi ce-i băgat.

Strânge bani albi pentru zile negre.
Calea dreaptă e cea mai bună.
Casa nemăturată musafiri aşteaptă.

30. Înlocuiţi expresiile de mai jos cu adjective potrivite:

tras ca prin inel	stană de piatră	bun de gură
tras la faţă	în capul oaselor	larg la pungă
tras în piept	bătut de soartă	ca nuca-n perete
tras la indigo	cu nasul la purtare	dat de-a dura
slobod la gură	bătut în cap	dat pe brazdă
sărac cu duhul	bătut la cap	dat pe gât

Propoziţii pentru:

a) Recunoaşterea şi analiza adjectivului;
b) Recunoaşterea şi analiza substantivului;
c) Transformarea propoziţiilor dezvoltate în propoziţii simple;
d) Scheme liniare şi ramificate.

1. Văpăile albastre ale nopţilor înstelate luminau siluetele înalte şi întunecate ale caselor.

2. În camera întunecoasă cu ferestre murdare se aflau bănci vechi şi o tablă prăpădită.

3. Înaltă, lată în umeri, plinuţă, rotundă fata avea un mijlocel subţire.

4. Pe patul moale şi mare era aşternută o velinţă aspră şi colorată.

5. El s-a trezit din cauza picăturilor reci ale unei ploi vijelioase izvorâte din seninul amăgitor al zilei.

6. Se cerneau, pe pământul îngheţat, fulgi albi, pufoşi şi neastâmpăraţi de zăpadă.

7. Vântul rece biciuia obrazul roşu şi bucălat al fetei.

8. Rândunica neobosită hrăneşte cu ciocul ei mic puişorii golaşi.

9. Câmpii nesfârşite, grădini roditoare, ape domoale şi case cu acoperişuri ţuguiate erau imaginile fermecătoare ale satului.

10. Paşii bătrânului răsunară cu bătăi grele de inimă amărâtă.

11. Cădeau frunze galbene şi arămii de pe crengile ameţite de vântul năpraznic al toamnei.

12. În locul zilelor mari şi frumoase au venit zile mici şi posomorâte.

13. Râul grăbit trece printre pereţii stâncoşi şi ascuţiţi ai munţilor semeţi.

14. Peşti uriaşi şi broaşte ţestoase s-au prins în plasele imense ale pescarilor.

15. Păsări cu ciocuri puternice şi gheare ascuţite adună omizi păroase şi gâze minuscule de pe crengile înverzite.

16. Pinguinul cu cap mic şi trup dolofan, grăsuliu era o pasăre ciudată.

17. Pasărea cu mers legănat, cu coada ascuţită, cu pieptul gătit era o pasăre drăgălaşă şi comică.

18. Aici se găseau maluri înalte, piscuri singuratice, plaje mici pe insule pustii.

19. Argeşul domol curge între malurile joase spre orizontul înşelător ca o oglindă aburită.

20. Pe jos erau aşternute împletituri moi şi groase, colorate cu vopsea roşie, vie.

21. Unul dintre ei a presărat ceva într-o piatră scobită, ca un mic vas, înconjurat de un fum aromat.

22. Purta guler înalt ca o manşetă, cinci veste şi o cravată pestriţă.

23. Fetiţa cu ochi albaştri şi căciuliţă albă îşi încleştase mâna mică de braţul puternic al bunicului.

24. A venit rândul elefanţilor uriaşi, cu pielea cenuşie şi cu urechile largi.

25. Casian Alexandra are şorţ negru, ciorapi lungi şi guler de pichet alb.

26. Toamna e o lumină blândă, aprinsă de copaci să fie candelă de veghe pământului trudit.

4. PRONUMELE PERSONAL ŞI DE POLITEŢE

1. Recunoaşteţi pronumele personale şi subliniaţi-le:

a) Eu zic aşa: tu să aduni lemne, ele să adune ciuperci, iar noi ceilalţi, să pregătim cortul.

b) M-am întâlnit cu voi ca să vă spun să n-o mai căutaţi pe Ancuţa pentru că am găsit-o.

c) Ele n-au mai plecat acasă. Au aşteptat până am venit noi să le arătăm drumul.

2. Înlocuiţi substantivele cu pronume personale, după modelul dat:

a) Am văzut pe Ana? Am văzut-o.
Am văzut pe Dan? .....
Am văzut cărţile? .....
Am văzut puii? .....

b) Ai văzut pe Ana? .....
Ai văzut pe Dan? .....
Ai văzut cărţile? .....
Ai văzut puii? .....

c) Au văzut pe Ana? .....
Au văzut pe Dan? .....
Au văzut cărţile? .....
Au văzut puii? .....

3. Înlocuiţi pronumele cu substantive potrivite şi transcrieţi propoziţiile obţinute:

a) Vorbesc cu ea.	b) Vorbeşte-i frumos!
Văd mingea lui.	Spune-le adevărul!
Trimit lor scrisoarea.	Las-o la gară!
Caută-l în ghiozdan.	Ele preferă dansul.
Vin şi ei şi ele.	Ei joacă şah.

4. Completaţi spaţiile libere cu pronume:

a) Am crezut că .....-ai chemat.
b) – Ce- ..... place să citeşti?
c) – Potoliţi- ....., măi ştrengarilor!
d) Am supărat-..... pe Iulia.
e) Nu-..... venea să cred.
f) Văzându- ....., m-am apropiat.
g) Căutându- ....., ...-a găsit.

5. Subliniaţi numai pronumele:

a) În vacanţă voi merge la bunici.
b) Noi învăţăm reguli de circulaţie.
c) Când voi plecaţi, eu voi veni.
d) Radu voi să deschidă poarta.
e) Să veniţi când v-oi chema eu.
f) Haine noi îmbracă Sonia.
g) Lasă, că n-oi muri de foame.
h) Ei, lasă joaca!

6. Treceți la plural pronumele din enunțurile date și transcrieți propozițiile obținute:

a) Numai eu muncesc.
Tu ai pregătit cina?
Copilul ei era cuminte.
Am venit până la el.
Așteptându-l, m-am plictisit.

b) M-a chemat pe stadion.
Te-ai supărat pentru notă?
Vânătorul l-a urmărit.
Văzând-o, s-a ascuns.
Lovindu-mă, am plâns.

7. Ce este, ca parte de vorbire, cuvântul subliniat? Scrie prescurtat în paranteză!

a) Cu voi am să lucrez. (...)
Dan voi să rămână. (...)
V-oi chema și pe voi. (...)
Nu voi putea veni. (...)

b) Vii la masă? (...)
Asta vi-i supărarea? (...)
E rod mult în vii. (...)
Toți erau vii. (...)

8. Scrieți în paranteză întrebarea la care răspunde pronumele subliniat.

a) Mi-a cerut un tablou. Cui?
Ne-a dat o veste bună. (...?)
Pe el a căzut norocul. (...?)
Al ei era caietul. (...?)
Am anunțat-o la timp. (...?)
Ne-am cunoscut cândva. (...?)

b) Îl căutăm de un ceas. (...?)
Le trebuia mult curaj. (...?)
Li se pare greu. (...?)
Nu i-am promis fetei. (...?)
Nu-ți dau explicații. (...?)
I-am împrumutat lui banii. (...?)

9. Încercuiți numai pronumele personale:

a) Haina-i grea.
Spune-i să tacă.
Omătu-i mare.
Așează-i la masă.
Cere-i informații.
Ce-i spuseși?
Ce-i cu tine?
Știu că-i trebuie.

b) Urmează-i și tu!
Unde-i castelul?
Adu-i aici!
Apa-i rece.
Ajută-i pe toți!
Ce-i aici e al meu.
Ce-i trebuia lui?
Lasă, că-i bine așa!

10. Completați cu pronume personale diferite:

_____ muncesc	_____ vin	_____ spun
_____ muncesc	_____ vin	_____ spun
_____ muncesc	_____ vin	_____ spun
_____ vorbim	_____ cântă	_____ zic
_____ vorbiți	_____ cântă	_____ zic
_____ vorbește	_____ cântă	_____ zic
_____ vorbește	_____ cântă	_____ zic

11. Scrieți pronumele personal cerut de enunț:

a) Pe _____ ne așteaptă.
Pe _____ le întreabă.
Pe _____ vă căutăm.
Pe _____ îi ajutăm.
_____ le-am povestit.

b) _____ i-am scris.
_____ mă îmbrac.
_____ vă invităm.
_____ te uitasem.
_____ îți vorbesc.

12. Înlocuiți cu pronume personale de politețe pronumele din propoziție:

a) Tu ai umbrelă? (.....)
Vin și ele? (.....)
Banii sunt ai lor. (.....)
b) Am venit la ea. (.....)
Vorbesc cu el. (.....)
Am sosit la voi. (.....)

13. Analizați pronumele (persoană, număr, gen):

a) Am rugat-o pe Maria să-mi dea cartea ei.
b) Ne-am întâlnit cu ele și le-am invitat la noi.
c) Dumnealui nu i-a lăsat pe băieți să vină cu noi.
d) Ce-i șopti ea copilului nu-i treaba dumneavoastră.
e) Nu-l mai aduc și pe el când o să vin eu în vizită.

14. Înlocuiți pronumele personal de politețe cu pronumele personal corespunzător.

a) Dumneata unde mergi? (.....)
De ce vin dumnealor? (.....)
Dumneaei vrea o pălărie. (.....)
b) Dumnealor au plecat. (.....)
E grăbit dumnealui. (.....)
Dumneavoastră plecați? (.....)

15. Scrieți prescurtat, în paranteză, ce sunt ca parte de vorbire cuvintele subliniate:

a) Mi-e tare sete. (.....)
O mie de ani trecuseră. (.....)
Mie îmi spune tot. (.....)
O vede plângând. (.....)
La noi e liniște. (.....)

b) Îți spun povestea tie. (.....)
Să-l tie bine de mână. (.....)
Ti-e teamă, fetițo? (.....)
Citesc doar o pagină. (.....)
Aici sunt lucruri noi. (.....)

16. Subliniați varianta corectă din exprimările date:

a) Nimeni dintre ei n-a venit /n-au venit.
b) Nici unul dintre ei n-au /n-a acceptat.
c) Nimeni și nimic nu mă poate /nu mă pot opri.
d) În nici un caz nu te mai aștept. / Nici într-un caz nu te mai aștept.
e) Pe nici unul dintre ei nu l-a văzut. / Nici pe unul dintre ei nu l-a văzut.
f) Nu are nici o pretenție. / Nu are vreo pretenție.
g) Am dat la unii colegi cartea. / Am dat unor colegi cartea.
h) Ori cine poate să învețe. / Oricine poate să învețe.

17. Completați spațiile cu forma corectă a cuvintelor din paranteză:

a) Vorbeau cu gospodarul _____ grădină înflorea. (cărora)
b) Caut fata _____ geantă era la mine. (a căror)
c) Strig băieții _____ minge o căutasem. (căreia)
d) Întâlnesc scriitorul _____ opere le-am citit. (ale căror)
e) Văd floarea _____ petale se ofiliseră. (a cărui)
f) Admir munții _____ creste urcă spre cer. (ale cărui)
g) Aștept vrabia _____ i-am dat grăunțe. (căruia)
h) Trece băiatul _____ i-am adus pachetul. (a cărei)
i) Zboară cocorii _____ le-au dat aripile. (ale cărei)

18. Completaţi spaţiile cu una din formele: ce-l, ce-i, ce-a, cel, cei, cea:

a) Ei au venit _____ dintâi la teatru.
b) Desigur, _____ mai bun a fost răsplătit.
c) Nu ştia _____ aşteaptă în zori.
d) A adunat tot _____ căzuse pe jos.
e) Nu ştiu _____ căutat în pom.
f) Cartea e _____ mai mare avuţie.

19. Completaţi spaţiile cu următoarele cuvinte, după caz: acelaşi, aceiaşi, aceleaşi, aceeaşi.

a) Vedeam pe stradă _____ trecători, _____ clădire, _____ tarabe, _____ asfalt, _____ piaţă, sărăcăcioasă şi murdară.

b) Am păstrat în minte, din copilărie, _____ holde, _____ cer, _____ lună, _____ soare, _____ munţi, _____ valuri, pentru totdeauna.

20. Completaţi cu: unor, unei, unui, după caz:

Biata mamă, căutându-şi de doi ani fiica, ajunsese să pună întrebări _____ copil, _____ pisici, _____ frunze, toate fără grai.

21. Modelul te ajută să rezolvi!

Ex.: Steagul nostru flutură. Al nostru steag flutură.

a) Mama noastră zâmbeşte.....
b) Banii noştri se risipesc. .....
c) Faptele noastre vorbesc. .....
d) Câinele vostru latră. .....
e) Vorba voastră mângâie. .....
f) Mâinile voastre trudesc. .....
g) Pomii voştri înfloresc. .....

22. Completaţi spaţiile cu pronume personale:

a) ____ sunt vinovaţii principali.
____ nu trebuia să vă grăbiţi.
____ au îmbrăcat haine noi.
b) ____ vom căta adevărul.
____ ai să mergi cu noi la mare.
____nu eram singur pe lume.

23. Completaţi spaţiile cu unul din cuvintele din paranteză:

Porumbelului _____ i s-a dat drumul.	(acestora)
Rama _____ tablou e ovală.	(acesteia)
Apa _____ mari e agitată.	(acestui)
Doar fetei _____ îi voi arăta jurnalul.	(acestor)
Pădurile _____ munţi sunt dese.	(acestuia)
_____ nu le vor da dreptate.	(acestei)

24. Subliniaţi pronumele:

a) Eu voi dansa pe scenă.
Cu voi a venit şi Dan.
Am ajuns târziu la voi.
El voi o carte bună.
Ce voi face, nu ştiu.
Voi cântaţi sau dansaţi?

b) Voi veniţi de departe.
Acolo voi găsi linişte.
Pentru voi muncesc.
Ştiam că voi câştiga.
Ana voi un costum nou.
Merg şi eu cu voi.

Propoziţii pentru recunoaşterea şi analiza pronumelui

Voi v-aţi întâlnit cu el.
Nu v-am spus nimic, când v-am văzut.
Pe el l-am întâlnit la voi.
Te-am văzut uitându-te la ea.
Ele erau cu el la fratele ei.

Li-i foame sau li-i sete?
Despre noi nu ştiau nici ele.
Ce-ţi pasă ţie de el?
Voi vă luaţi după dânşii?
Paltonu-i de stofă era scurt.
Eu mă bazam pe ea.
Văzutu-mi-l-ai pe Andrei?
El vă căuta pe voi.
Vorbindu-le m-am răcorit.
Nouă ne place muzica lor.
Să-l aduci şi să-l hrăneşti.
Lui i-am dat rolele noi.
Ia-ţi rochia care-ţi place!
N-oi vrea să-l certi acum.
Tu n-o cunoşti pe ea.
Li se pare că dânsul le-a pârât.
Ţi-ar trebui şi ţie o haină.
Îi spunea ce-i trecea prin minte.
Adu-mi-o şi lasă-mi-o la ea!
Te-ai dus şi m-ai spus dânşilor.
Aşteaptă-ne la dumnealor!
Vouă vi se pare că-i drept.
Îngrijindu-l, l-am vindecat.
V-am întrebat şi eu despre ele.
O îndrăgi fără s-o cunoască.
Am văzut-o vorbindu-le.
I-am adus doar o înghetată.
Ne-am plimbat cu dumnealui.
O fată stătea privindu-ne.
V-o aduc mâine pe-a lui.
Ce-i spuse, ce-i arătă că-i trecu.
Eu nu-l primesc cu ele.
Spune-i ce-ţi place ţie.

Vi s-a părut că ne-am bronzat?
Zi-le tu să-mi şoptească!
L-aş saluta, dacă mi-ar răspunde.
V-a căutat şi v-a găsit.
Le-aş întreba, dacă le-aş vedea.
Mi-ati adus-o pe Mitu?
Lasă-l, că-i supărat dumnealui!
Va veni să-ţi povestească.
V-aş da de v-aţi sătura.
L-ar mânca, de l-ar vedea.
I-a fost greu să-l aducă.
Lor le-ar trebui o canapea.
Le-am rugat să-ţi spună tot.
Pe voi nu v-au întrebat?
Cine-l vede nu-l mai uită.
V-aţi duce să-l vedeţi?
Dă-i-l, dacă-i trebuie!
Ne-aduce şi nouă mere.
Ceartă-l, dar iartă-l!

5. NUMERALUL

1. Transcrieţi cu litere numerele de mai jos:
16, 24,30, 69, 75, 873, 2003, 36.456 .

2. Subliniaţi numeralele.

a) Doi băieţi şi patru fete au rămas pe teren.

b) La cincisprezece septembrie începe anul şcolar.

c) Victor s-a clasat pe locul al doilea.

d) Un dolar valorează treizeci şi şapte de mii de lei.

e) Preţul unui gram de aur depăşeşte patru sute de mii de lei.

f) Cu o sută de lei nu mai poţi cumpăra nimic.

3. Completaţi cu numerale nota autobiografică:

Mă numesc ..... M-am născut în localitatea ....., judeţul ....., în anul ....., luna ....., ziua .... Sunt ..... copil din familie. Am ..... fraţi şi ..... surori.

Tatăl meu se numeşte ..... S-a născut în anul ....., luna ....., ziua ....., şi are ..... fraţi şi ..... surori.

Mama se numeşte ..... . S-a născut în anul ....., luna ....., ziua ....., şi are ..... fraţi şi ..... surori.

M-am dus la şcoală în anul ....., când aveam ..... ani.

4. Transcrieţi reţeta culinară de mai jos, scriind numerele cu litere.

Prăjitură cu mere

Pentru aluat: 1 pachet de margarină, 2 linguri smântână, 1 lingură de oţet, 2 linguri de apă, 50 de grame de zahăr, 1 pliculeţ de zahăr vanilat, coajă de lămâie, 250 de grame de făină.

Pentru umplutură: 2 kilograme de mere, 5-6 linguri de zahăr.

5. Completaţi anunţul publicitar de închiriere:

Închiriez vilă confort ....., la cheie, Agigea, ... dormitoare, ... livinguri, ... garaje, ... locuri parcare, demisol amenajat. Telefon ..... .

6. Transcrieţi cu litere:

al II-lea, a V-a, al XIX-lea, al XV-lea, a VIII-a, al XIII-lea, a L-a, a CL-a, al LXX-lea, al DXXII-lea.

7. Scrieţi în litere numerele din enunţurile date:

a) Valeria are 22 de caiete.
32 de sportivi sosesc la mare.
Alin pune 1001 de întrebări.
Am citit 101 de pagini.

b) Ceasul arată orele 16.
11 vin, iar 18 pleacă.
Au înflorit 56 de zambile.
Ei au câştigat 50.000 de lei.

8. Formulaţi enunţuri în care să folosiţi:

prima oară, a şaptesprezecea, a douăzeci şi doua, cea de-a doua, câte patru, unul, amândouă.

9. Baraţi forma incorectă a exprimărilor:

a) Stau în rândul trei / al treilea.
b) Suntem în mileniul trei / al treilea.
c) Luptau în războiul doi / al doilea.
d) Este în clasa întâi / prima / una.
e) Am parcurs lecţia întâi / una.
f) Este în clasa întâi / întâia.

10. Încercuiţi varianta corectă:

a) un sac şi jumătate / un sac jumătate / jumate;
b) o lună jumate / jumătate / o lună şi jumătate;
c) ora doisprezece / douăsprezece;
d) douăjdoi / douăşdoi / douăzeci şi doi de meri;
e) treizeci şi două / treijdouă / treieşdouă de flori;
f) în aşteptarea celei de a cincea zi / zile;
g) în pragul celei de a patruzecea aniversare / aniversări.

11. Transcrieți problema, folosind litere pentru scrierea numerelor:

Un gospodar are 16 găini, 12 rațe, 11 bibilici, 18 curci, 21 de gâște, 6 struți, 15 purcei și 32 de oi.

El vinde 1/8 din găini, 1/4 din rațe, 5 bibilici, 1/2 din curci, 1/3 din gâște, 1/2 din struți, 1/5 din purcei și 1/8 din oi.

Câte păsări și câte animale mai are gospodarul?

12. Transcrieți exercițiile în litere:

$56 : 7 + 31 \times 3 = 101$

$5\frac{4}{18} - \frac{1}{18} = 2\frac{3}{18} = 2\frac{1}{6}$

$2002 : 2 - 437 \times 2 = 127$

13. Scrieți în litere:

122, 436, 578, 749, 1575, 2496, 528 601, 4 518 617, 81 000 019.

14. Subliniați numeralele:

a) În clasa noastră sunt zece fete și unsprezece băieți.

b) Martie este a treia lună din cele douăsprezece ale anului.

c) Primul copil a alergat de două ori.

d) Pe listă cu cei o sută treizeci și patru de concurenți, Vali este ultimul.

e) Am luat permisul de conducere a șasea oară.

f) Tustrei bobocii au sărit în prima baltă.

15. Găsiți numerale sinonime pentru:

pătrime, doime, triplu, dublu, prima, înzecit, primul, împătrit, duzină, pereche, ambii, set.

16. Subliniați numeralele:

aleargă, înmiit, punte, optime, vorbă, curat, câte unul, a cincea, frunză, ambele, primului, amândurora, carte, apariție, șapte sute nouă, ultimele, ger, bis, mii.

17. Care este varianta corectă?

a) în dreptul primei / primii uși;
b) apar întâi / întâii mugurași;
c) trec proba întâia / întâi;
d) unu plus unu face / fac doi;
e) unu fără unu fac / face zero.
f) dau primului / la primul cartea.

18. Ce este, ca parte de vorbire, fiecare din cuvintele subliniate? Scrie prescurtat în paranteză:

a) Bătrâna a rămas numai cu o pisică. (.....)
b) O turmă de oi urcă la stână. (.....)
c) Am greșit un singur cuvânt la dictare. (.....)
d) Eram îndoit de vorbele lui Mircea. (.....)
e) Ramurile cireșului s-au îndoit de rod. (.....)
f) Am câștigat îndoit din munca mea. (.....)
g) Am venit cu nouă minute întârziere. (.....)
h) Un camion s-a răsturnat în șanț. (.....)
i) Nouă ne place muzica instrumentală. (.....)
j) Anul acesta vom învăța într-o clasă nouă. (.....)

19. Cum poți „traduce" expresiile date?

a) Erau oameni tot unul și unul.
b) Se culcă o dată cu găinile.
c) Nu-mi trece cu una cu două.
d) Una-două mă duc la râu.
e) Era un om și jumătate.
k) Sută la sută că l-am văzut.

f) Se făcuse una cu pământul.
g) Au luptat până la ultimul.
h) Vorbea de unul singur.
i) S-a trezit dintr-o dată.
j) Am înțeles de prima dată.

Subliniați numeralele:

1. Stăteau în cușcă chiar și zece-douăzeci de suflete.
2. De treizeci și mai bine de ani a fost construită școala.
3. Numai în vreo trei livezi mai vedem câte un cireș.
4. Am luat pastila cu o înghițitură, două de apă.
5. O broscuță sări la cel mult trei metri de mine.
6. Mă trezesc pe la patru dimineața ca să citesc.
7. Spre ora cinci, larma păsărilor încetează.
8. Un om nu poate trăi cu douăzeci și cinci de mii de lei pe zi.
9. Satul acela nu avea mai mult de două sute de suflete.
10. E greu să alegi una din nouă variante propuse.
11. Până acolo era cale de vreo trei ceasuri cu căruța.
12. Cu un gând ar fi rămas, cu zece ar fi plecat.
13. Îi spuneam același lucru de două ori, de trei ori, până înțelegea.
14. N-am putut mânca decât trei sferturi dintr-o prăjitură.
15. Porniră înainte, la deal, tustrei camarazii.
16. Trecând pe lângă poartă, dădui amândurora binețe.
17. Nu trebuia să fie prezenți ambii copii.
18. Se stinse ce dintâi geană de lumină azurie.
19. În prima și a doua clasă nu învață nimeni.
20. Ionică era vărul meu de-al doilea.
21. Cerul s-a înseninat abia după trei zile de la furtună.
22. În primul rând mi-e foame, și-n al doilea rând sunt obosit.
23. Am greșit punând pe doi în locul lui trei.
24. Cauți pe unul și-i găsești pe amândoi.

PROVERBE ȘI ZICĂTORI
(subliniați numeralele)

1. Cine are carte are patru ochi.
2. Cine fură azi un ou mâine va fura un bou.
3. Cine aleargă după doi iepuri nu prinde nici unul.
4. C-o funie să-i legi și pe amândoi să-i îneci.
5. Cu doi pești în oală și cu coada afară nu se poate.
6. C-un picior în groapă și cu altul afară.
7. C-o mână dă și cu zece adună.
8. Cu un ochi la slănină și cu altul la făină.
9. Din două rele, alegi pe una mai bună.
10. Fiecare e dator c-o moarte.
11. Hoțul cu un păcat, păgubașul cu o mie.
12. Leagă banul în zece noduri.
13. Lucrul dăruit prețuiește înzecit.
14. Măsoară de două ori și taie o dată.
15. Mielul blând suge la două oi.
16. E nou din șapte petice.
17. O dată voinic, de două ori nimic.
18. Una bună, zece rele.
19. Cu o floare nu se face primăvară.
20. Un arbore nu face pădure.
21. Un cap ai și ăla-i sec.
22. Eu zic una, tu zici multe.
23. Alege una din două.
24. A desface firu-n patru.
25. Calcă de două ori într-un loc.
26. Cinci câștigă, șapte mănâncă.
27. Vezi-mă c-un ochi, să te văd cu doi.
28. Unul cu folosul și trei cu ponosul.
29. Seamănă ca două picături de apă.

CAPITOLUL II

PĂRȚILE PRINCIPALE ȘI SECUNDARE DE PROPOZIȚIE

1. SUBIECTUL

1. Subliniați subiectele:

a) O ciocănitoare se lipi de trunchiul unui copac.

b) Într-o dimineață rece se trezise fără frunze cireșul bătrân.

c) Și toamna, și iarna coborâră de la munte în același timp.

d) Amândoi căutarăm cărarea cea mai scurtă spre casă.

e) S-a risipit într-o clipă toată bucuria lui nebunească.

f) După un ceai fierbinte ne încălzim și noi oasele.

2. Găsiți subiecte pentru predicatele următoare:

a) ..... trece, ... rămân.

b) ..... se gândește. ..... tremură.

c) ..... și ..... vor sosi.

d) ....., ... și ..... o să mai stea.

e) Se scutură ..... Vine ..... .

3. Completați versurile cu subiecte potrivite:

a) ....., de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară .....-n tufiș,
Și din codri ..... vine
Pe furiș.

b) .....cu poveri de muncă
Vin încet și scârțâind;
..... s-aud mugind,
Și ..... vin pe luncă
Hăulind.

4. Realizați enunțuri în care cuvintele următoare să aibă rol de subiect. Plasați subiectul la sfârșitul enunțului.

leneșul, autorii, văzduhul, vara, gândacul, ceața, iarba, lumina.

5. Scrieți în paranteză prin ce parte de vorbire sunt exprimate subiectele:

a) Florile urcate pe ziduri se desfătau în soare. (.....)
b) Au venit și ei în urma lor. (.....)
c) Toamna, Dunărea e mai albastră. (.....)
d) Amândouă se ridicară speriate din bănci. (.....)
e) Cântatul pe stradă pare o ciudățenie. (.....)
f) Bolnavul s-a însănătoșit datorită plantelor. (.....)
g) A ascultat și dumnealui pățania. (.....)
h) Numai cel dintâi va pleca la munte. (.....)

6. Alcătuiți propoziții simple cu subiect multiplu exprimat prin; substantive proprii, pronume personal de politețe și numeral cardinal.

7. Analizați subiectele:

Începe ploaia. Câștigă șapte. Dunărea spumegă. Ei concurează. Veselul cântă. Caii nechează. Doi pleacă. Prima întreabă.

8. Dezvoltați propozițiile de la exercițiul anterior.

9. Construiți propoziții dezvoltate în care subiectul să fie exprimat prin: numeral, substantiv propriu, substantiv comun, pronume personal, pronume de politețe.

10. Subliniază cuvântul care poate fi subiect în propoziție:

pădurea	Anei	o miime	un leneș
pădurii	cu Ana	înmiit	leneșului
în pădure	la Ana	de o mie	leneșii
pădurile	Ana	mi-e	cu leneșii
la pădure	despre Ana	o mie	despre leneși
pădurilor	înspre Ana	fără o mie	unor leneși

11. Folosiți cuvintele de la exercițiul de mai sus în enunțuri.

12. Construiți șase propoziții în care subiectul să fie plasat la început, în cuprins și la sfârșit.

13. Treceți la plural subiectele următoarelor propoziții:

a) Mărul, para, pruna conțin multe vitamine.
b) În noapte, se auzi un glas bărbătesc.
c) Prin pădure urla haita înfometată.
d) Cobora neștiutor puiul părăsit al căprioarei.
e) El s-a ghemuit, de spaima nopții, într-o scorbură.
f) Prima a ieșit din cursa finală.

14. Formulați șase propoziții cu subiect subînțeles.

15. Construiți comunicări după schemele:

a) S P
s.p v
P S a.p. a.p.
v p p s

b) S a.p. P a.p.
s a v s
S P a. p.
p v s

c) P S a.p. a.p.
v s a a
P a.p. S a.p. a.p.
v s p p p

16. Realizați corect acordul subiectului cu predicatul din paranteză:

a) Crengile ..... în geamul dormitorului. (a bate)
b) Cei harnici ..... roadele muncii lor. (a culege)
c) Unul din ei ..... pentru olimpiadă. (a se pregăti)
d) Doru și Ana ..... la spectacolul de mâine. (a veni)
e) O mulțime de prieteni ..... la noi. (a sosi)
f) Sorina cu Dana ..... în hohote. (a râde)

Subliniază varianta care realizează acordul predicat-subiect:

a) Nici Daniela, nici Andrei n-a înțeles / n-au înțeles prea bine.
b) Ori el, ori ea a spart / au spart geamurile.
c) Cinci fără doi fac / face trei.
d) Nici unul dintre pui n-a trăit / n-au trăit.
e) Nimeni dintre concurenți n-au câștigat / n-a câștigat.
f) Mama sau tata nu pot ierta / nu poate ierta.
g) Nimeni și nimic nu mă pot opri / nu mă poate opri.

h) Fiecare dintre ei vor aştepta / va aştepta.
i) Cinci milioane nu mai sunt / nu mai e o avere.
j) Elena cu Andra a sosit / au sosit.
k) O mulţime de păsări cânta / cântau.

17. Analizaţi subiectele:
a) Banul muncit nu se prăpădeşte.
b) Nu se caută de dinţi calul de dar.
c) Cu ce gânduri venise dânsul acolo?
d) Al doilea rămăsese în tufişuri.
e) La marginea lăstarului trăiau ei.
f) Nemulţumitului i se ia darul.

18. Subliniază subiectele cu o linie şi predicatele cu două:
a) Vorba bătrânească mulţi bani preţuieşte.
b) Apa, vântul şi gura lumii nu le opreşti.
c) Aşchia nu sare departe de tăietor.
d) Casa nemăturată musafiri aşteaptă.
e) După bătălie, mulţi viteji se arată.
f) Fuga e ruşinoasă.

PROPOZIŢII PROPUSE PENTRU RECUNOAŞTEREA ŞI ANALIZA SUBIECTULUI

1. Foamea e cel mai bun bucătar.
2. Hoţul neprins e negustor cinstit.
3. În satul orbilor, chiorul porunceşte.
4. La omul sărac, nici boii nu trag.
5. Lucrul străin nu ţine de cald.
6. Mâncarea de dimineaţă lungeşte viaţa.
7. Ochii înţeleptului văd mai departe.

8. Pe cărarea bătută nu creşte iarbă.
9. Sătulul nu crede pe cel flămând.
10. Sângele apă nu se face.
11. Treaba de azi n-o lăsa pe mâine.
12. Vinovatul mai mare gură face.
13. Vorba rea merge că fulgerul.
14. Sărmanul a ajuns în sapă de lemn.
15. Peştele cel mare înghite pe cel mic.
16. Picătura găureşte piatra.
17. Prevederea este mama înţelepciunii.
18. Porcul nu se îngraşă în Ajun.
19. Prostia din născare leac nu are.
20. Ploaia din mai face mălai.
21. Onoarea pierdută nu o mai poţi afla.
22. Ochii sunt oglinda inimii.
23. Numai la Dumnezeu e dreptatea.
24. Învăţul are şi dezvăţ.
25. Hârtia multe rabdă.
26. Frica păzeşte pepenii.
27. Fapta bună laudă pe om.
28. Vorba dulce mult aduce.
29. Rarul umple carul.
30. Urcate pe dealuri, florile de glicină zâmbeau în soare.
31. Fata unchiului Andrei de departe vine.
32. Îşi aminteşte şi ea, ca tot omul, de zilele copilăriei.
33. Mama, ca întotdeauna, la toate lucrurile se gândeşte.
34. Se zăreşte, în depărtarea ceţoasă, un mic sat.
35. După trei ani de muncă grea era şi el inginer.
36. Leneşul mai mult aleargă. Scumpul mai mult păgubeşte.

37. Doi este număr par.
38. Frumosul la frumos trage.
39. Flămândul codru visează.
40. Binele se răsplăteşte cu bine.
41. Mersul pe jos este sănătos pentru toţi.
42. Un tablou ca acesta nu se vinde aşa uşor.
43. Un trei se îndreaptă greu.
44. A plânge e problema lui.
45. Văile şi dealurile răsunară de cântece.
46. Amândoi plecăm în excursia programată.
47. Dumnealor, ascultând cearta, au încremenit.
48. Cinci pleacă peste hotare.
49. Şi ea, şi eu ştiam adevărul despre Ana.
50. Cădeau fulgere şi tunete deasupra pădurilor.
51. Al treilea va câştiga concursul de înot.
52. Ruperea florilor este interzisă.
53. Daniel şi Alexandru sunt norocoşi.
54. Fericirea ei este cititul.
55. Animalele sunt în gândul ei.
56. Pătrimea este mai mică decât doimea.
57. Tustrei erau colegi de clasă.
58. Organizează excursii doar ei.
59. Voi o să rămâneţi acasă.
60. Ei întârziau la şcoală.
61. Sfertul se afla prin împărţire.
62. Doimea este jumătate dintr-un întreg.
63. Străluceşte argintul florilor în iarbă.
64. A cânta e o mare bucurie.
65. Amândoi se ţin de glume.

2. PREDICATUL

1. Adăugaţi predicate potrivite:

a) substantivelor: poetul, norii, pasărea, frunzele, ploaia, copii, foamea, lăstarii, sunetul, munca, răbdarea.

b) numeralelor: primul, câte trei, al patrulea, amândouă, o sută, treizeci şi patru.

c) pronumelor: ele, noi, voi, ea, eu, tu, ei, el, dumneata, dumneaei, dumneavoastră.

2. Completaţi spaţiile cu predicate:

Norii grei ..... pe cer. Furtuna ..... ca din senin. Fulgere orbitoare ..... pe boltă şi tunete ..... în depărtare. Vieţuitoarele ..... în adăposturi. Crengile copacilor ..... până la pământ. Ploaia se ..... . Stropi mari şi grei ..... în ferestrele caselor. Totul ..... o jumătate de oră. Soarele ..... iar pe cer. Natura ..... iar sub căldura dogoritoare.

3. Construiţi propoziţii cu următoarele verbe:

au înţeles, uitaseră, vom locui, desenează, vorbisem, s-au supărat, am căutat, culegeţi.

4. Subliniaţi predicatele:

a) Pe litoralul românesc vin mulţi străini.
b) Pentru toţi oamenii răsare soarele pe boltă.
c) Fulgul mic şi argintiu s-a topit în palma mea.
d) N-am văzut nimic straniu prin pădurea întunecoasă.
e) Luna atârna în înaltul bolţii.
f) Din momentul acela el nu mai auzi nimic.
g) Cu toate acestea el zâmbea fericit.

5. Alegeți cuvintele care pot fi predicate și formați cu ele propoziții dezvoltate:

alunecos, alunecarea, alunecușul, alunecă, apărător, apărare, apărăm, neapărat, părere, apăr, apucătură, apuci, apucături, apucaserăm, pare, ascultă, ascultăm, ascultător, neascultător, ascultau, ascultatul.

6. Subliniați predicatele și notați prescurtat, în paranteză, felul acestora. (verbal sau nominal).

a) Totu-i pregătit. (.....)
Vremea-i plăcută. (.....)
Noaptea-i adâncă. (.....)
Iarna-i departe. (.....)
Bătrânu-i tăcut. (.....)
Haina-i strâmtă. (.....)
Corina-i cu mine. (.....)

b) Fata-i la mare. (.....)
Cartea-i pe masă. (.....)
Câinele-i credincios. (.....)
Florile-s roșii. (.....)
Viața-i frumoasă. (.....)
Mulțimea-i pe stradă. (.....)
Cartea-i la mine. (.....)

7. Construiți propoziții simple cu predicate verbale folosind verbul „a fi" și substantivele următoare: mingea, fructele, soarele, dulapul, prunii, poezia, ceasul, ursul, grâul, vaporul, pălăria, cheia.

8. Aceeași sarcină ca mai sus, dar cu predicate nominale.

9. Analizați predicatele:

a) Ei porneau amândoi spre peșteră.
b) Ursoaica se întorcea cu botul plin de sânge.
c) Puiul se trezea în întuneric și singurătate.
d) Frumoasă-i pădurea, primăvara.
e) Soarele apune acolo timp de câteva luni.
f) Toamna, zilele-s mai scurte.
g) Și așa se bucură el ziua întreagă.
h) Făptura cea mare și bună îl ocrotea.

10. Subliniați verbele și precizați timpul acestora:

a) „Și trenul fuge ... și atâtea minuni se ivesc și pier ca visele și el le fură cu ochii și le împarte cu tovarășa sa de drum."

b) „Pe mama am iubit-o mult, se plânge el, dar s-a îmbolnăvit și Dumnezeu a luat-o... Mi-a rămas doar bunica. Pe ea n-am s-o las să moară, o îngrijesc eu, cu mâna mea.

În tren, el ține sticlele cu doctoriile bunicii, o întreabă dacă se simte bine, îi alege locul cel mai bun și-i arată pe fereastră toate minunățiile.

Copiii fac semn să vină să se joace cu ei. El se duce și prietenia se leagă repede. S-a înveselit la față, vorbește, râde."

(*Bunica* – I.A. Basarabescu)

11. Separați propozițiile din care este format enunțul „b" de la exercițiul anterior:

Exemplu: fragmentul „a"

a) Trenul fuge. b) Atâtea minuni se ivesc.
c) Pier ca visele. d) El le fură cu ochii.
e) Le împarte cu tovarășa sa de drum.

12. Subliniați subiectele și predicatele:

a) „Printre crengi pierdute-n ceață
Luna-ncet la geam apare
Aruncând pe flori de gheață
Boabe de mărgăritare."
(*Moș Ajun* – Șt. O. Iosif)

b) „Acolo jos, peste cununa
Întunecatului boschet,
Sclipește-n aer semiluna
Din vârful unui minaret."
(*Pastel* – G. Topârceanu)

c) „Primăvară, din ce rai
Nevisat de pământeni,
Vii cu mândrul tău alai
Peste crânguri și poieni?"
(*Rapsodii de primăvară* – G. Topârceanu)

d) „Primăvara, fată mare,
Vine-n fiecare an
În pantofi de maghiran,
Dăruiți de Sfântul Soare."
(*Primăvara rurală* – I. Minulescu)

e) „Pisoi, motanul din vecini,
Cu blana ca de leopard,
Era-ncruntat și mustăcios,
Și bătăuș și mâncăcios."
(*Egalitate* – Otilia Cazimir)

f) „Și toată noaptea în cotlon,
Torcea același fir de cântec
Când răsucit, când monoton
Ca un descântec..."
(*Egalitate* – Otilia Cazimir)

13. Schimbați subiectul simplu în subiect multiplu și transcrieți corect propozițiile:

a) Mărul din spatele casei a înflorit.
b) Subiectul este parte principală de propoziție.
c) Ceața este un fenomen al naturii.
d) Eu sunt în clasa a patra.
e) Frunza fagului e uscată.
f) Vulpea e un animal sălbatic.
g) Nordul e un punct cardinal.
h) Doi este număr par.

14. • Transcrieți propozițiile cu forma corectă a verbului din paranteză (timpul prezent);

• Subliniați subiectele din propozițiile date;

• Transformați subiectele multiple în subiecte simple;

• Analizați verbele.

a) Aurul, argintul și platina nu (a rugini) niciodată.
b) Morcovul, țelina și păstârnacul (a avea) tulpini subpământene.
c) Pârâul, râul, fluviul (a fi) repezi.
d) Laptele, brânza și caşul (a conține) calciu.
e) Ancuța, Elena și Marcela (a vorbi) în șoaptă.
f) Grâul, orzul și ovăzul (a se coace) mai devreme.
g) Toporașii, ghioceii și viorele (a vesti) primăvara.
h) Paltonul, căciula și fularul (a ține) de cald.

15. Despărțiți în mai multe propoziții enunțurile următoare. Urmăriți exemplul dat!

Exemplu: { Irina învață, scrie și citește.
Irina învață. Irina scrie. Irina citește.

a) Grâul încolțește, crește și rodește.
b) Câmpia sclipește ca argintul și se răsfață în soare.

c) Pagube şi nenorociri aduc furtunile când vin cu grindină.

d) Carmen aude bine, dar nu răspunde niciodată.

e) Victor se bucură, deşi nu a câştigat.

f) Ea ţine minte pedeapsa şi uită greşeala.

g) Radu nu se miră şi nu întreabă.

h) Bunicul a arat, a semănat şi a cules.

i) Toamna pustieşte câmpiile, udă pământul şi alungă păsările.

j) El plânge în somn, vorbeşte aiurea şi se trezeşte supărat.

16. Transformaţi predicatul nominal în predicat verbal. Ce este ca parte de vorbire cuvântul final din propoziţie?

a) Mama-i bucuroasă.
Cartea-i interesantă.
Zidaru-i obosit.
Cireşu-i roditor.
Bunicu-i trist.

b) Cofetaru-i priceput.
Norii-s grei.
Radu-i tâmplar.
Florile-s albe.
Căţeluşul e şchiop.

17. Scrieţi sub fiecare verb timpul când are loc acţiunea pe care acesta o exprimă.

Exemplu:

Norii apar (prezent) apăreau (trecut) vor apărea (viitor) apăruseră (trecut) apărură (trecut)

Zăpada

se topise se topeşte s-a topit se va topi se topi se topea.

Florile

înfloriseră au înflorit vor înflori înfloresc înfloriră înfloreau.

Copiii

vor învăţa învăţau învăţaseră au învăţat învaţă învăţară.

Cântecele

răsună au răsunat vor răsuna răsunase răsunară răsunaseră

18. Treceţi verbele din coloană la persoana indicată de tabel:

Timpul viitor

	eu	tu	noi	voi	el / ea	ei / ele
a merge						
a trece						
a spune						
a veni						
a trăi						

19. Formaţi propoziţii dezvoltate cu verbul „a fi" la toate persoanele, la timpul prezent.

20. Construiţi propoziţii după schemele:

S P; S A P C; P S; P C S A;
p v s a v s v p v s s a

S A PN; PN S A; PN Sm; Sm PN
s s v+a v+n sp s v+a s+s n+n v+a

21. Faceţi schema liniară a propoziţiilor date (a). Transformaţi-le în propoziţii simple (b).

a) Pe sub tavanul scund al clasei treceau eroii altor neamuri.

b) Noi auzeam înfiorați freamătul nedesluşit al luptelor cu turcii.

c) Cântecele erau frumoase pentru copilăria şi sufletele lor.

d) Ei urcau spre culmi, pe plaiurile umbrite ale Ceahlăului.

e) Fuioare fermecate de fum izvorăsc din adâncuri tainice.

f) Bătrâna stătea pe prispă cu furca la brâu şi cu ochii în zare.

g) Curgeau, pe sub poalele codrilor, plăieşii în roiuri.

h) Un zgomot puternic se auzi din spatele bucătăriei de vară.

i) O căprioară şi patru iepuri cântară băiatului la geam.

22. Finalizaţi propoziţiile folosind verbul „a fi". Respectaţi cerinţa din paranteză!

a) Ghetele ..... (P.V.)
Ghetele ..... (P.N.)
Ciobanii..... (P.V.)
Ciobanii..... (P.N.)
În livadă..... (P.V.)
În livadă..... (P.N.)
Stelele ..... (P.V.)
Stelele ..... (P.N.)

b) Elevii ..... (P.V.)
Elevii ..... (P.N.)
Victor..... (P.V.)
Victor..... (P.N.)
Pâinea..... (P.V.)
Pâinea..... (P.N.)
Satul ..... (P.V.)
Satul ..... (P.N.)

Propoziţii pentru:

- recunoaşterea şi analiza părţilor principale de propoziţie;
- recunoaşterea şi analiza părţilor de vorbire.

1. După furtună, vine şi vreme bună.
2. Hoţul e lup în piele de oaie.
3. Drumul drept e lung.
4. Fapta bună laudă pe om.
5. În vremea necazului se cunosc prietenii.
6. Lucrul lungeşte viaţa.
7. Munca e brăţară de aur.
8. Muzica a plăcerea lui.
9. Ochii sunt oglinda sufletului.
10. Pâinea coaptă oameni buni aşteaptă.
11. Prevederea este mama înţelepciunii.
12. Înţelepciunea vorbelor e moştenirea copiilor.
13. Prostia e boierie mare.
14. Răbdarea-i ruptă din rai.
15. Râsul e frate cu plânsul.
16. Tot păţitu-i priceput.
17. Ţărănimea-i talpa ţării.
18. Un nume bun e ca o moşie.
19. Voinicul fără cal e ca peştele pe mal.
20. Zgârcitul e întotdeauna sărac.
21. Vrednic este muncitorul de plata sa.
22. Muzica şi dansul sunt pentru talentaţi.
23. Pălăria şi cravata sunt noi.
24. Apele-s limpezi şi reci.
25. Patria e casa şi livada.
26. Florile-s pentru cei sărbătoriţi.
27. Înaltă şi subţire-i Ilinca.
28. Toţi eram din Piteşti.
29. Dreptatea e numai a mea.
30. Marea e nesfârşită.

PROPOZIŢII FORMATE CU VERBUL „A FI"

Subliniaţi subiectele şi predicatele:

Mai erau şi nişte raţe.
Florile erau scuturate.
Mihai este un răsfăţat.
Câmpia era de aur.
Puişorul-i al mamei.
Fusta era purtată.
Ferestrele sunt deschise.
Limpede-i era glasul.
Becul nu-i stins.
Elevii-s primii în clasă.
Amândoi erau ai mei.
Grele-s problemele.
Drumu-i încă lung.
Ceru-i cristalin.
Noaptea-i adâncă.
Şcoala-i pe sfârşite.
Nu e nimic de aflat.
Gându-i era departe.
Gura-i era încleştată.
Fata-i era dragă.
Păru-i era lung.
Tot rău-i spre bine.
Greu e la deal.
Timpul e bani.
Lenea e soră cu sărăcia.

Acolo-i linişte deplină.
Aşa-s zilele mele.
Munca-i era zadarnică.
Era, în bazin, un delfin.
El îmi e dator.
Panciuc era vrednic soldat.
În coş erau merele.
Îngrijorată era bunica.
Cei harnici erau băieţii.
Ancuţa-i vânzătoare.
Erau amândoi în casă.
De argint era inelul.
Dorinţa lui era îndeplinită.
Mi-e ca un frate Călin.
Azor nu-i rău.
Unde-i drumul spre sat?
Femeia e albina casei.
Asta e tot.
Lenea-i pentru puturoşi.
O fragă-i era gura.
Dificilă problemă era.
Tot începutul greu e.
Tăcerea e ca mierea.
Tare-i cald şi bine.
E bună îngheţata.

3. ATRIBUTUL

1. Urmăriţi modelul şi găsiţi atribute potrivite pentru substantivele date:

a) iarba: fragedă de primăvară a poienilor
b) păsările: .....
c) cântecul: .....
d) mâinile: .....
e) norii: .....
f) ploaia: .....

2. Adăugaţi cât mai multe atribute substantivelor: cer, zăpadă, drum, noapte, vulpe, fetiţă, luptă, cireş, pădure, vorbă, inimă, patrie, livadă, ram.

3. Subliniaţi atributele din propoziţiile de mai jos:

a) Zboruri de gâze cu aripi străvezii, cu aripioare albastre se încrucişau.

b) Fluturi coloraţi jucau în iarba deasă şi moale a luminişului.

c) Mişcarea vieţii răzbătea ca o chemare nedesluşită, moale, strânsă.

d) Patru copii nebunatici surpară cuiburile călduroase ale puişorilor.

e) Sora lui Mircea caută carnetul de note al colegei lui de bancă.

f) Eminescu se afla în inspecţie şcolară la clasa învăţătorului Ion Creangă.

g) Un miros plăcut, o odihnă de toamnă, pluteau în încăperea înaltă a palatului de cleştar.

h) Crestele înalte şi înzăpezite ale munţilor Carpaţi se zăresc prin ceaţa deasă de toamnă.

4. Completați propozițiile cu atribute potrivite:

a) Puiul ..... al ..... se ținea pe lângă mama ..... .

b) Trenul ..... și ..... trecea peste văi ..... și munți ..... .

c) Gerul ..... se lasă peste satul ..... de la poalele .....

d) Cărarea ..... și ..... urcă spre țancurile ..... ale ..... .

e) Mâinile ..... ale ..... mângâie creștetul ..... al ..... .

5. Analizați atributele și faceți schema liniară a fiecărei propoziții:

a) O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului de lângă poarta castelului.

b) În aerul curat al serii tremurau cântecele mândre și senine ale viorilor fermecate.

c) El văzu în bolta scărilor de marmură ale palatului candelabre cu sute de brațe ca niște stele de foc.

d) Boierii frumoși ca zilele tinereții și veseli ca horele stăteau pe scaune aurite de catifea roșie.

6. Alcătuiți propoziții în care substantivele: marea, Ana, uniforma, dealul, iarna, trandafirul să fie subiecte, apoi atribute.

7. Scrieți prescurtat ce parte de propoziție este cuvântul subliniat:

a) <u>Seara</u> se lasă peste sat. ( )
Masa <u>de seară</u> a fost gustoasă. ( )
În pragul <u>serii</u> apar licuricii. ( )
Hainele <u>călătorului</u> sunt prăfuite. ( )
<u>Călătorul</u> venea de departe. ( )

b) Porumbelul <u>călător</u> s-a întors. ( )
<u>Omul</u> învață toată viața. ( )
Așa a rămas el în mintea <u>omului</u>. ( )
A greși este un gest <u>omenesc</u>. ( )
Fapta <u>omului</u> rămâne. ( )

8. Analizați subiectele, predicatele și atributele după model:

S A A A P a.p. A
Acoperișurile de stuf ale caselor din Deltă adăpostesc cuiburi de berze.
s s s s v s s

a) Concurentul al treilea a ratat startul în cursa cu obstacole.

b) Gândul ei era la vacanța de vară, la munte, la mare, în Deltă.

c) Patru copii au mâncat cinci prăjituri proaspete, înghețată și tarte.

d) Munca grea a lui Matei a dat rezultate bune la concursul de alergări.

e) Andrei nu doarme de grija temelor multe și grele de la matematică.

f) Leoaica ursuză nu avea poftă de viață din cauza rănii.

g) Scânteiau ale fluturilor aripi argintii peste petalele florilor.

h) Mi-a arătat desenul minunat al Anei din expoziția cu vânzare.

9. Încadrează substantivele date cu atribute:
lacrimi, cărți, soare, povești, cântec, palat, delfin.

Exemplu: { bogatele <u>grădini</u> de legume.
bogatele <u>grădini</u> ale sătenilor.

10. Analizați propozițiile date după model:

S A P a. p. A

Exemplu: O ploaie de grindină căzu peste satul de munte.

s s v s s

a) Au trecut ploi peste spinările munților acoperiți de păduri dese de brad.

b) Pe cerul de vară se adunau grămezi amenințătoare de nori cenușii.

c) Poetul ascultă plânsul puiului de căprioară părăsit de mama lui.

d) Au venit și ele la serbarea micilor școlari din clasa întâi.

e) Cei mai buni elevi au urmărit carnavalul din povești și o scurtă piesă de teatru hazlie.

11. Completează propozițiile cu atribute din paranteză:

a) În vârful ..... strălucește ..... stea.

b) Copii ..... s-au aruncat în mijlocul .....

c) O poveste ..... mi-a spus bunica ..... .

d) Prietenii ..... ne-au chemat la o întrecere .....

e) Ana câștigase ..... concurs de ..... modern.

f) ..... prințesă a rămas în grija ..... paznici.

(dans, primul, frumoasa, sportivă, celor trei, noștri, veche, gălăgioși, mea, lacului, o mică, bradului).

12. Răspundeți la întrebări cu atribute și transcrieți propozițiile rezultate:

a) Pe creanga (cui?) ..... a apărut un cuib (ce fel de?) .....

b) Mielul (care?) ..... suge la (câte?) ..... oi.

c) Apele (ale cui?) ..... au inundat recolta (ce fel de?) ..... .

d) În grădina (cui?) ..... se uscase nucul (care?) ..... .

e) În urma (cui?) ..... venea o mașină (ce fel de?) .....

13. Completați propozițiile cu atribute exprimate prin:

a) Substantive:

Gândurile ..... nu-i dădeau pace.

Radu cumpără pantofi .....

O cireadă ..... trecea prin sat.

Mintea ..... este odihnită.

Stelele ..... păreau de aur.

Din adâncul ..... izbucnesc vulcanii.

b) Adjective:

Părul ei ..... și ..... e foarte lung.

O toamnă ..... și ..... se lasă peste păduri.

..... şi ..... cărări a străbătut drumeţul.
Obrajii ..... şi ..... ai fetei se îmbujorară.
În ochii lui ..... şi ..... străluceau bucuria.
..... şi ..... flori râdeau în ploaie.

c) Numerale:
..... sportivi se antrenează în sală.
Bunica avea în vază ..... flori roşii.
Mihai stă în banca ....., rândul ..... .
Ana face un semn de carte din ..... fire.
..... concurent a ieşit din cursă.
Vorbele celor ..... i-au mâhnit pe băieţi.

14. Dezvoltaţi propoziţiile de mai jos, adăugând atribute:

Vine toamna. Norii se adună. Bate vântul. Frunzele îngălbenesc. Oamenii recoltează. Vietăţile se ascund. Păsările pleacă. Se culeg viile. Cad ploi. Au încetat cântecele. Pădurile sunt triste. Copii învaţă.

15. Construiţi propoziţii după schemele de mai jos:

a) A S P ; S A P ; S A A P ;
a s v s n v s a a v v

b) Sm A A Pn ; Pn S A A ; A A S A P .
s+s. a s v+a v+a s s s n n s a v

16. Faceţi schema liniară a propoziţiilor:

a) Spre adâncul apei trec peşti subţiri şi argintii ca lamele de cuţit.

b) Trec peşti de culoarea aramei şi ştiuci cu botul lung de balaur.

c) Văd Carpaţii cu văile adânci şi întunecoase, spintecate de izvoare repezi şi umbrite de păduri seculare.

d) Haina lungă şi albă a fetei părea un nor de raze şi umbre.

e) Degetele ei din ceară torceau un fir subţire şi strălucitor de mătase aurie.

f) Vulturii de pe crestele reci şi sure ale stâncilor golaşe învăţau ţipătul plângător al singurătăţii.

17. Puneţi virgula acolo unde este necesar:

a) Toţi băieţi şi fete au plecat la concurs.
b) Fetele eleve şi studente aşteaptă rezultatele.
c) Aceştia tineri şi bătrâni ne apără ţara.
d) El un fost croitor cunoaşte multă carte.
e) Ea o biată femeie duce greul casei.
f) Noi veseli şi nebunatici speriem tot satul.
g) Ele frumoase şi cuminţi sunt mândria părinţilor.
h) Ea fără prea multă carte înţelegea totul.
i) Eu din toate puterile strigai după ajutor.

18. Alege varianta corectă prin subliniere:

a) Răsfoiesc paginile cărţii recomandată / recomandate.
b) Se aude râsul unei fete plină / pline de bucurie.
c) Scriu unei prietene rar întâlnite / întâlnită.
d) Vorbesc unei cunoştinţe uitată / uitate.
e) Rup frunzele florii uscată / uscate.
f) Aud picăturile ploii tăcută / tăcute.
g) Privesc căderea zăpezii pufoasă / pufoase.

19. Completaţi spaţiile cu una din formele: a mea, ai mei, ale mele, ai mei:

a) buna prietenă şi colegă .....
un bun prieten şi coleg .....
aceşti buni prieteni şi colegi .....
aceste bune prietene şi colege .....
unor buni prieteni şi colegi .....

b) unor bune prietene şi colege .....
nişte buni prieteni şi colegi .....
nişte bune prietene şi colege .....
toţi bunii prieteni şi colegi .....
toate bunele prietene şi colege .....

20. Completaţi spaţiile cu atribute, respectând cerinţele din paranteză:

Ex.: cartea <u>de poveşti</u> (s) a) bucuria ..... (n)
cartea <u>de citit</u> (v) bucuria ..... (a)
cartea <u>nouă</u> (a) bucuria ..... (s)

b) vorba ..... (a) c) plecarea..... (s.p.)
vorba ..... (s) plecarea ..... (s.c.)
vorba ..... (n) plecarea ..... (a)
vorba ..... (s.p) plecarea ..... (n)

d) cântecul ..... (a) e) dorinţa ..... (s)
cântecul ..... (s) dorinţa ..... (a)
cântecul ..... (p) dorinţa ..... (p)
cântecul ..... (n) dorinţa ..... (v)

21. Înlocuiţi: a) atributele exprimate prin adjective cu atribute exprimate prin substantive; b) atributele exprimate prin substantive cu atribute exprimate prin adjective:

a) uniformă <u>şcolărească</u> → uniformă de şcolar
faţă copilăroasă → .....
putere tinerească → .....
sfat părintesc → .....
luptă voinicească → .....
marş milităresc → .....
vorbă înţeleaptă → .....

b) un inel <u>de aur</u> → un inel auriu
nor de fum → .....
dor de călător → .....
stea de argint → .....
râs de ştrengar → .....
e un plâns de nebun → .....
e un vers de român → .....

22. Transformaţi: a) substantivele în verbe; b) verbele în substantive, nume de acţiuni.

Ex.: E vremea <u>culesului</u>. → E vremea de a culege / să culegi.

a) E vremea semănatului. → .....
E bucuria câştigului. → .....
E necesar cititul. → .....
E ora povestitului. → .....

b) E corect a scrie / să scrii. → E corect scrisul.
E trebuincios a desena / să desenezi. → .....
E interzis a fuma / să fumezi. → .....
E important a alerga / să alergi. → .....
E normal a vorbi / să vorbeşti. → .....

23. Formulaţi enunţuri în care cuvintele: uşa, floarea, satul, drumul, pădurea, apa, leneşul, fata, frunza, ursul, pământul să fie, pe rând, subiecte şi atribute.

Ex.: Ușa este deschisă. (S)
În pragul ușii stătea Azor. (A)

24. Înlocuiți cu adjective simple expresiile date:

a) bun de gură
ca vai de lume
stană se piatră
în floarea vârstei

b) gros de obraz
întreg la minte
ruptă din soare
numai piele și os

c) (ca) scos din cutie
scos din sărite
cu două fețe
soră cu moartea

25. Formulați propoziții cu expresiile date la exercițiul anterior, folosind ca predicate diferite forme ale verbului „a fi". Subliniați predicatele.

26. Completați formulările de mai jos, astfel încât ele să devină comunicări (propoziții, enunțuri). Subliniați subiectele și atributele.

a) cartea cu poze din copilărie a Anei .....
b) o fată ca o floare de cireș înflorită .....
c) datoria de a munci a oamenilor simpli .....
d) mașina nouă de scris a fratelui meu .....
e) mersul cu mașina unchiului Andrei .....
f) rana sângerândă de la piciorul drept .....
g) faptele de vitejie ale strămoșilor noștri .....
h) plecarea grăbită a băiatului la București .....
i) plăcerea ei nebună de a cânta .....
j) haina veche de ploaie a mătușii mele .....
k) caietul de desen al elevului ordonat .....
l) mapa cu cărți a profesorului de matematică .....

m) cabana din lemn pentru adăpostul pădurarilor .....
n) privirea tristă a mamei neputincioase .....
o) scrisoare de felicitare pentru Ancuța .....
p) casa veche a bunicilor mei, de la țară .....
q) florile albe ale cireșului din livadă .....
r) lucrarea premiată a desenatorului începător .....
s) fata din rândul al treilea de la fereastră .....
t) oameni slabi, suferind de boli grave .....
u) privirea blândă a ochilor ei umezi .....
v) mâna aspră și bătătorită a țăranului român .....

Propoziții propuse pentru:
a) recunoașterea atributului;
b) realizarea de scheme liniare;
c) analiza atributului.

1. Apa Dunării e dulce din cercul de la suprafață rotund și până la ierburile încâlcite din adâncuri.

2. Jurjac, deslușea tainice și minunate glasuri măiastre, pitulate prin frunzele livezii părintești.

3. Copilul asculta vuietul molcom al vântului prin crengi și zvonul dulce și depărtat al tălăngilor.

4. În „Poema română" George Enescu a topit dorul fierbinte de patrie cu amintirile dragi ale copilăriei.

5. În simfonii se aude glasul livezii, al fluierului de păstor, al satelor în sărbătoare, al furtunii prin frunziș, al dimineții însorite de vară.

6. Pădurile cu tulpini fumurii, încărcate de ninsoare sunt cercelate cu flori de zarzări și de corcoduși.

7. Cârduri de corbi, bătute de vântul aspru al toamnei, croncăne căutând spre pădurile desfrunzite.

8. Învățătorul trecu printre rânduri, făcând observațiile corespunzătoare elevului neastâmpărat din banca a treia de la fereastră.

9. Prin ferestrele deschise năvălea o lumină caldă, nouă și tremurătoare ca o fulguire ușoară de aur.

10. Cu palmele uscate, fierbinți, ea mângâie obrazul ars de soare și părul plin de praf al copilului ei drag.

11. Pletele lui albe și creț sunt niște ciorchine cu flori albe de salcâm.

12. Vorbesc undele Argeșului de sângele vitejilor, de mândrețea plaiurilor verzi, de rodnicia pășunilor întinse, de bogăția holdelor, de tânguirea dulce a doinelor din sat, de chiotele ciobanilor de la munte.

13. În Deltă e raiul puilor de rață, de nagâț și de bâtlan, al lebedelor grațioase, al stârcilor cenușii cu gât subțire, al gâzelor de toate neamurile.

14. Împăratul nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul de amor al soției lui tinere, nici la poveștile bătrâne și glumețe ale ostașilor săi.

15. Acolo trăia un împărat gânditor și întunecat ca miază-noaptea și o împărătească tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

16. a) Am recuperat cărțile de la cei trei.
b) Eu aveam în colecție vreo douăzeci și patru de timbre.
c) Am păstrat imaginile cu amândoi.
d) Vorbele celor trei m-au surprins.
e) Desenele amândurora au fost premiate.
f) Lipsa a două treimi din elevi s-a simțit.
g) Rezultatul celui dintâi a fost corect.

17. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămașă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordele și cu mărgele rupte de la

gâturile fetelor de împărați; la brâul verde un fluier de doine și altul de hore.

18. Pe o insulă de smarald, înconjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă.

19. Toți pinguinii, țepeni pe pintenii lor, cu penele zburlite și ciocul larg deschis îmi aruncau cuvinte jignitoare.

20. Am fost primit cu o larmă asurzitoare, cu țipete turbate, cu strigăte de ciudă.

21. „Iar la poarta lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă."

22. Și-a încălecat / P-un cal învățat / Cu nume de Graur / Cu șaua de aur, / Cu frâu de mătasă / Cât vița de groasă;

23. Și prin învălmășeala aceea de oameni și de vite se vedea un bătrânuț în straie albe, cu capul gol.

4. COMPLEMENTUL

1. Subliniați complementele:

a) Acolo sunt munți.
Bunica așteaptă nepoții.
Elena citește o carte.
Ei vorbesc despre fotbal.
Noi coborâm cu liftul.
Școala începe toamna.
Ne îndreptăm spre clasă.
Citim pentru concurs.
Mâine plec la țară.

b) Eu rezolv probleme.
Ana scrie pe tablă.
Ei vin cu noi.
Tata cară fânul.
Apa susură ușor.
Cândva ne vom întâlni.
Așteptăm pe cele două.
Numărăm din trei în trei.
La șapte mă trezesc.

2. Completați propozițiile cu complemente:

a) Țăranii muncesc ..... .
Ana sădește ..... .
Cântece răsună ..... .
..... cresc fragi.
..... apare luna.
Noi culegem ..... .
....., ... m-am ascuns.

b) Intrăm ....., ...
Vorbesc ..... la telefon.
Împărțim foaia în ..... .
..... se lasă răcoare.
..... apar stele.
Plâng de ..... și de ..... .
Vorbea ....., ...

3. Subliniați complementele și analizați câte unul din fiecare propoziție.

a) Vântul urla prin aer, prin crengi, prin tufișuri.
b) Ca furtuna umbla împăratul prin împărăție.
c) Eu vorbeam cu colegii despre vacanță, despre mare.
d) Zâna torcea îngândurată din fuior.
e) Fata zâmbi veselă soarelui, florilor, pământului.
f) Din cer se dezlănțuiră vijelios tunete și fulgere.
g) Noi am câștigat olimpiada prin muncă.
h) Fetele vorbeau amândouă în bancă.

4. Puneți în locul întrebărilor complemente potrivite:

a) Ploaia rece cade ..... (cum?)
b) ..... (unde?) trăiesc animalele sălbatice.

c) Alina vine ..... . (de unde?)
d) Fluturii zboară ..... . (pe unde?)
e) ..... (când?) apar primii ghiocei.
f) ..... (de când?) aștept trenul de Galați.
g) Eu citeam ..... (despre cine?)
h) Tata muncește ..... (pentru cine?)

5. Răspundeți la întrebări cu complemente exprimate prin pronume personale diferite.

a) Maria vine ..... (cu cine?)
b) Maria vine ..... (la cine?)
c) Maria vine ..... (spre cine?)
d) Maria vine ..... (pentru cine?)
e) Maria vine ..... (de la cine?)
f) Maria vine ..... (către cine?)

6. Completați propozițiile cu complemente exprimate prin numerale:

a) Mihai termină ..... (al câtelea?)
b) Elena sosește ..... (la cât?)
c) Ața s-a răsucit ..... (în câte?)
d) Eu câștig ..... (cât?)
e) Azi suntem ..... (în cât?)
f) Am cheltuit ..... (cât?)
g) Ați muncit ..... (pentru câți?)
h) Eu am dat ..... (cui?)

7. Analizaţi propoziţiile date după model:

Ex.: S P C C
Vulpea păcăleşte ursul cu peşti.
s v s s

a) Ciobanii coboară oile în sat.
b) Peste munţi se înalţă, semeaţă, luna.
c) Florile vorbesc în şoaptă cu fluturii.
d) Peştii înoată liniştiţi în râu.
e) Puii culeg cu ciocul firimituri din palmă.
f) Eu am câştigat a doua ediţie a concursului.
g) Le-am văzut pe ele în parc.

8. Formulaţi propoziţii cu două complemente succesive (unul după altul) care să răspundă la întrebări diferite. Folosiţi ca subiecte cuvintele: veveriţă, Cornel, bunica, elevul, grâul, iarna, cântec, doi.

Ex.: C C C C
Ploaia cade repede, vara. Norii aduc ploi pentru grâne.
(cum?) (când?) (ce?) (pentru ce?)

9. Analizaţi şase complemente de la exerciţiul anterior.

10. Ce parte de propoziţie este cuvântul subliniat? (Marchează cu simboluri A.C.)

a) petale <u>de flori</u> ()
rup <u>flori</u> ()
scutur <u>frunze</u> ()
foşnet <u>de frunze</u> ()
rochia <u>fetei</u> ()
văd <u>fata</u> ()
iau <u>din cuib</u> ()
puii <u>din cuib</u> ()

b) spun <u>moşului</u> ()
baba <u>moşului</u> ()
banca <u>a patra</u> ()
trec într-<u>a patra</u> ()
aştept <u>de joi</u> ()
ziua <u>de joi</u> ()
vântul <u>de toamnă</u> ()
vorbesc <u>de toamnă</u> ()

c) floare <u>de colţ</u> ()
stau <u>la colţ</u> ()
număr <u>şase</u> ()
un dor <u>nebun</u> ()
pagina a <u>şasea</u> ()
urlă ca <u>nebunul</u> ()
admiră <u>maci</u> ()
câmp cu <u>maci</u> ()

11. Subliniaţi cu o linie atributele şi cu două complementele (a); faceţi schema ramificată a propoziţiilor (b); transformaţi propoziţiile dezvoltate în propoziţii simple (c).

a) Fata mamei frumoasă avea douăzeci de ani împliniţi.
b) Frunza codrului tremura de spaima toamnei reci.
c) Cerul înnorat prevesteşte furtuni devastatoare.
d) Dimineaţa şi seara, vremea se schimbă brusc.
e) Nucul din grădină se apleacă uşor spre pământ.
f) În scorbura veveriţei găseai mereu alune proaspete.
g) Pe câmp, holdele aşteaptă nerăbdătoare culegătorii.
h) Vara şi toamna, părinţii ei locuiesc singuri la ţară.
i) Dorina cea harnică roboteşte de luni până vineri.
j) Bijutierul priceput lucrează în aur şi în argint.
k) Simţeam puternic în piept un dor de plaiurile dragi.

12. Faceţi schema liniară a propoziţiilor:

a) Pe sub tavanul scund al clasei treceau eroii vremurilor trecute.

b) Noi auzeam înfioraţi freamătul nedesluşit al luptelor.

c) Cântecele erau frumoase pentru copilăria şi sufletul lor.

d) Fuioare fermecate de fum izvorăsc din adâncuri tainice.

e) Bătrâna stătea pe prispă, către un amurg de seară.

f) Curgeau, pe sub poalele codrilor, plăieşii, în roiuri.

g) Un zgomot puternic s-a auzit din spatele bucătăriei de vară.

h) Din cauza lui, am abandonat repede cursa cu obstacole.

13. Construiţi propoziţii după schemele următoare:

a) S A P C; S A A P C C; A A S A P C
s a v s s a a v a s a a s s v n

b) P C S A; S A A P C C; S P C C
v a p s s s s v s s n v s s

c) C C C S A P C A A A S A C P; Sm Pn
s s s s a v a a a a s s a v sp+sp v+a

d) Sm P C A; Sm P C C; Sm Pn
p+p v s a sp+sp v h s' sc+sc v+a

e) S A A P C C; S A A Pn; S P C C A
s s a v s s s s s v+a+a n v n s s

14. Ce funcţie îndeplinesc în propoziţie cuvintele subliniate:

a) Cartea <u>frumoasă</u> m-a captivat. ( )
<u>Frumoasa</u> se bucură mult. ( )
Elevul scrie <u>frumos</u>. ( )
Desenul e <u>frumos</u>. ( )
Acolo era <u>frumuseţea</u>. ( )

b) Copilul <u>voios</u> râde. ( )

Dan <u>era voios</u>. ( )
Cântă <u>voios</u> cucul. ( )
<u>Voiosul</u> cântă mereu. ( )
Acolo era <u>voiosul</u>. ( )

c) Cana de <u>pământ</u> e la noi. ( )
Noi cultivăm <u>pământul</u>. ( )
Rădăcinile sunt în <u>pământ</u>. ( )
<u>Pământul</u> rodeşte. ( )
Faţa lui e ca <u>pământul</u>. ( )

d) Copacul <u>bătrân</u> se usucă. ( )
<u>Bătrânul</u> trăieşte singur. ( )
Îl caut pe <u>bătrânul</u> din sat ( )
Nucul e <u>bătrân</u>. ( )
Înţelepciunea e în <u>bătrâneţe</u>. ( )

d) El are un zâmbet <u>copilăros</u>. ( )
Mara zâmbeşte <u>copilăros</u>. ( )
<u>Copilăria</u> e fericită. ( )
Mihai e <u>copilăros</u>. ( )
Fericirea era <u>în copilărie</u>. ( )
Oana <u>copilăreşte</u> la ţară. ( )

e) Vlad priveşte <u>liniştit</u>. ( )
Vântul <u>liniştit</u> s-a oprit. ( )
Ana e <u>liniştită</u>. ( )
<u>Liniştea</u> se risipeşte. ( )
Acolo era <u>linişte</u>. ( )
Copiii s-<u>au liniştit</u>. ( )

Propoziţii propuse pentru:

a) analiza părţilor de vorbire;
b) analiza părţilor principale şi secundare de propoziţie;
c) transformarea propoziţiilor dezvoltate în propoziţii simple;
d) scheme liniare şi scheme ramificate.

1. Ele aduc un cadou neaşteptat pentru fata gazdei.

2. Toamna, zilele şi nopţile sunt ploioase şi reci.

3. Palid şi temător, soarele de primăvară usucă pământul de apă.

4. Bunicul Anei se sprijină în toiagul lăcuit de alun.

5. Cei patru au găsit întâmplător pisica pierdută a vecinilor.

6. Irina vorbeşte bine limba franceză de la şase ani.

7. Desenul schiţat în creion era în galeria de artă, la parter.

8. Printre sălcii pletoase, licuricii aprindeau felinare albastre.

9. De la înălţimea ameţitoare a muntelui voi privi cu uimire Oltul revărsat peste maluri joase.

10. Cu Dan şi cu Mircea, Alex a rezolvat problemele dificile de la matematică.

11. Joi va sosi în gară un tren accelerat cu călători din Bulgaria.

12. Puhoaiele nestăvilite cărau la vale agoniseala de o viaţă a gospodarilor.

13. Noi salutarăm cuviincios pe cunoscuţii prietenilor apropiaţi.

14. Oamenii revoltaţi din uzină discutaseră cu dânşii aproape trei zile despre contractul de muncă.

15. Bucuria copilului era televizorul .

16. Dumneavoastră nu cunoaşteţi nici durerea plecării, nici bucuria revederii.

17. La vârsta de o sută de ani, el citeşte cu uşurinţă fără ochelari.

18. În luncă, apa Argeşului s-a revărsat cu nisip şi mâl, peste legume şi zarzavaturi.

19. Rodul greu al spicului de grâu se leagănă în adierea blândă a vântului de vară.

20. Premiul întâi este al elevului silitor.

21. Bunica dinspre mamă a Corinei era, de treizeci de ani, croitoreasă de lux într-un oraş de munte.

22. Pachetul de cărţi din mâna băiatului era nepreţuit pentru Moromete.

23. De patru zile ploaia rece de toamnă înfrigurează vietăţile speriate ale pământului.

24. Ei vor aştepta cu nerăbdare ziua onomastică a colegului lor de clasă.

25. La olimpiada de limba română, patru s-au clasat pe primul loc, cu nota zece.

26. Elena nu a precizat locul exact al întâlnirii, pentru plecarea din ziua următoare.

27. Dumneata şi dumnealui veţi deretica urgent în dormitorul pentru oaspeţi şi în cele două balcoane dinspre răsărit.

28. Din cauza durerilor insuportabile, unchiul Andrei nu deschidea ochii niciodată.

29. După ploaie, am plantat în grădiniţă flori parfumate de lămâiţă.

30. Câinele zgribulit mergea încet pe lângă gardul proaspăt vopsit al chioşcului de îngheţată.

CAPITOLUL III

EXERCIȚII VARIATE

1. Se dau propozițiile:

a) Mai învățat e omul pățit.

b) Nu e pădure fără uscături.

c) Omul bun e ca pâinea.

d) Darul nu-i cu carul.

e) Săracul e mai darnic ca bogatul.

f) Vorba dulce mult aduce.

Cerințe:

a) Subliniați subiectele și predicatele.

b) Găsiți cât mai multe cuvinte înrudite cu: om, bogat, vorbă, pădure.

c) Scrie opusul cuvintelor: învățat, bun, sărac, darnic, mult.

d) Schimbați cuvintele: învățat, pățit, bun, darnic în câte două substantive.

e) Ce sunt, ca părți de vorbire, cuvintele: pățit, bun, pâinea, pădure, carul, aduce.

f) Scrieți verbele la numărul plural, timpul prezent și transcrieți propozițiile obținute.

2. Se dă propoziția:

„Lectura cărților de valoare este conversația cu cei mai de seamă oameni ai secolelor trecute."

(René Descartes)

Cerințe:

a) Transcrie propoziția, înlocuind cuvintele subliniate cu altele cu același înțeles.

b) Identificați atributele.

c) Înlocuiți printr-un verb expresiile: a băga de seamă, a nu-și da seama, a lua seama (la ceva), a-și lua seama (de la).

d) Treceți la plural substantivele: lectură, valoare, conversație; despărțiți în silabe aceste cuvinte.

e) Transformați cuvintele: valoare, oameni, secol, trece în adjective.

f) Faceți schema liniară a propoziției.

3. Construiți propoziții după schemele următoare:

S A P C A A
s a v s a s

S A P C A A C A C A
s a v s a s s s s s

4. Se dă propoziția:

Copilul citește cu atenție și cu răbdare telegrama de mulțumire scrisă de prietenul său.

Cerințe:

a) Subliniați subiectul și predicatul.

b) Subliniați substantivele.

c) Din ce verbe provin cuvintele: atenție, răbdare, mulțumire.

d) Transformați cuvintele: atenție, răbdare, mulțumire, prieten în adjective.

e) Transformați cuvintele obținute la punctul d în substantive, nume de ființe.

f) Scrieți aceste substantive astfel încât ele să arate defecte, folosind particula „ne".

5. Se dau cuvintele: inegal, incorect, inexplicabil, instabil.

a) Scrieți cuvintele fără particula „in".

b) Transformați cuvintele obținute în substantive.

c) Despărțiți cuvintele în silabe.

d) Integrați cuvintele date în enunțuri.

6. Se dau versurile:

„Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoțel în floare,
După o iarnă lungă și-un dor nemărginit,
Aprind un soare dulce în sufletul uimit!"

(*Sfârșitul iernei* – Vasile Alecsandri)

Cerințe:

a) Subliniați părțile principale și secundare din propoziție.

b) Transformați adjectivele în substantive.

c) Transformați adjectivele în verbe.

d) Scrieți opusul cuvintelor: încălzitoare, lungă, nemărginit, dulci.

e) „Alintați" cuvintele: fir, flutur, dor, suflet.

f) Despărțiți în silabe cuvintele: încălzitoare, floare, soare.

7. Se dă propoziția:

Prin nori de plumb, prin frunze de aramă, prin zări de fum strecoară toamna umbre cenușii.

Cerințe:

a) Subliniați subiectul și predicatul. Scoateți substantivele.

b) Scoateți atributele însoțite de substantivele pe care le determină.

c) Eliminați cuvântul „de" din propoziție și transcrieți noul enunț, păstrând același mesaj, prin transformarea substantivelor în adjective.

d) În noul enunț, așezați adjectivele în fața substantivelor pe care le determină.

e) Găsiți cuvinte cu același înțeles pentru: ca de plumb, ca de aramă, ca de fum, ca de cenușă.

f) Transformați cuvintele: plumb, aramă, umbre în verbe.

g) Explicați folosirea virgulei în enunțul inițial.

h) Faceți schema ramificată a propoziției.

8. Se dau versurile:

Eu trăiesc ca și tine, să știi!
M-a primit cu iubire țărâna.
Când sub ramura mea o să vii.
Ai să vezi, înspre soare, lumina.

Cerințe:

a) Analizați verbele.

b) Scrie cuvinte „înrudite" cu „țărână".

c) Găsiți cuvinte cu același înțeles pentru: iubire, țărână, ramură, trăiesc, vezi.

d) Formați propoziții în care cuvântul „vii" să aibă mai multe înțelesuri.

e) Găsiți opusul cuvintelor: trăiesc, a primit, iubire, să vii, lumină.

f) Formați propoziții în care cuvântul "vii" să fie, pe rând, subiect, atribut, complement.

9. Se dă propoziția:

„O veste rea urâțește și pe solul cel mai frumos." (Cicero)

Cerințe:

a) Subliniați atributele și complementele.

b) Formați propoziții în care cuvintele „veste" și „sol" să aibă mai multe înțelesuri.

c) Treceți substantivele „veste" și „solul" la numărul plural și transcrieți propoziția.

d) Scrieți opusul cuvintelor: rea, urâțește, frumos și formați propoziții cu acestea.

e) Faceți schema liniară a propoziției date.

f) Transformați cuvintele „rea" și „frumos" în substantive și formați cu ele propoziții astfel încât acestea să fie subiecte.

10. Se dă propoziția:

Băieții împărțeau frățește bucuriile copilăriei și amărăciunile sărăciei.

Cerințe:

a) Identificați părțile se propoziție.

b) Analizați atributele și complementele.

c) Transformați substantivele în adjective.

d) Transformați cuvintele: bucuriile, copilăriei, amărăciunile, sărăciei, în verbe.

e) Scrieți cuvinte „înrudite" cu: amărăciune, copilărie, băiat .

f) Scrieți opusul cuvintelor: bucurie, copilărie, amărăciune, sărăcie.

g) Faceți schema ramificată a propoziției.

11. Se dă propoziția:

Cu noi, ele nu vorbeau niciodată nimic despre el.

a) Analizați pronumele personale.

b) Subliniați subiectul și predicatul.

c) Găsiți mai multe cuvinte cu același sens pentru „vorbeau".

d) Scrieți opusul cuvintelor: vorbeau, niciodată, nimic.

e) Despărțiți în silabe cuvintele: niciodată, despre.

f) Faceți schema ramificată a propoziției.

g) Ordonați în alte două variante enunțul dat.

12. Se dă propoziția:

Din clasa cu treizeci de sportivi, numai trei au câștigat locul întâi.

Cerințe:

a) Subliniați și analizați părțile principale de propoziție.

b) Identificați numeralele.

c) Recunoașteți părțile secundare de propoziție.

d) Formați propoziții cu: „nu mai" și „numai".

e) Construiți enunțuri în care cuvântul „câștig" să fie, pe rând subiect, atribut și complement.

f) Faceți schema ramificată a propoziției.

13. Se dau versurile:

„Zbierăt, raget, țipet, vaiet, mii de glasuri spăimântate,
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate,"

(Vasile Alecsandri – *Viscolul*)

Cerințe:

a) Subliniați subiectul și predicatul.

b) Identificați și analizați substantivele.

c) Transformați cuvintele subliniate în verbe.

d) Găsiți cuvinte cu același sens pentru: țipet, vaiet, glas, înspăimântat, se ridică, codri.

e) Treceți la plural cuvintele: glas, codru, deal, sat.

f) Formați propoziții cu ortogramele „mi-i" și „de-al".

g) „Alintați" cuvintele: glas, codru, deal, sat.

h) Faceți schema liniară a propoziției.

14. Se dau următoarele scheme liniare:

1) Sm P C C;
p+p v s s

2) A S Pn C A A
n s v+a s s s

a) Formați propoziții după schemele date;

b) Scrieți propozițiile punând cuvintele în altă ordine;

c) Faceți schema ramificată a propozițiilor formate.

15. Completați enunțurile următoare, după înțeles:

a) El e prietenul pe care ..... întâlnit aseară eu.

b) Aceasta este cartea pe care am ..... .

c) Adu-mi mașina pe care ai .....!

d) Stropește pomii pe care ..... plantat tu.

e) Ea e fata căreia ..... scris ea.

f) Aici e orașul căruia scriitorul ..... închinat opera sa.

g) Privesc grădinile cărora ..... înflorit trandafirii.

16. Se dă enunțul:

Mihai l-a tras de limbă, l-a bătut la cap și l-a strâns cu ușa pe Dan ca să-și aducă aminte dacă a băgat de seamă pe cel tras la față, ca o stană de piatră.

Cerințe:

a) Înlocuiți expresiile subliniate cu alte cuvinte cu același sens; Transcrieți enunțul, folosind noile cuvinte; Subliniați verbele.

b) Transformați în adjective cuvintele: limbă, cap, față, piatră;

c) Găsiți cuvinte de „alint" pentru: limbă, cap, ușă, față, piatră.

17. Se dau întrebările:

A găsit puișorul?	Ați pus florile?
Ar lua dolarii?	Au descoperit secretul?
Au cerut caietele?	A decupat imaginile?
A făcut podul?	Ați udat răzoarele?
Ai învăța dansul?	Au strigat câinii?

Cerințe:

a) Înlocuiți substantivele cu pronume și răspundeți afirmativ la întrebări.

b) Subliniați pronumele din răspunsurile date și analizați-le.

c) Transformați verbele în substantive, după modelul dat:
a găsit – găsirea.

18. Se dau substantivele: poet, tigru, copil, codru, fiu, vizitiu.

Scrieți aceste substantive însoțite de: doi, niște, toți.

19. Completaţi enunţurile cu al, a-l, ai, a-i, ale, a le:

a) Locuiesc la ultimul etaj ..... blocului.

b) Văzuse ariciul şi se străduia ..... prinde viu.

c) Aceşti oameni ..... câmpiei sunt aspri.

d) Radu încerca ..... smulge mingea.

e) Bunătatea şi răbdarea sunt semne ..... înţelepciunii.

f) Nu avea curaj ..... mai duce cu vorba pe fete.

20. Se dă propoziţia:

Pe malul lacului, sub umbra unei sălcii plângătoare, plutea lenes o barcă uşoară dintr-o împletitură de trestie.

Cerinţe:

a) Identificaţi părţile principale şi secundare de propoziţie;

b) Scoateţi substantivele;

c) Analizaţi cuvintele subliniate;

d) Ordonaţi în alt mod cuvintele şi scrieţi enunţul obţinut;

e) Faceţi schema liniară a propoziţiei.

21. Se dau propoziţiile:

a) Brazii uriaşi se legănau în vânt.

b) Plopii înalţi îşi legănau crengile.

c) Norii plumburii coborâseră pe pământ.

d) Puii golaşi se speriau de porumbei.

e) Fulgii zglobii se topiseră pe caldarâm.

f) Porumbeii cenuşii de întorc la cuib.

Cerinţe:

a) Scoateţi din fiecare propoziţie adjectivul însoţit de substantivul pe care îl determină.

b) Aşezaţi adjectivele înaintea substantivelor şi scrieţi enunţurile obţinute.

c) Scrieţi înaintea fiecărei propoziţii cuvântul „nişte" şi transcrieţi-le.

d) Treceţi subiectele la singular şi transcrieţi corect propoziţiile.

22. Completaţi propoziţiile cu forma corectă a cuvintelor din paranteză şi transcrieţi-le:

a) Nişte (copil) (zglobiu) făceau (nebunie).

b) Nişte (scatiu) (aur) se certau cu două (vrabie).

c) Nişte (gânganie) (cenuşiu) mâncau din nişte (farfurie).

d) Eu iau nişte (cutie) mari şi nişte (linie) din nişte (librărie).

e) În nişte (farfurie) (argint) erau nişte (piftie).

f) Nişte (zarzavagiu) culegeau vişine (vişiniu) în nişte (farfurie) (portocaliu).

23. Înlocuiţi cuvintele subliniate cu substantive (comune sau proprii) nume de vieţuitoare:

a) Cu ei venim acasă.
Ceilalţi au plecat,
Şi unii şi alţii trăiesc în pădure.
Pentru dânşii muncesc brutarii.
Aceştia stăteau în cuşcă.
Poveste lui m-a impresionat.
Eram temător în privinţa acesteia.

b) Împrejurul celeilalte erau puii.
Graba dumneaei era fără rost.
Am găsit mingea dumnealor.
Le-am spus acestora secretul.
Aceasta a pus o întrebare.
Am spus şi celorlalţi să vină.
Alţii aveau gheare mari.

24. Treceţi la plural cuvintele subliniate, transcrieţi noile enunţuri şi subliniaţi verbele.

a) Băiatul pe care l-am întâlnit nu m-a recunoscut.
b) Câinele pe care l-au îngrijit i-a muşcat.
c) Jucăria pe care am cumpărat-o s-a rupt.
d) Via pe care ai săpat-o s-a uscat de secetă.
e) Câmpia pe care ai udat-o a rodit ca niciodată.
f) Vrabia pe care a prins-o a zburat speriată.
g) Piţigoiul pe care l-ai văzut nu are glas.

25. Ce este, ca parte de propoziţie, cuvântul subliniat?

a) Pâinea e pe masă. ( )
Felia de pâine e groasă. ( )
El mănâncă pâine goală. ( )
Valea răsună de cântece. ( )
Se aud vesele cântece. ( )
Ritmul cântecelor e vioi. ( )
b) Irina caută frunze ruginii. ( )
Frunzele au clorofilă. ( )
Stratul de frunze e gros. ( )
Toamna vin cocorii. ( )
Glasul toamnei e trist. ( )
În septembrie vine toamna. ( )

26. Răspundeţi la întrebări după modelul dat:

Ex.: Te-a văzut plimbându-te? M-a văzut plimbându-mă.

a) Te-a surprins uitându-te? .....
b) V-a privit depărtându-vă? .....
c) M-ai auzit văitându-mă? .....
d) V-au prins plimbându-vă? .....
e) L-ai observat privindu-mă? .....
f) Le-ai auzit certându-ne? .....
g) I-ai prins furându-vă? .....

27. Formaţi propoziţii folosind expresiile: de-a lungul, de-a latul, dincolo de, in dreptul, peste drum de.

28. Completaţi enunţurile date cu „datorită" sau „din cauza", după înţeles:

a) Numai ..... neatenţiei m-am lovit.
b) Am pierdut concursul ..... răcelii.
c) ..... ţie nu mi-e teamă.
d) ..... sperieturii nu mai putea vorbi.
e) A ajuns medic ..... muncii lui.
f) A întârziat ..... ceasului.
g) ..... obrăzniciei a fost pedepsit.
h) A ieşit cu bine în primăvară ..... proviziilor.
i) Crengile s-au rupt ..... zăpezii abundente.
j) Merge la mare ..... succesului obţinut.

29. Subliniaţi varianta corectă şi despărţiţi cuvintele în silabe.

a descompune /a dezcompune	a dezgoli /a descoli
a răsturna /a răzturna	a dezfrunzi / a desfrunzi
a răzbate /a răsbate	a desminţi / a dezminţi
a dezumfla /a desumfla	a despărţi /a dezpătţi
a deslănţui /a dezlănţui	a deslega / a dezlega

a dezamăgi /a desamăgi	dezcăzut/descăzut
a deslipi /a dezlipi	a desface /a dezface
a desrădăcina / a dezrădăcina	a descoase / a dezcoase
a desmembra / a dezmembra	a desbate /a dezbate

30. Completaţi cuvintele cu „x" sau „cs" şi despărţiţi-le în silabe:

e__cavator	ru__ac	e__padrile	e__pres
e__clamaţie	fi__ativ	e__croc	e__pus
e__cepţie	e__plicaţie	e__act	fa__
e__cursie	e__amen	e__cală	__ero__
e__tremă	e__tinde	e__plozibil	mi__tă
scon__	Re__	e__plozie	e__tra

31. Completaţi propoziţiile cu forma corectă a cuvintelor din paranteză şi transcrieţi-le:

a) Eu rostii nişte (poezie) pentru nişte (copil).

b) Eu plătii nişte (datorie) pentru nişte (chirie).

c) Eu descoperii nişte (pălărie) (portocalie).

d) Eu călătorii cu nişte (corabie) (argintie).

e) Eu vorbii cu nişte (familie) despre nişte (datorie).

f) Eu mâzgălii nişte (linie) fără nişte (direcţie) precise.

g) Eu împrăştii nişte (hârtie) (aurie).

h) Eu zgârii cu nişte (perie) (portocalie).

i) Eu privii nişte (fotografie) (cenuşie).

32. Se dă propoziţia:

Cu aripi de vânt, cu faţa zbârcită ca o stâncă găurită şi scobită de pâraie, c-o pădure de păr, urla nebună prin aerul cernit Mama-Pădurilor descătuşată.

Cerinţe:

a) Subliniaţi subiectul şi predicatul.

b) Transformaţi substantivele: stâncă, pădure, păr în adjective.

c) „Alintaţi" cuvintele faţă, aripă, vânt, pârâu, pădure, păr.

d) Transformaţi cuvintele vânt, pădure, aer, nebună în verbe.

e) Scrieţi cuvinte cu acelaşi înţeles pentru: zbârcită, găurită, scobită, urla, cernit, descătuşată.

f) Analizaţi substantivele.

g) Despărţiţi în silabe cuvintele: zbârcită, stâncă, scobită, cernită, descătuşată.

h) Transformaţi cuvintele: zbârcită, găurită, scobită, nebună în substantive şi construiţi enunţuri în care acestea să îndeplinească rol de subiect.

i) Subliniaţi atributele.

33. Se dă propoziţia:

Cu ochii scăpărători, cu minte iscoditoare şi cu nasul după urmă, vulpea şireată ocoli gardul înalt al curţii.

Cerinţe:

a) Identificaţi părţile principale şi secundare de propoziţie.

b) Analizaţi substantivele.

c) Găsiţi cuvinte cu acelaşi înţeles pentru: scăpărători, iscoditoare, urmă, şireată, ocoli.

d) Formulaţi enunţuri în care cuvintele ochi, minte, urmă să aibă alt înţeles decât cel pe care-l au în propoziţia dată.

e) Transformaţi adjectivele în substantive.

f) Despărţiţi în silabe adjectivele.

g) „Alintaţi" cuvintele: ochi, nas, vulpe, gard, curte.

h) Faceţi schema liniară a propoziţiei.

34. Se dă propoziția:

Făt-Frumos ajunse lângă o casă albă, frumoasă în lumina lunii argintii, în mijlocul unei grădini de flori.

Cerințe:

a) Subliniază părțile principale de propoziție și analizează-le.

b) „Alintați" cuvintele: casă, lumină, mijlocul, grădini, floare.

c) Formați substantive, nume de ocupații, de la cuvintele: argintii, grădini, flori.

d) Schimbați substantivele: lună, lumină, flori în adjective.

e) Găsiți cuvinte cu același sens, apoi cu sens opus pentru cuvintele: frumoasă, albă, lumină.

f) Transformați cuvintele: albă, frumoasă, lumină, floare, în verbe.

g) Scrieți adjective, nume de culori, care se scriu cu doi „ii" la plural.

h) Formează un enunț în care verbul „a ajuns" să aibă alt înțeles decât cel din propoziția dată.

35. Se dă propoziția:

Miros parfumat și cântec nesfârșit și dulce, împrăștiate de roirea fluturilor și a albinelor, îmbătau grădina și casa.

Cerințe:

a) Analizați subiectul și predicatul.

b) Transformați cuvintele: miros, cântec, roirea, fluturi în verbe;

c) Scrieți substantivele de la care provin cuvintele: parfumat și dulce, la numărul plural și formați propoziții cu ele.

d) Analizați complementele.

e) Scrieți cuvinte cu același sens pentru: miros, cântec, împrăștiate, roirea, îmbătau.

f) Despărțiți în silabe cuvintele: nesfârșit, împrăștiate, îmbătau.

g) Scrieți toate formele de trecut ale verbului „a împrăștia", la persoana a doua, numărul plural.

h) Faceți schema ramificată a propoziției.

CAPITOLUL IV
ITEMI CU ALEGERE DUALĂ

Încercuieşte litera corespunzătoare răspunsului corect:

1.	Zburau o mie de păsări.	a numeral	b pronume
2.	Păstra în minte copilăria.	a substantiv	b verb
3.	Alina poartă o pălărie.	a verb	b substantiv
4.	Bunicul stă în poartă.	a verb	b substantiv
5.	El se poartă frumos.	a substantiv	b verb
6.	L-am prins că minte.	a substantiv	b verb
7.	Mie îmi spune secretul.	a substantiv	b pronume
8.	Venim şi noi acum.	a adjectiv	b pronume
9.	În vii sunt piersici.	a verb	b substantiv
10.	Să vii şi mâine.	a adjectiv	b verb
11.	Am cumpărat haine noi.	a pronume	b adjectiv
12.	Amintirile erau vii .	a verb	b adjectiv
13.	Eu cer o prăjitură.	a substantiv	b verb
14.	Pe cer au apărut stele.	a verb	b substantiv
15.	I-au vizitat pe ei.	a pronume	b altă parte
16.	Ei, de ce fugi?	a altă parte	b pronume
17.	Razele par de aur.	a substantiv	b verb
18.	Am bătut un par la gard	a substantiv	b verb
19.	El are un fiu bun.	a verb	b substantiv
20.	Am să fiu cuminte.	a substantiv	b verb
21.	Am sosit la nouă.	a adjectiv	b numeral
22.	Nouă era cartea.	a pronume	b adjectiv
23.	Ce ne dai şi nouă?	a adjectiv	b pronume
24.	Voi învăţa şi-n vacanţă.	a pronume	b altă parte
25.	Cu voi mă simt bine!	a pronume	b verb
26.	El voi să plece.	a verb	b pronume
27.	Doi erau în pauză.	a substantiv	b numeral
28.	Toamna se duc cocorii.	a subiect	b complement
29.	În curând vine toamna.	a subiect	b complement
30.	Pe fată o cunosc.	a subiect	b complement

31.	La geam stă fata.	a complement	b subiect
32.	Eu car sacii.	a substantiv	b verb
33.	În car este fân.	a substantiv	b verb
34.	Vin, dar voi pleca.	a substantiv	b altă parte
35.	Am primit un dar.	a altă parte	b substantiv
36.	Pui capul pe pernă.	a verb	b substantiv
37.	Cloşca a scos pui.	a substantiv	b verb
38.	Ea vine la mine.	a substantiv	b pronume
39.	Erau nişte mine părăsite.	a substantiv	b pronume
40.	Ceru-i senin.	a verb	b pronume
41.	Dintele-i se mişcă.	a verb	b pronume
42.	Ce vină are?	a verb	b substantiv
43.	Cartea-i pe birou.	a atribut	b predicat
44.	Am să vin şi eu.	a substantiv	b verb
45.	Era un vin dulce.	a verb	b substantiv
46.	Tu ai vrea să vină?	a verb	b substantiv
47.	O să vină vara.	a verb	b substantiv
48.	Acolo era nucul.	a complement	b subiect
49.	Bunicul bate nucul.	a complement	b atribut
50.	Am văzut cocorii.	a atribut	b complement
51.	În ochi avea lacrimi.	a substantiv	b verb
52.	Mişu ochi cu praştia.	a substantiv	b verb
53.	Era un ochi de apă.	a substantiv	b verb
54.	Nu lăsase vreo urmă?	a verb	b substantiv
55.	Zboară departe cocorii.	a subiect	b complement
56.	Urmă o adevărată furtună.	a substantiv	b verb
57.	Biciul era din vână de bou.	a substantiv	b verb
58.	El vână un iepure.	a substantiv	b verb
59.	Vântul mătură frunzele.	a substantiv	b verb
60.	Cumpărai altă mătură.	a substantiv	b verb
61.	Ei vor să plece.	a altă parte	b verb
62.	Ele vor cânta	a verb	b altă parte
63.	În mai este cald.	a altă parte	b substantiv
64.	Când mai vii?	a substantiv	b altă parte
65.	Cu un mai bat parul.	a substantiv	b altă parte

66. Am rupt multe foi.	a verb	b substantiv
67. El se tot foi în bancă.	a verb	b substantiv
68. Sărim cu o paraşută.	a verb	b substantiv
69. Barza paraşută pe casă.	a substantiv	b verb
70. Din ură, l-a agresat.	a substantiv	b verb
71. Îi ură de sănătate.	a verb	b substantiv
72. Trece peste mări şi ţări.	a verb	b substantiv
73. El mări desenul.	a substantiv	b verb
74. Aici se cască o prăpastie	a verb	b substantiv
75. El cască ochii bine.	a substantiv	b verb
76. Se auzea tare în cască.	a verb	b substantiv
77. Câştigul era îndoit.	a numeral	b adjectiv
78. S-a îndoit de şale.	a numeral	b verb
79. Era îndoit în privinţa lui.	a adjectiv	b verb
80. O furnică se grăbeşte.	a adjectiv	b substantiv
81. O furnică mâna dreaptă.	a substantiv	b verb
82. El urmări zmeul.	a substantiv	b verb
83. Minciuna are urmări grave.	a verb	b substantiv
84. El muri de spaimă.	a substantiv	b verb
85. Şi-a agăţat haina în muri.	a verb	b substantiv
86. Se urâţi din cauza plânsului.	a verb	b adjectiv
87. Pe cei urâţi i-a ocolit.	a verb	b adjectiv
88. De ce urâţi animalele?	a verb	b adjectiv
89. Fata babei era haină.	a substantiv	b adjectiv
90. În haină avea actele.	a substantiv	b adjectiv
91. Mama rumeni puiul.	a verb	b adjectiv
92. Eram rumeni la faţă.	a verb	b adjectiv
93. Se boi cu toate fardurile.	a verb	b substantiv
94. Pusei doi boi la car.	a verb	b substantiv
95. Fata rămase mută.	a verb	b adjectiv
96. Dan se mută la oraş.	a verb	b adjectiv
97. În război e cumplit.	a verb	b substantiv
98. Se război cu duşmanii.	a verb	b substantiv
99. Ţesem pânza în război.	a verb	b substantiv
100. În port vin vapoare.	a verb	b substantiv

101. Port de nevoie paltonul.	a verb	b substantiv
102. Îmi port singur de grijă.	a verb	b substantiv
103. Eu suport greu operaţia.	a verb	b substantiv
104. Muşcata este pe suport.	a substantiv	b verb
105. Mâncăm nişte ardei iuţi.	a verb	b adjectiv
106. Radu iuţi pasul.	a verb	b adjectiv
107. Alina mânji caietul.	a verb	b substantiv
108. Cumpărăm doi mânji.	a verb	b substantiv
109. El vrea să pară interesant.	a verb	b substantiv
110. Gustăm o pară moale.	a verb	b substantiv
111. El pară lovitura de colţ.	a verb	b substantiv
112. Mă scoate din minţi!	a substantiv	b verb
113. Mă minţi a doua oară.	a verb	b substantiv
114. El scumpi marfa.	a adjectiv	b verb
115. Purtam cercei scumpi.	a adjectiv	b verb
116. Eram copiii ei scumpi.	a verb	b adjectiv
117. Venise să ceară mere.	a verb	b substantiv
118. M-am picat cu ceară.	a verb	b substantiv
119. Iarba e udă.	a adjectiv	b verb
120. Ploaia udă pământul.	a adjectiv	b verb
121. Zboară un roi de fluturi.	a substantiv	b verb
122. Roi în jurul florilor.	a substantiv	b verb
123. Îşi netezi fruntea cu palma.	a adjectiv	b verb
124. Pantalonii erau netezi.	a verb	b adjectiv
125. Faţa i se aspri.	a adjectiv	b verb
126. Arbuştii sunt aspri.	a verb	b adjectiv
127. Bocancii erau roşi.	a verb	a adjectiv
128. El roşi de timiditate.	a verb	b adjectiv
129. Proba a fost grea.	a substantiv	b verb
130. Tata proba un costum.	a substantiv	b verb
131. Ţinea mâna întinsă.	a verb	b substantiv
132. Niculăieş mâna oile.	a verb	b substantiv
133. Traian dură un pod.	a verb	a adjectiv
134. Avea o voce dură.	a verb	a adjectiv
135. Plita avea o dură spartă.	a verb	b substantiv

136.El se căi de fapta sa.	a substantiv	b verb
137.Ana lumină cu lanterna.	a substantiv	b verb
138.Se zori spre gară.	a verb	b substantiv
139.În zori cade bruma.	a verb	b substantiv
140.El se furişă în grădină.	a verb	b adjectiv
141.Aruncă o privire furişă.	a verb	b adjectiv
142.Tipăresc pe foi de calc.	a substantiv	b verb
143.Eu calc atent pe stradă.	a verb	b substantiv
144.Eu calc rufele.	a verb	b substantiv

CAPITOLUL V

Propoziţii propuse pentru recunoaşterea părţilor de vorbire şi de propoziţie, analiza părţilor de vorbire şi de propoziţie; scheme liniare; scheme ramificate

1. „Un purpur plutea în fâşii
Prin negura vânătă-a serii,
Pe uliţi străvechi şi pustii,
Robite de vraja tăcerii."
(Şt. O. Iosif – *Clopotele din Nürnberg*)

2. „Venit-au din împărăţii vecine,
Din răsărit, apus, de peste mare,
Din zări albastre, de prin lumi străine,
Din nouăzeci şi nouă de hotare,
Soli mari, cu daruri scumpe."
(Şt. O. Iosif – *A fost odată*)

3. „Domnea pe-aceste locuri fioroase
Un căpitan în fruntea unei cete
De doisprezece hoţi."
(Şt. O. Iosif – *A fost odată*)

4. „Înfiorat de taina singurătăţii grele,
Străvechiul codru sună, foşnindu-şi frunza rar..."
(Şt. O. Iosif – *Haiducul*)

5. „Dar inimi drepte, credincioase
Vin bun şi cântece frumoase
Erau pe vremurile – acele ... ."
(Şt. O. Iosif – *E mult de-atunci...*)

6. „În parcul vechiului castel, / Pe-aleea solitară, / Un tânăr prinţ rătăcitor / Se plimbă trist şi visător / În fiecare seară."
(Şt. O. Iosif – *Vremuri apuse*)

7. „Ieri am găsit pe banca solitară
Din parc un biet mănunchi de flori trecute."
(Șt. O. Iosif – *În parc*)

8. „Ca un palat pustiu, cu geamuri sparte,
Pădurea noastră tace părăsită."
(Șt. O. Iosif – *Toamna*)

9. „Iar apele șerpuitoare, / Cu scoborâri și creșteri / De sute de izvoare, / Își îngânau eternele lor basme / În fundul neștiut al negrei peșteri..."
(Șt. O. Iosif – *La gura peșterii*)

10. „Și flăcările, aruncând pe stânci / Roșiatica lor pară, / Închipuiau o horă de fantasme."
(Șt. O. Iosif – *La gura peșterii*)

11. „În vremea lui, sub ochii lui Ștefan intrară turcii în țară pe la Dunăre, pe un pod de gheață."
(V. Alecsandri)

12. „Ca niște coloane albe, rotunde puternice, se înălțau fagii bătrâni pe amândouă părțile drumului."
(I. Agârbiceanu)

13. „Caisul s-a gătit la poartă
Cu panglici albe ca-n tablouri sfinte."
(G. Topârceanu)

14. „Brăduțul cu vârful fraged primi povara ușoară, cu capul în întuneric, ca un copil jucăuș, ascuns sub o pălărie."
(C. Petrescu)

15. „În liniște, pe cerul întunecos din adâncul apei, tremură lacrima de aur a celei dintâi steluțe."
(M. Sadoveanu)

16. „Irinuca avea o cocioabă veche de bârne cu ferestile cât palma, acoperită de scânduri, (...) așezată sub munte pe malul Bistriței."
(I. Creangă)

17. „Frumoasă mi-e țara străveche
Întinsă pe munți și pe văi,
Cu fete cu flori la ureche,
Cu mândri și ageri flăcăi!" (Otilia Cazimir)

18. „Și pun pe neagra brazilor povară
Cununi gălbui, ca pete largi de soare
Arinii cu mlădiți tremurătoare."
(Otilia Cazimir)

19. „Doinind din frunză vesel, pe potecă,
Se duce-n sus, prin aluniș, haiducul..."
(Șt. O. Iosif – *Haiducul*)

20. „Și mândra primăvară vine,
Cu soare blând, cu nopți albastre
Fermecătoare și senine."
(G. Bacovia – *De toate*)

21. „Cu pene albe, pene negre
O pasăre cu glas amar
Străbate parcul secular."
(G. Bacovia)

22. „Scârțâie toamna din crengi ostenite
Pe garduri bătrâne, pe streșini de lemn. (...)
În liniștea grădinii adormite." (G. Bacovia)

23. „În poiana dintre codri,
În cerdac, lumină-i încă." (Șt. O. Iosif)

24. „Printre crengi pierdute-n ceață
Luna-ncet la geam apare,
Aruncând pe flori pe gheață
Boabe de mărgăritare." (Șt. O. Iosif)

25. „Și valuri de-adânci armonii
Plutesc în fantastice zboruri" (Șt. O. Iosif)

26. „Fantastic joacă rândunici zglobii
În cercul plin de umbră și lumină"
(Șt. O. Iosif)

27. „Şi-i linişte adâncă în grădină,
Sub piersicii cu flori trandafirii…"
(Şt. O. Iosif)

28. „Iar piscul singuratic, sub cerul înstelat,
Posomorât îşi trage căciula peste frunte…"
(Şt. O. Iosif)

29. „Trezite din prăpăstii de plânsetele lor,
Cresc negurile sure, adulmecând tăcute,"
(Şt. O. Iosif)

30. „El şi căluţul lui, (…)
Bătuţi de vânt şi ploi,
Ce bine se-nţeleg ei amândoi !" (Şt. O. Iosif)

31. „Străjer străvechi şi plin de bărbăţie,
Gorunul uriaş spre ceruri cată … ."
(Şt. O. Iosif)

32. „Sub streşini, cuiburile vechi
Ascund iar vesele perechi
De rândunele." (Şt. O. Iosif)

33. „Departe, orga sură a pădurii,
Cu mii de şoapte, tainice izvoare,
Răsună (…) lin." (Şt. O. Iosif)

34. „Fantastic norii se-nvăşmântă,
Străpunşi de suliţe de aur," (Şt. O. Iosif)

35. „Un berbec cu coarne-ntoarse
Tacticos şi prea cuminte
După gât c-un clopot mare,
Merge singur înainte." (Şt. O. Iosif)

36. „Ce trist răsună cânturile noastre
În liniştea adâncă din pădure … ." (Şt. O. Iosif)

37. „Nouă sate risipite
Peste-ntinderile zării
Se-nvârteau voios în horă
După sunetul cântării." (Şt. O. Iosif)

38. „Convoi de frunze diafane
Plutind măreţ se risipeşte
Departe-n liniştea de mituri." (Şt. O. Iosif)

39. „Cu furca-n brâu, cu gândul dus, / Era frumoasă de nespus / În portu-i de la ţară… ." (Şt. O. Iosif)

40. „Cu părul nins, cu ochii mici / Şi calzi de duioşie / Aieve parc-o văd aici / Icoana firavei bunici / Din frageda-mi pruncie." (Şt. O. Iosif)

41. „Şi aceeaşi armonie / De greieri trist răsună / În casa cea pustie / Sub farmecul de lună." (Şt. O. Iosif)

42. „Şi cu poala prinsă-n brâu
Vin cântând în stoluri fete / De la grâu."
(G. Coşbuc)

43. „Plină, dinspre munte / Iese luna din brădet / Gânditoare ca o frunte / De poet." (G. Coşbuc)

44. „Ieşi Zamfira-n mers isteţ,
Frumoasă ca un gând răzleţ
Cu trupu-nalt, cu părul creţ,
Cu pas uşor." (G. Coşbuc)

45. „Voi aţi cântat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, (…)" (G. Coşbuc)

46. „Cu voi vin florile-n câmpie / Şi nopţile cu poezie / Şi vânturi line, calde ploi / Şi veselie." (G. Coşbuc)

47. „Cu fruntea-n piept, ca o statuie,
Ca un Cristos bătut în cuie,
Ţinea privirile-n pământ," (G. Coşbuc)

48. „Şi ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin." (G. Coşbuc)

49. „Iar pe tâmplele-amândouă / Porţi, străluciri de rouă, / Trandafiri." (G. Coşbuc)

50. „Peste brațele rotunde, / Peste pieptul tău frumos, / Ca un râu întunecos / Părul ți se varsă-n unde."
(G. Coșbuc)

51. „Printre holde rătăcită
Toată lumea-i adormită,
Toată valea." (G. Coșbuc)

52. „Nici o pasăre prin zare,
Nu se mișcă-n lumea mare
Nici o frunză." (G. Coșbuc)

53. „Iar spaima și oștile ei
Țin mort, sub călcâie pământul." (G. Coșbuc)

54. „Departe, și-n valuri de valuri
Ecoul lovindu-se-n dealuri
De zece ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri." (G. Coșbuc)

55. „Că-n ghiară de fiară
Și-n gură de tun
Mai dulce-i pieirea." (G. Coșbuc)

56. „Casa lor toată-i oglindă." (G. Coșbuc)

57. „Modestia este proba meritului."
(Jean de la Bruyère)

58. „Fricosul se tema înaintea primejdiei."
(Plutarh)

59. „Poezia este o pictură vorbitoare." (Plutarh)

60. „Întrebările ne arată profunzimea spiritului."
(J. Joulbert)

61. „Răspunsurile ne arată finețea spiritului."
(J. Joulbert)

62. „Nu face din durerea altora veselia ta."
(Seneca)

63. „Oamenii cu adevărat mari sunt simpli."
(P. Corneille)

64. „Pomul cu frunziș mult nu dă întotdeauna roade gustoase." (proverb brazilian)

65. „Fără mare trudă, viața nu a dat nimic oamenilor." (Horațiu)

66. „Sănătatea e răsplata celui mai înțelept."
(Hipocrat)

67. „Râsul și veselia sunt sarea și piperul vieții."
(Calistrat Hogaș)

68. „Stima face mai mult decât celebritatea."
„Considerația valorează mai mult decât renumele."
„Onoarea face mai mult decât gloria."
(Chamfort)

69. „Succesul e un fiu al îndrăznelii." (Voltaire)

70. „Timpul este singurul capital al celor inteligenți." (Balzac)

71. „Minciuna și furtul sunt vicii înrudite."
(Lord Byron)

72. „Viitorul unui copil este întotdeauna opera mamei sale."
(Napoleon)

CAPITOLUL VI

SUBIECTE DATE

LA CONCURSURILE ŞCOLARE

SUBIECTUL I

1. Redactaţi o compunere despre vară, imaginaţi-vă un dialog între furnici, greieri, gospodari şi copii.

2. Numiţi 5 personaje pozitive din lectura suplimentară. Argumentaţi.

3. Alcătuiţi enunţuri cu ortogramele: v-a, v-ar, nu-i, n-are, ce-l, n-aţi, n-am, m-am, l-a, s-a.

4. Analizaţi părţile principale şi părţile secundare din propoziţia: Pe frunza lucioasă, nufărul îşi deschide floarea.

5. Construieşte un enunţ după următoarea schemă:

A	S	C	P
adjectiv	subst. com	subst. com	verb

SUBIECTUL II

1. Transformaţi următoarele verbe în substantive şi apoi în adjective: a munci, a picta, a mânca, a învăţa.

2. Alcătuiţi trei enunţuri în care cuvântul „bătrân" să fie pe rând substantiv şi adjectiv.

3. Transformaţi vorbirea indirectă în vorbire directă:

„Bunica îl strigă pe Vlad. Ea îl întreabă dacă a văzut vaza cea albă. Vlad spune că nu ştie nimic despre vază şi se gândeşte că poate a spart-o pisica.

Bunica se miră cum de a putut pisica să ascundă cioburile în dulap."

4. Folosiţi în două enunţuri cuvântul „-i" în care acesta să aibă valoare morfologică de pronume şi valoare morfologică de verb.

5. Analizaţi sintactic şi morfologic propoziţia:

„Două trenuri vor sosi în gara nouă."

6. Imaginaţi-vă că sunteţi o zână bună şi veniţi în ajutorul unei fetiţe lezate de drepturile copilului.

Realizaţi o compunere de 25-30 de rânduri şi daţi-i un titlu potrivit.

SUBIECTUL III

1. Se dă textul:

„Uite iarba coase
Cerul de pământ,
Cu fir de mătase
Răsucit de vânt
De la noi se vede
Iarba ca o ploaie
Care curge verde
Peste cer şi-l moaie"

(Ana Blandiana)

2. Cerințe:

1. Construiți un enunț în care cuvântul „cer" să fie altă parte de vorbire decât cea din text;

2. Faceți analiza gramaticală a cuvintelor: *cerul, de mătase, curge, -l;*

3. Scrieți două adjective potrivite pentru substantivul „ploaie" și două verbe pentru substantivul „nor";

4. Scrieți cuvinte cu același înțeles cu următoarele cuvinte: „răsucit" și „a vedea".

3. Analizează gramatical cuvintele din următorul enunț și realizează schema liniară;

„O lină suflare de vânt adie peste grânele coapte."

4. Alcătuiește un enunț după următoarea schemă:

P	S	C	A
v. trecut	s. comun	s. comun	adj.

5. Compuneți un text care să aibă ca titlu proverbul: *„Graba strică treaba"* și în care să utilizați cuvintele: *școlar, tema, litera, accident, o cunoaște, a citi, neatent, cuminte.*

SUBIECTUL IV

1. Citiți cu atenție fragmentul:

„Mă uit la vârfurile acestea stâncoase ce se înalță-n cer ca niște falnice turnuri de cetăți și gândul mă duce în trecutul viforos al neamului."

(Al. Vlahuță, În munții noștri)

2. a) Analizați gramatical cuvintele: *stâncoase, în trecutul, se înalță;*

b) Găsiți cel puțin două sensuri pentru cuvântul *„uimit"* și alcătuiți enunțuri cu ele;

c) Bifați răspunsul corect:

În textul dat, cuvântul *„viforos"* este:

□substantiv; □verb; □adjectiv;

În textul dat *„falnice"* este:

□atribut; □subiect; □complement.

d) Găsiți cuvinte care au același înțeles cu cele date: *se înalță, falnice.*

3. Analizați gramatical propoziția și faceți schema liniară:

a) Eu am citit trei povești interesante.

b) Realizați o propoziție după schema:

A	S	P	C	A
adj.	s.	v.	s.	adj.

4. Realizați o compunere în care să folosiți cuvintele și expresiile: mireasma, verde crud, triluri, ploaie binefăcătoare, spectacol floral.

SUBIECTUL V

1. Găsește cuvintele cu înțeles asemănător:

barbar, soartă, a tăgădui, trufaș, mlădiță, onoare.

2. Desparte în silabe cuvintele: *descrie, înapoi, rucsac, februarie.*

3. Înlocuiește expresiile subliniate cu alte cuvinte asemănătoare ca sens:

„Sub mângâierea razelor de soare se uscau <u>lacrimile</u>."

„<u>Lacrimile</u> ploii curgeau necontenit".

„Este <u>curat-lacrimă</u>."

4. Alcătuiți patru propoziții în care cuvântul *calcă* să aibă înțelesuri diferite.

5. Faceți schema liniară a propoziției următoare, apoi transformați-o în propoziție simplă:
„Zambilele, crinii, lalelele sunt în grădinița bunicului."

6. Faceți analiza gramaticală a părților principale de propoziție și a cuvintelor subliniate din versurile:

„Eroii mei sunt doi cocoși
De rasă pintenați, frumoși."

7. Realizează o compunere cu titlul: „Prietena mea, cartea."

SUBIECTUL VI

1. Înlocuiește expresiile cu verbe:
Începând de azi, s-a pus cruce certurilor.
De Florii a deschis ochii cel dintâi fecior domnesc.
Bunicii au făcut față greutăților vieții.
N-o mai răbdase inima să aștepte decizia judecătorilor.
Prizonierul cade-n genunchi înaintea domnului.

2. Transformă în substantive cuvintele: „hotărât", „ordonată", „dorită", "răspundem", „uitați", „măriți". Alcătuiți enunțuri cu trei dintre cuvintele descoperite.

3. Se dă textul:

„S-a desfăcut din mugur, într-o dimineață caldă a începutului de primăvară. Cea dintâi rază de soare s-a împletit pe dânsa ca o sârmă de aur, făcând-o să tremure de fericirea unei asemenea atingeri. Ziua dintâi i s-a părut scurtă și apropierea nopții o mâhni." (Frunza – E. Gârleanu)

a) Analizați părțile de vorbire subliniate, stabilind și funcția lor în propoziție.
b) Alcătuiți schema liniară a primei propoziții.

4. Alcătuiți o compunere de maxim 30 de rânduri, în care să folosiți expresiile: *„ciripit vesel", „concert în aer liber", „iarbă crudă", „ghiocel gingaș", „pământul reavăn", „lacrimi de cristal", „boare caldă", „norii de cenușă" și „fluiere de argint."*

SUBIECTUL VII

1. Imaginați-vă că îl aveți oaspete în clasă pe vestitul Moș Ion Roată, personajul din lectura „Moș Ion Roată și Cuza-Vodă", care vă povestește întâmplarea de la Adjud.
Realizați o compunere în care să precizați acest eveniment.

2. Alcătuiți propoziții cu ortogramele: nea, neam, sar, cei.

3. Găsiți minim două sensuri diferite cuvintelor de mai jos: gol, car.

4. Formați substantive de la următoarele adjective, apoi transformați-le în verbe:
tare-_____
mare-_____
supărat-_____

5. Găsiți verbe care pot înlocui următoarele grupuri de cuvinte. Alcătuiți apoi propoziții cu verbele găsite:
a lua o hotărâre, a da chiot, a da crezare, a face rost.

6. Se de propoziția:

„Întinderile-s albe ca sufletu-mi curat…" (N. Labiș)

Se cere:

a) Subliniați cu o linie predicatul și cu două linii subiectul,

b) Analizați substantivele și adjectivele arătând funcția lor în propoziție.

c) Alcătuiți propoziții (două) în care să existe pronumele „noi" și adjectivul „noi".

d) Alcătuiți patru propoziții în care substantivul „patrie" să îndeplinească pe rând funcțiile de: subiect, atribut și complement.

e) Alcătuiți schema următoarei propoziții:

„Din pădurea de brazi ieșiră șapte pitici".

SUBIECTUL VIII

1. Citiți cu atenție strofa din poezia „În miezul verii" de George Coșbuc, pentru a răspunde cerințelor:

„De călduri dogoritoare,
Foc aprins îi arde chipul,
Un cuptor e roșul soare,
Și cărbune sub picioare
E nisipul".

Cerințe:

a) Subliniați și precizați părțile principale de propoziție din al treilea vers.

b) Găsiți cuvinte cu înțeles asemănător (sinonime) cuvintelor: dogoritoare, chipul, picioare.

c) Dați exemple de cel puțin trei expresii sau enunțuri în care cuvântul „foc" să aibă înțelesuri diferite.

d) Alcătuiți enunțuri în care cuvântul „cărbune" să răspundă pe rând la una din întrebările: „Cine?", „A cui?".

e) Indică un singur cuvânt pentru expresiile:

„îi clănțăniră dinții"; „a trage pe sfoară"; „plin de sine"; „ținere de minte".

f) Scrieți două enunțuri în care cuvântul „minte" să fie exprimat de fiecare dată prin altă parte de vorbire, Precizați prin ce parte de vorbire este exprimat.

g) Alcătuiți schema propoziției:

„Cu vocea-i strictă, băiatul vorbea cu el cu seriozitate în glas."

SUBIECTUL IX

1. Citiți cu atenție propoziția pentru a răspunde următoarelor cerințe:

„La o mică depărtare de palatul împărătesc erau doi stejari bătrâni, uriași."

a) subliniați și precizați părțile principale de propoziție; faceți analiza completă a predicatului;

b) Analizați complet cuvintele subliniate;

c) Faceți schema propoziției.

2. Corectați expresiile și scrieți-le în forma corectă.

a) Batete-ar norocul!
b) Duceteai învârtindu-te!
c) Mâncalar mama!
d) Spusumisa adevărul!

3. Treceți la numărul plural cuvintele: *copertă, ortodox, înghețată, pix, fix, geamgiu, concediul, trifeu, ciocolată, monedă.*

4. Alcătuiți două propoziții în care cuvintele de mai jos să fie atribute: „de flori"; „despre flori".

5. Explicați expresiile și alcătuiți câte o propoziție cu fiecare dintre ele.

a) fără capăt;
b) de la capăt;
c) un capăt de sfoară;
d) la capătul puterilor.

6. Alcătuiți o compunere de aproximativ 20-25 de rânduri, cu titlul „Călătorie într-un vis". Respectați cerințele unei compuneri.

SUBIECTUL X

1. Citiți și rezolvați următoarele cerințe:

„În nemărginita tăcere a codrului, căprioara este așezată lângă iedul ei mic și plângând."

a) Analizați sintactic și morfologic părțile principale de propoziție.

b) Scrieți cuvinte cu același înțeles pentru:
nemărginită, tăcere, codru, plăpând, mic

c) Transformați substantivul „*tăcere*" în:
- adjectiv, genul feminin, nr. plural;
- verb, pers. a III-a, nr. singular, timp viitor.

d) Indicați pronumele personal întâlnit în propoziție; scrieți persoana, numărul și genul acestuia.

Înlocuiți-l cu: - pronume personal de politețe;
- altă formă a pronumelui personal.

2. Scrieți patru enunțuri în care verbul „a apuca" să aibă înțelesuri diferite.

3. Realizați o compunere de aproximativ 20-30 de rânduri cu titlul „Povestea ghiocelului."

SUBIECTUL XI

1. Se dă textul:

„Fetița o privi uimită. Apoi înțelese și zâmbi:

– Așa-i că mata ești Sfânta Miercuri? vorbi ea fericită. Până acum nu te-am văzut niciodată, dar acum te cunosc. Unde ți-i cățelușa cu dinții de fier și cu măselele de oțel?

Sfânta Miercuri răspunse zâmbind:

– Am lăsat-o acasă, să-mi păzească gospodăria.

– Da? îi răspunse Lizuca. Noi nu ne temem de dânsa, că suntem oameni buni. Sărut mâna, Sfânta Miercuri, acuși asfințește soarele și Patrocle se teme să nu întârziem.

– Du-te, puiul babei, îi răspunse bătrâna punându-i mâna în creștet. Mata ești o copiliță orfană și necăjită....."

Cerințe:

1. Precizați titlul lucrării literare din care face parte fragmentul de mai sus și numele autorului acestuia.

2. Explicați folosirea a 5 (cinci) semne de punctuație din acest fragment.

3. Justificați scrierea ortogramelor subliniate.

4. Găsiți cuvinte cu înțeles asemănător pentru următoarele: **uimită, vorbi, fericită, gospodăria, asfințește, necăjită, orfană, să păzească, creștet, bătrâna.**

5. Analizați următoarele părți de vorbire întâlnite în text: **o, mata, ea, te, dânsa.**

6. Analizați părțile principale de propoziție din a doua propoziție interogativă.

2. Alcătuiți 5 (cinci) enunțuri în care cuvântul „ochi" să aibă înțelesuri diferite.

3. Alcătuiți o compunere cu titlul „Câinele, prietenul meu" în care să folosiți și dialogul.

SUBIECTUL XII

1. Formează adjective, apoi substantive, pornind de la verbele: *a umbri, a respecta, a juca, a ruga, a înălța.*

2. Găsește cuvinte cu același înțeles, apoi cu înțeles opus pentru: *succes, opus, bucurie, alerga, leneș.*

3. Formulați enunțuri în care să folosiți cuvintele: *cai, ca-i, ai, a-i, cea, ce-a, var, v-ar, mai, m-ai.*

4. Relatați, în scris, o întâmplare hazlie, folosind descrierea, dialogul și expresii literare deosebite. Dați-i titlul potrivit.

SUBIECTUL XIII

1. Scrieți propozițiile corect:
„Mie/mi-e mi-e/mie drag cântecul.
Ție/ți-e ți-e/ți-e frică de întuneric.
Să-i/Săi spui Mariei că încă mai/m-ai am cerceii ei.
V-a/Va spus că v-a/va merge la mare?"

2. Alcătuiți propoziții în care cuvântul „culme" să aibă sensuri diferite.

3. Scrie enunțuri în care cuvântul „caiet" să fie pe rând: subiect, complement și atribut.

4. Analizați sintactic și morfologic cuvintele din propoziția:
„Trei călători coborau din autobuzul aglomerat."

5. Alcătuiți propoziții după schemele:

a) P C A S A
v s num s adj.

b) SS P C A
ss v s adj.

6. Folosind expresiile artistice, scrieți o compunere cu titlul „Școala ideală."

SUBIECTUL XIV

1. Rescrie corect textul de mai jos:
„Pașa și-a săltat barba către Mândricel.
– Care ție ultima dorință înainte de moarte?
– **Să mă slobozi**, ca să mă întorc acasă.
– Cum așa Vrei **să scapi teafăr** după ce mi-ai ucis zeci de luptători?
– Nu pașă Vreau săi cer domnului meu **să-mi ia viața**".

Cerințe:
1. Explicați expresiile scrise cu litere îngroșate.
2. Justificați scrierea ortogramelor întâlnite în acest text.
3. Alegeți din acest fragment:
- un substantiv propriu, genul masculin, nr. singular;
- un numeral;
- un pronume personal, pers. a III-a, nr. singular;
- un verb, pers I, nr. singular.
4. Transformă prima propoziție din text în propoziție simplă.

2. Formulați enunțuri cu expresiile următoare:
a băga de seamă; a-și da seama; a lua seama; a ține seama.
Găsiți verbe potrivite pentru fiecare (expresie).

3. Alcătuiți trei propoziții în care cuvântul „port" să aibă înțelesuri diferite.

4. Analizați subiectul și predicatul din propoziția următoare:

„În aer e o răcoare dulce și un miros sănătos de câmp și de pădure".

Transformați-o în propoziție simplă.

5. „Greierele și furnica se întâlnesc după o iarnă grea". Alcătuiți o poveste pornind de la această afirmație, folosind și dialogul. Dați-i un titlu potrivit.

SUBIECTUL XV

Citește cu atenție fragmentul următor pentru a răspunde cerințelor formulate:

„Dimineața se deschise curată și însorită, prin bolțile pădurii nu aburea niciun fior de vânt. Copacii bătrâni și tufărișurile așteptau cu solemnitate minunea învierii și purtau pe vârfuri muguri grași, ușor crăpați, ca niște crisalide din care trebuiau să nască noianuri de frunze. Nu erau încă decât o nădejde, un zâmbet fumuriu și luminos. Iar foile moarte ale toamnei trecute ne foșneau sub pași. Pe alocuri, de pe piscuri, vedeam cerul înalt până în munți, și văi depărtate în alte păduri..."

1. Identifică părțile de propoziție din textul subliniat. *„Dimineața se deschise curată și însorită, prin bolțile pădurii nu aburea niciun fior de vânt."*

2. Găsește câte un cuvânt cu același sens pentru fiecare din cuvintele: „solemnitate", „nădejde", „piscuri", „crăpați", „înviere".

3. Găsește câte un cuvânt cu sens opus pentru fiecare din cuvintele: „însorită", „depărtare", „nădejde".

4. Transcrie, din text, patru părți de vorbire diferite (câte un verb, substantiv, pronume personal, adjectiv), precizând felul acestora.

5. Având în vedere atmosfera dimineții din textul dat, redactează o compunere de circa 25 de rânduri, cu titlul „Dimineața de primăvară."

SUBIECTUL XVI

1. Citește cu atenție fragmentul următor pentru a răspunde cerințelor formulate:

„Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse-n două. Atunci puse să-i facă altul mai greu îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunei; căzând din nori, nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă, să se bată el singur cu oștile împăratului, ce-l dușmănea pe tată-său."

(M. Eminescu)

1. Identifică părțile de propoziție subliniate din textul: „Arunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă, să se bată el singur cu oștile împăratului."

2. Găsește câte un cuvânt cu același sens pentru fiecare din cuvintele: „voinic", „se rupse", „să se ducă", „să se bată", „oști", „dușmănea".

3. Găsește câte un cuvânt cu sens opus pentru fiecare din cuvintele: „aruncă", „altul", „greu", „aproape", „dușmănea".

4. Transcrie, din text, patru părți de vorbire diferite (câte un verb, substantiv, pronume personal, adjectiv), precizând felul acestora.

5. Imaginează-ți într-o compunere de circa 25 de rânduri, o țară a copiilor, cu titlul „Lumea copiilor."

SUBIECTUL XVII

1. Citește cu atenție textul următor:

„Cu părul nins, cu ochii mici
Și calzi de duioșie
Aieve parc-o văd aici
Icoana firavei bunici
Din frageda-mi pruncie.

Torcea, torcea, fus după fus,
Din zori și până-n seară;
Cu furca-n brâu, cu gândul dus,
Era frumoasă de nespus
În portu-i de la țară.

Căta la noi așa de blând,
Senină și tăcută;
Doar suspina din când în când
Din viața ei trecută."

(Șt. O. Iosif – Bunica)

Răspunde următoarelor cerințe:

1. Indică ce părți de propoziție sunt cuvintele subliniate din următorul fragment:

Aieve parc-o <u>văd</u> aici/ <u>Icoana</u> <u>firavei</u> <u>bunici</u>/ Din frageda-mi pruncie.

2. Găsește câte un cuvânt cu același sens pentru fiecare din cuvintele: *„duioșie", „pruncie", „blând", „fraged", „suspina", „așa".*

3. Găsește câte un cuvânt cu sens opus pentru fiecare din cuvintele: *„trecută, „calzi", „tăcută", „aici", „dus".*

4. Transcrie, din poezia dată, patru părți de vorbire diferite (un verb, un adjectiv, un pronume personal și un substantiv), precizând felul acestora.

5. Plecând de la imaginea bunicii din poezia dată mai sus realizează, în aproximativ 25 de rânduri, o descriere a unei ființe dragi ție (mama, bunica sau altă persoană).

SUBIECTUL XVIII

1. Citește cu atenție textul următor și răspunde la întrebări:

„La începuturi, pe Pământ nu era decât toamnă și vară. Vara se năștea din toamnă ș-apoi toamna o alunga, împărățea ea ce-mpărățea ș-apoi venea iar rândul verii s-o alunge .... să împărătească un timp....

Și iată că-ntr-o zi, mai bine zis într-o noapte de toamnă, pe când cerul era sticlos și aproape alb de frig, iar Luna se plimba agale prin palatul ei plin de oglinzi-căutând ceva, Pământul își aruncă privirile în sus, spre cer. Și-n oglinzile Lunii își văzu chipul... Toamna îi dăruise castane lucioase, cu coaja de mătase sticloasă, coșuri cu struguri aurii și mere de poveste, îi dăruise stupi de miere și nuci cu miez alb și dulce, îi dăruise brume argintii și ceață de creat mister... Și câte și mai câte nu-i dăruise toamna!..."

(Silvia Kerim – „Poveștile bunicii albe")

1. Desparte în silabe următoarele cuvinte: *sticlos, împărăţească, oglinzi, argintii.*

2. Indică un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele următoare: *a împărăţi, agale, lucioase, mister.*

3. Analizaţi cuvintele din propoziţia: „Toamna îi dăruise castane lucioase."

4. Alcătuieşte o propoziţie după schema:

C S A P
s s a vb

5. Alcătuieşte un dialog de 10-15 replici, în care să imaginezi o convorbire între două anotimpuri, Toamna şi Vara.

SUBIECTUL XIX

1. Citiţi cu atenţie textul de mai jos, pentru a răspunde cerinţelor formulate:

„Liniştea-i deplină stăpână
Peste câmpii arşi de soare,
Lunca-i goală; la fântână
E pustiu; şi nu se-ngână
Nici o boare.

Şi e linişte pe dealuri
Ca-ntr-o mănăstire arsă;
Dorm şi-arinii de pe maluri
Şi căldura valuri-valuri
Se revarsă.

Niciun nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză;
Nicio pasăre prin zare,
Nu se mişcă-n lumea mare
Nici o frunză."

(George Coşbuc – „În miezul verii")

1. Găsiţi cuvintele cu sens asemănător pentru următorii termeni: *căldură şi văzduhul* şi cuvintele cu sens contrar pentru termenii: *goale şi mare.*

2. Alcătuiţi două propoziţii în care să folosiţi ortogramele: „la" şi „l-a".

SUBIECTUL XX

1. Citeşte cu atenţie următorul text pentru a rezolva cerinţele formulate mai jos:

„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris,
Încet gândită, gingaş cumpănită;
Eşti ca o floare, anume înfloritâ
Mâinilor mele, care te-au deschis.

Eşti ca o vioară, singură ce cântă
Iubirea toată pe un fie de păr,
Şi paginile tale, adevăr,
S-au tipărit cu litera cea sfântă."

(T. Arghezi – „Ex Libris")

1. Scrie cuvinte cu înţeles opus pentru: *frumoasă, au deschis, singură, adevăr.*

2. Alcătuieşte propoziţii scurte în care substantivul „floare" să fie, pe rând: subiect, atribut, complement, nume predicative.

3. Alcătuieşte câte două propoziţii în care cuvintele sare şi ochi să aibă înţelesuri diferite.

4. Scrie adjectivele care corespund substantivelor: *vrednicie, înălţime, linişte, nepăsare.*

5. Realizează o compunere de 1-15 rânduri, cu titlul „Povestea cărţii."

SUBIECTUL XXI

1. Citeşte cu atenţie următorul text pentru a rezolva cerinţele formulate mai jos:

„– Tată, a venit vremea să-mi dai ce mi-ai făgăduit la naştere.

Împăratului i se întunecă privirea.

Ajunseră în locurile unde era moşia Scorpiei. Acolo găsiră mormane de oase. Pădurile deveniseră câmpii."

1. Scrie cuvinte cu acelaşi înţeles pentru: *vremea, a făgădui, a veni, a da.*

2. Extrage din text:
- un substantiv cu funcţie sintactică de subiect;
- un verb cu funcţie sintactică de predicat nominal;
- un substantiv cu funcţie sintactică de complement;
- un substantiv cu funcţie sintactică de atribut.

3. Alcătuieşte câte două propoziţii în care cuvintele cer, toc să aibă înţelesuri diferite.

4. Construieşte o propoziţie după schema:

$$\frac{C}{subst.} + \frac{A}{adj.} + \frac{P}{verb} + \frac{S}{subst.} + \frac{A}{pron}$$

5. Alcătuieşte o compunere de 10-15 rânduri cu titlul „Bunicul meu".

CAPITOLUL VII
PROPUNERI DE TESTE

TESTUL 1

1. Înlocuiţi cu un verb expresiile:
a da se ştire; a da bineţe, a se da pe brazdă; a da de belea; a da buzna; a se da bătut.

2. Găsiţi câte două cuvinte cu acelaşi înţeles pentru: a da, viaţă, trudă.

3. Formaţi propoziţii în care cuvântul „om" să aibă, pe rând rol de:
a) subiect; b) atribut; c) complement; d) nume predicativ.

4. Se dă propoziţia:
La marginea pădurii se cască o prăpastie ameţitoare.

Cerinţe:
a) Analizaţi părţile principale şi secundare de propoziţie.
b) Scrieţi cuvinte cu acelaşi sens pentru: pădure, se cască, prăpastie.
c) Transformaţi în adjective cuvintele: marginea, pădure, prăpastie.
d) Scrie trei enunţuri în care cuvântul „cască" să aibă înţelesuri diferite.
e) Scrieţi cuvinte înrudite cu „pădure".
f) Faceţi schema ramificată a propoziţiei.

5. Realizaţi o compunere de 20 de rânduri cu titlul „Cuibul de la streaşina casei" în care să dezvoltaţi următoarele idei: dorul de ţară, bucuria reîntoarcerii, repararea cuibului, scoaterea puilor, pregătirea pentru zbor.

TESTUL 2

1. Transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă:
„Prepeliţa i-a numărat: lipsea unul.
– Unde e nenea?
– Nu ştim, a zburat."

2. Înlocuiţi cu un alt verb cuvântul „se strică" din expresiile: mâncarea se strică; casa se strică; maşina se strică; petrecerea se strică; prietenia s-a stricat; vremea se strică.

3. Se dă propoziţia:
„Succesul nu cade singur, ca un fruct, din pomul vieţii în palma omului." (Seneca)

Cerinţe:
a) Scrieţi cuvinte cu acelaşi înţeles pentru: cade, succes, fruct, pom.
b) Scrieţi cuvinte cu înţeles opus pentru: succes, viaţă.
c) Formaţi propoziţii în care cuvântul „rod" să fie, pe rând, substantiv şi verb.
d) Treceţi substantivele: succesul, fruct, pom, palmă, om la numărul plural şi transcrieţi propoziţia rezultată.
e) Analizaţi cuvintele subliniate.
f) Formaţi trei (patru) propoziţii în care cuvântul „pică" să aibă înţelesuri diferite.
g) Faceţi schema liniară a propoziţiei.

4. Formaţi propoziţii în care cuvântul „nouă" să fie, pe rând: numeral, adjectiv, pronume.

5. Realizaţi o compunere de 20 de rânduri cu titlul „Sfârşitul iernii", folosind expresii vizuale (culori) şi auditive (verbe).

TESTUL 3

1. Încercuiţi litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Amintirile erau încă vii.	a)	verb	b)	adjectiv
2. În vii erau cuci.	a)	adjectiv	b)	substantiv
3. Să vii, si tu la meci.	a)	substantiv	b)	verb

2. Construiţi trei enunţuri în care verbul „a călca" să aibă înţelesuri diferite.

3. Înlocuiţi cu un substantiv expresiile:
bătaie de joc; tragere de timp, batere la cap,
aducere aminte, ducere cu vorba, ridicare în slăvi.

4. Scrieţi pluralul substantivelor: chibrit, ghişeu, vis, şiret, tunel, cablu.

5. Transformaţi predicatele verbale în predicate nominale:
Bunicu-i pe prispă. Câmpu-i peste apă. Fata-i la muncă. Măru-i în livadă. Mama-i în casă. Ursu-i la peşte.

6. Formaţi propoziţii în care cuvântul „stropi" să fie, pe rând, substantiv şi verb.

7. Faceţi schema liniară a propoziţiei următoare:
O capră încăpăţânată trece râul adânc pe o punte îngustă din lemn de stejar.

8. Realizaţi o compunere de 20 de rânduri cu titlul „ Portretul colegei (colegului) de bancă" în care să cuprindeţi însuşirile fizice şi morale (sufleteşti) ale acesteia (acestuia).

TESTUL 4

1. Formaţi propoziţii cu următoarele construcţii:
Mâna-i, mânai, ceru-i, cerui, mobila-i, mobilai.

2. Despărţiţi în silabe cuvintele: inuman, excepţie, examen, douăsprezece, dezaprobare, descăzut.

3. Scrieţi cuvinte înrudite cu „lapte" şi „frunză".

4. Se dă propoziţia:
Două care cu cai năzdrăvani intrau vijelios pe uliţa prăfuită a satului.

Cerinţe:
a) Faceţi analiza completă a cuvintelor subliniate.
b) Transformaţi în substantive la plural cuvintele: năzdrăvani, vijelios, prăfuită, şi formaţi propoziţii cu acestea.
c) Scrieţi cuvinte cu acelaşi înţeles pentru: care, praf, năzdrăvani, vijelios.
d) Formaţi propoziţii în care cuvântul „care" să fie, pe rând, verb şi cuvânt de legătură.

e) „Alintaţi" cuvintele: cal, uliţă, copil.
f) Faceţi schema ramificată a propoziţiei.

5. Se dau substantivele: geamgiu, vizitiu, scatiu, fiu. Scrieţi în faţa lor, pe rând, „nişte" şi „toţi" şi transcrieţi construcţiile obţinute.

6. Realizaţi o compunere de 20 de rânduri cu titlul „ Un copil necăjit" punând accent pe calităţile lui sufleteşti.

TESTUL 5

1. Înlocuiţi cu un verb cuvintele subliniate, după înţeles.
a) El şi-a ieşit din fire.
b) Grâul a ieşit repede.
c) Rochia a ieşit la spălat.
d) Dan a ieşit avocat.
e) La concurs, a ieşit primul.
f) Râul a ieşit din matcă.

2. Treceţi la plural substantivele: unghie, pârtie, hârtie, prăpastie, ureche, stinghie.

3. Alegeţi varianta corectă prin subliniere:

sconcs / sconx	rucsac / ruxac	ortidocs / ortodox
xerox /xerocs	lux / lucs	tix / tisc

4. Se dă propoziţia:
Gândul la văru-i plecat în grabă îl roade mereu precum nişte cari în grindă.

Cerinţe:
a) Analizaţi părţile principale de propoziţie.
b) Găsiţi cuvinte cu acelaşi sens pentru: îl roade, în grabă, mereu, precum.

c) Formați propoziții în care cuvintele „roade" și „cari" să aibă alt înțeles decât cel din propoziția dată.

d) Faceți schema ramificată a propoziției.

5. Formați propoziții după schemele:

S	P	C	C	C
p	v	s	p	p

A	S	P	C	A
a	s	v	s	n

6. Realizați o compunere de 20 de rânduri cu titlul „A luat foc pădurea" în care să folosiți cât mai multe verbe la timpul prezent. Folosiți dialogul.

TESTUL 6

1. Formați propoziții în care cuvântul „popor" să fie, pe rând, subiect, atribut și complement.

2. Se dau versurile:

„Că boii-s buni, bine-i bogată, / Dar dacă pui flăcăi odată / S-aleagă dânșii cum socot o fată: / Bogata-și pupă boii-n bot, / Îmbătrânind cu boi cu tot!".

Cerințe:

a) Subliniați verbele și analizați trei dintre ele.

b) Scrieți cuvinte cu același înțeles pentru: a pune, a socoti, a alege, flăcăi.

c) Transformați cuvintele „buni" și „bogată" în substantive, apoi în verbe.

d) Faceți analiza completă a cuvintelor: flăcăi, dânșii, o fată, bogată, bot.

3. Ce este, ca parte de propoziție, cuvântul subliniat?

Sărăcia îl face milostiv pe om.
Ea trăia cu sărăcia ei.
El cunoștea viața în sărăcie.

4. Faceți schema liniară a propoziției următoare:

Pe cerul plumburiu de toamnă sunt nori grei și amenințători de furtună.

5. Înlocuiți expresiile date cu adjective:

rea de gură, ca nuca-n perete, cu scaun la cap, cu stea în frunte, tare ca fierul, în toate mințile.

6. Realizați o compunere cu titlul „Puterea de a ierta", inspirându-vă dintr-o situație concretă, trăită sau auzită de voi.

TESTUL 7

1. Înlocuiți cu un verb expresiile:

a prinde de veste;a pierde din vedere; a pierde timpul; a trage nădejde; a pierde ocazia; a trece cu vederea.

2. Formați propoziții cu următoarele forme: bună stare, bunăstare, cu minte, cuminte, alt fel, altfel.

3. Se dă propoziția:

„Se clatină lung țipăt supt povara
Căruțelor pe drumul alb de țară."

(*Secerișul* – Șt. O. Iosif)

Cerințe:

a) Analizați subiectul și predicatul.

b) Găsiți câte două cuvinte cu același sens pentru: se clatină, țipăt, povară, drum, alb.

c) Ordonați în două variante cuvintele propoziției date.

d) Scrieți cuvinte înrudite cu „alb" și „lung".

e) Analizați substantivele.

f) Faceți schema liniară a propoziției.

4. Barați varianta incorectă:

poet / poiet; absent / apsent;
abține / apține; subțire / supțire.

5. Construiți enunțuri cu următoarele forme: c-a, ca, v-a, va, d-ar, dar.

6. Realizați o compunere de 20 de rânduri cu titlul „Pâinea sfântă de pe masă". Atribuiți bobului de grâu însușirea de a vorbi despre călătoria pe care o face pentru a ajunge pâine, pe masa fiecăruia.

TESTUL 8

1. Se dă propoziția:

„Dar o lumină orbitor de vie
Fără de veste ochii mi-a închis,"

(Șt. O. Iosif)

Cerințe:

a) Analizați subiectul și predicatul.

b) Scrieți opusul cuvintelor: lumină, vie, orbitor, închis.

c) Construiți câte două enunțuri în care cuvintele: vie, veste, ochi să aibă sensuri diferite.

d) Analizați complementele.

e) Scrieți propoziții în care cuvântul „ochi" să fie, pe rând, subiect, atribut, complement.

f) Transformați în adjective, apoi în verbe cuvintele: lumină, veste, ochi.

g) Scrieți în paranteză înțelesul expresiilor:

a da de veste (.....) a i se duce vestea (.....)

a prinde de veste (.....) a lua fără veste (.....)

h) Construiți trei enunțuri în care cuvântul „închis" să aibă sensuri diferite.

i) Faceți schema ramificată a propoziției.

2. Explicați înțelesul expresiilor subliniate:

a) Făcusem legământ să fim prieteni <u>pe viață</u>.

b) M-am întâlnit cu prietenul meu <u>de-o viață</u>.

c) Un prieten <u>în viață</u> m-a ajutat la necaz.

d) M-am distrat pentru că aveam un prieten <u>de viață</u>.

3. Realizați o compunere cu titlul „Prietenul meu necuvântător". Folosiți descrierea și scoateți în evidență sentimentele pe care le aveți față de animalul preferat.

TESTUL 9

1. Se dau versurile:

„Prin holde coapte, fetele grăbite
Înoată pân' la brâu, împodobite
Cu roşu mac, şi vinete cicoare... ."

(G. Coşbuc)

Cerinţe:

a) Subliniaţi subiectul şi predicatul.

b) Ce sunt cuvintele subliniate ca părţi de vorbire şi ca părţi de propoziţie?

c) Transformaţi cuvintele subliniate în substantive şi integraţi-le în propoziţii astfel încât acestea să aibă rol de subiect.

d) Transformaţi cuvintele subliniate în verbe.

e) Scrieţi cuvinte cu acelaşi înţeles pentru: holde, brâu, împodobite.

f) Scrieţi cuvinte înrudite cu „roşu".

g) Despărţiţi în silabe cuvintele: coapte, înoată, împodobite, cicoare.

h) Ordonaţi în alte două moduri cuvintele propoziţiei date.

2. Faceţi schema liniară a propoziţiei următoare:

„Şi cântă şi codrul şi vântul
Şi-o mie de guri."

3. Înlocuiţi cu verbe expresiile de mai jos:

a scoate un dinte; a scoate ochii cuiva; a scoate la iveală; a o scoate la capăt.

4. Realizaţi o compunere de 20 – 25 de rânduri cu următorul început:

E toamnă. Cerul s-a întunecat şi varsă potop peste satul ascuns între dealuri. Şoseaua nu se mai zăreşte.

Deodată ... .

Daţi compunerii un titlu potrivit.

TESTUL 10

1. Înlocuiţi cu un verb expresiile:

a pune pe foc (pe cineva), a pune ochii în pământ, a pune în balanţă, a pune în vedere, a pune în libertate, a pune osul la muncă.

2. Se dă propoziţia:

„Căprioara stă încremenită cu privirile aţintite spre apă, în tăcerea măreaţă a codrului."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe:

a) Analizaţi subiectul şi predicatul.

b) Subliniaţi atributele şi complementele.

c) Scrieţi cuvinte cu acelaşi înţeles pentru: încremenite, aţintite, măreaţă, codru, privire.

d) Transformaţi cuvintele: încremenite, aţintite şi măreaţă în substantive şi formaţi propoziţii în care acestea să aibă rol de subiect.

e) Transformaţi substantivele apă şi tăcere în adjective la genul feminin, numărul plural.

f) Faceţi schema ramificată a propoziţiei date.

3. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect:

Cartea – i frumoasă.	a) verb	b) pronume
Vocea – i era slabă.	a) verb	b) pronume
I se pare ciudat.	a) verb	b) pronume

4. Formați propoziții în care cuvântul „privirea" să fie, pe rând, subiect și complement.

5. Realizați o compunere cu titlul „La Zoo" în care să vă imaginați o discuție între două viețuitoare, folosind dialogul.

Punctajul testelor

a) Se acordă zece puncte din oficiu
b) Timp de lucru 90 de minute.

Testul 1. 1. 9p; **2.** 9p; **3.** 20p; **4.** 30p (a 3p, b 5p, c 6p, d 6p, e 5p, f 5p); **5.** 22p.

Testul 2. 1. 8p; **2.** 9p; **3.** 35p (a 4p, b2p, c2p, d 4p, e 9p, f 6p, g 8p); **4.** 12p; **5.** 26p.

Testul 3. 1. 9p; **2.** 9p; **3.** 12p; **4.** 6p; **5.** 12p; **6.** 6p; **7.** 9p; **8.** 27p.

Testul 4. 1. 12p; **2.** 12p; **3.** 6p; **4.** 24p (a 5p, b 3p, c 4p, d 2p, e 3p, f 7p); **5.** 16p; **6.** 20p.

Testul 5. 1. 18p; **2.** 12p; **3.** 6p; **4.** 21p (a 2p, b 4p, c 4p, d 11p); **5.** 10p; **6.** 23p.

Testul 6. 1. 12p; **2.** 20p(a 7p, b 4p, c 4p, d 5p); **3.** 12p; **4.** 14p; **5.** 12p; **6.** 20p.

Testul 7. 1. 12p; **2.** 12p; **3.** 30p (a 2p, b 5p, c 2p, d 8p, e 5p, f 8p); **4.** 4p; **5.** 12p; **6.** 20p.

Testul 8. 1. 50p(a 6p, b 4p, c 6p, d 6p, e 3p, f 6p, g 4p, h 3p, i 12p); **2.** 16p(4 p pentru fiecare); **3.** 24p.

Testul 9. 1. 38p(a 4p, b 12p, c 6p, d 3p, e 3p, f 4p, g 4p, h 2p); **2.** 20p; **3.** 10p; **4.** 22p

Testul 10. 1. 12p; **2.** 32p(a 2p, b 7p, c 5p, d 6p, e 4p, f 8p); **3.** 12p; **4.** 12p; **5.** 22p.

PENTRU TINE

Pentru tine, într-o noapte,
Am gândit această carte,
Ca să poți să desluşeşti
Limba sfântă ce-o vorbeşti...

De-o fi grea, de-o fi uşoară,
De-o fi dulce sau amară,
Ai să-i prinzi cândva-nțelesul
Ce brăzdează Universul.

Poate că-ntr-o bună zi
Ai să scrii şi poezii
Şi-o să-ți fie-atunci părinte
Înțelesul din cuvinte.

Fie-ți cartea căpătâi
Pasului făcut întâi!
Dulcea slovă dintr-o carte
S-o păstrezi, să n-aibă moarte!

Tu citeşte printre rânduri
Să urci liber printre gânduri!
Căci în aur şi lumină
Limba noastră e regină.

Străduieşte-te să-nveți
Limba de romani şi geți!
Şi-ai să-ți afli rădăcina
Când vei stăpâni româna.

Maria Gardin

MĂ ÎNTREB

Mă întreb de ce e soare
Şi în noapte iese lună,
Când atât de sclipitoare
Este limba mea română?

Mă întreb de ce-n zăvoi
Ciripitul mai răsună,
Când vioara de la noi
Cântă-n limba mea română?

Mă întreb ca niciodată
Holda grea de ce-i stăpână,
Când atâta de bogată
Este limba mea română?

Mă întreb de ce-n prisacă
Muzica e-aşa divină?
Poate însutit s-o-ntreacă
Limba noastră cea română!

Noaptea stelele pe cer
Mă întreb de ce le-adună,
Când e ca un giuvaer
Limba noastră cea română!

Mă întreb de ce să fie
Curcubeul peste zare,
Când româna noastră-i ie
Şi penel muiat în soare?

Mă întreb de ce răsună
Cântec limpede-n vioară
Când e limba mea română
Sufletului meu comoară?

Mă întreb de ce mai cântă
Ciocârlia peste lan,
Când auzul ne încântă
Limba noastră de țăran?

Mă întreb de ce în vie
Must dulceag adun în cană,
Când româna noastră vie
E balsam pe orice rană?

Mă întreb cu-atâta vină
De ce basmul drag îmi este,
Când e limba mea română
Cea mai tainică poveste?

Mă întreb de ce te-ai duce
Peste zări să fii străină,
Când atâta e de dulce
Limba noastră cea română?

Nu mă mai întreb de ce
Sufletul doineşte-n nai,
Căci româna noastră e
Cel mai scump şi dulce grai!

Maria Gardin

BIBLIOGRAFIE

1. *Ortografia în şcoală*, G. Beldescu

2. *Gramatica pentru toţi*, Mioara Avram

3. *Cultivarea limbii române*, M. Rădulescu

4. *Culegere de exerciţii lexicale, fonetice, gramaticale, şi stilistice, Mihai Andrei, Iulian Ghiţă*

5. *Limba română în şcoala generală*, Ştefania Popescu

CUPRINS

CAPITOLUL I. PĂRŢILE DE VORBIRE
1. VERBUL 4
2. SUBSTANTIVUL 18
3. ADJECTIVUL 33
4. PRONUMELE PERSONAL ŞI DE POLITEŢE 42
5. NUMERALUL 51

CAPITOLUL II. PĂRŢILE PRINCIPALE ŞI SECUNDARE DE PROPOZIŢIE
1. SUBIECTUL 58
2. PREDICATUL 65
3. ATRIBUTUL 75
4. COMPLEMENTUL 87

CAPITOLUL III. EXERCIŢII VARIATE 96

CAPITOLUL IV. ITEMI CU ALEGERE DUALĂ .. 112

CAPITOLUL V. Propoziţii propuse pentru recunoaşterea părţilor de vorbire şi de propoziţie, analiza părţilor de vorbire şi de propoziţie; scheme liniare; scheme ramificate 117

CAPITOLUL VI SUBIECTE DATE LA CONCURSURILE ŞCOLARE 124

CAPITOLUL VII. PROPUNERI DE TESTE 143
Punctajul testelor 155

BIBLIOGRAFIE 158